

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

**KAYNAŞTIRMA OKULLARINDAKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ
BİREYLERE DESTEK EĞİTİM ODASINDA EĞİTİM VEREN
ÖĞRETMENLERİN SÜREÇ İÇERİSİNDE KARŞILAŞTIKLARI
GÜÇLÜKLERİN BELİRLENMESİ**

Özgür KAPTAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hakan SARI

Konya – 2019



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür KAPTAN
	Numarası	138306011006
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Özel Eğitim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Kaynaştırma Okullarındaki Özel Gereksinimli Bireylere Destek Eğitim Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin Süreç İçerisinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

28.06.2019

Özgür KAPTAN



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür KAPTAN
	Numarası	138306011006
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Özel Eğitim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hakan SARI
	Tezin Adı	Kaynaştırma Okullarındaki Özel Gereksinimli Bireylere Destek Eğitim Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin Süreç İçerisinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ‘**Kaynaştırma Okullarındaki Özel Gereksinimli Bireylere Destek Eğitim Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin Süreç İçerisinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi**’ başlıklı bu çalışma 27/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Prof. Dr. Hakan SARI	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI	

TEŞEKKÜR

Araştırmamın planlanmasından, uygulanmasına ve tamamlanmasına kadar her aşamasında destek ve yardımlarını benden esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Hakan SARI' ya en samimi duygularıyla teşekkür eder, en derin saygılarımı sunarım.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen, varlığını her daim hissettiren hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI' na teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmamın yürütülebilmesi için izin veren değerli okul idarecilerimize ve araştırmama katkı sağlayan değerli öğretmenlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştirip bugünlere getiren anneme ve rahmetli babama, maddi ve manevi desteğiyle her daim yanımda olan hayat arkadaşşıma, yaptığım çalışmadan dolayı zaman ayıramadığım kızlarım Zeynep İpek ve Elif Erva' ya, bana ellerinden gelen yardımı sunan kız kardeşime ve onun değerli eşine, kıymetli meslektaşlarım Abdullah SADAN' a ve Serdar ŞAHAN' a minnetlerimi sunarım.



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür KAPTAN
	Numarası	138306011006
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Özel Eğitim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hakan SARI
	Tezin Adı	Kaynaştırma Okullarındaki Özel Gereksinimli Bireylere Destek Eğitim Odasında Eğitim Veren Öğretmenlerin Süreç İçerisinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Konya ilindeki birinci ve ikinci kademe okullarda bulunan destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin, destek eğitim odası hizmetini hangi şartlarda sürdürdükleri ve destek eğitim süreci içinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesine yönelik öğretmen görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

Araştırmada, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında destek eğitimi veren öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden ise, ‘Görüşme Yöntemi’ kullanılmıştır. Araştırma 2018/2019 eğitim ve öğretim döneminde destek eğitim hizmeti sunan 35 öğretmenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; öğretmenler destek eğitim odalarının fiziksel ortamlarının, materyal ve teknolojik donanımlarının yetersiz olduğunu, destek eğitim odası uygulamalarının okul çalışma saatleri içinde yapılmasından dolayı zaman yönetiminin olumsuz etkilendiğini, destek eğitim odası sürecinde öğrencilerin motive olmakta zorlandıklarını ve destek eğitim odasındaki eğitime tepkili yaklaştıklarını bildirmişlerdir. Ancak öğrencilerin, gerekli çalışmalar ve birebir eğitimle kendilerini değerli hissettiklerini, böylece destek eğitim sürecine motive olduklarını ve davranış problemlerinin de en aza indirgediğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, destek eğitim odasındaki öğrenciler için meslektaşlarıyla iletişime geçebildiklerini, aileler ile iletişimlerinin sınırlı kaldığını ve diğer kurum ve kuruluşlarla ise iletişimlerinin olmadığını bildirmişlerdir.

Destek eğitim odalarında görev alan sınıf ve branş öğretmenlerinin özel eğitim alanındaki eksikliklerine, destek eğitim odalarının fiziksel ve donanımsal yetersizliklerine rağmen destek eğitim programlarının hedeflerine ulaştığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma/Bütünleştirme, özel eğitim destek hizmetleri, destek eğitim odası, özel eğitim.



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Özgür KAPTAN
	Numarası	138306011006
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Özel Eğitim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hakan SARI
	Tezin İngilizce Adı	DETERMINING THE DIFFICULTIES FACED BY TEACHERS WHO PROVIDE EDUCATION IN THE SUPPORT TRAINING ROOM FOR INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS IN INCLUSIVE SCHOOLS

SUMMARY

The purpose of this research is to receive the opinions of teachers who provide education in the first and second level schools in Konya in order to determine the conditions of the support education rooms and the difficulties faced by teachers who provide support education room services. In this research semi structured interview method as one of the qualitative research method was used.

The research was conducted with the voluntary participation of 35 teachers who provided support services during the academic year 2018/2019. In the research, semi-structured interview form developed by the researcher was used to collect the data and the data were analyzed with the help of Descriptive Analysis Technique.

As a result of the research; teachers reported that physical environment of support education rooms, materials and technological equipments were insufficient. They stated that time management is negatively affected due to the implementation of support education rooms during the school hours. They reported that during support education students had difficulty in being motivated so they negatively reacted to the education. However, one-to-one education students feel precious so that they are motivated to support education process and behavior problems are minimized. The teachers reported that they could communicate with their colleagues, they had limited communication with the families but the teachers had no communication with other institutions and organisations.

It was stated by the teachers that support education programs achieved their goals despite the inadequencies of the classroom and branch teachers in the field of special education.

Keywords: Inclusion / Integration, special education support services, support education room, special education.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu.....	iii
Önsöz / Teşekkür.....	iv
Özet.....	v
Summary.....	vii
Kısaltmalar.....	xiii
Tablolar Listesi.....	xiv
Şekiller Listesi.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	9
1.2. Amaç.....	9
1.3. Önem.....	10
1.4. Sayıtlılar.....	10
1.5. Sınırlılıklar.....	10
1.6. Tanımlar.....	11
İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN.....	12
2.1. Destek Eğitim Odası.....	12
2.1.1. Destek Eğitim Odasının Yasal Dayanakları.....	17
2.1.2. Destek Eğitim Odası İçin Gereken İşlemler.....	18

2.1.3. Destek Eğitim Odasının Fiziksel Özellikleri ve Materyal Durumu.....	19
2.1.4. Destek Eğitim Odası Hizmetinden Faydalanabilecek Öğrenciler.....	20
2.1.5. Destek Eğitim Odası Eğitimin Türleri ve Süreler.....	22
2.1.6. Destek Eğitim Odasında Görevlendirilecek Öğretmenler.....	24
2.1.7. Destek Eğitim Odasında Eğitim Alan Öğrencilerin Değerlendirilmesi.....	26
2.1.8. Destek Eğitim Odası İçin Gerekli Evraklar ve E-Okul İşlemleri.....	28
2.2. Kaynaştırma Uygulamalarıyla ve Destek Eğitim Hizmeti İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırma Yöntemi.....	33
3.2. Evren ve Örneklem.....	33
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.4. Verilerin Toplanması.....	35
3.5. Verilerin Analizi.....	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	37
4.1. Öğretmenlerin Görüşlerinden Ortaya Çıkan Bulgular.....	37

4.1.1. Destek Eğitim Odalarının Fiziksel Durumu.....	38
4.1.2. Sürenin Etkili Kullanımı.....	42
4.1.3. Programın Hedeflere Ulaşma Durumu.....	45
4.1.4. Öğrencilerin Motivasyonu.....	48
4.1.5. Destek Eğitim Odalarının Materyal Ve Teknolojik Durumu....	52
4.1.6. Öğretmenlerin Mesleki Bilgi Düzeyleri.....	55
4.1.7. Destek Eğitim Uygulamalarının Yeterliliği.....	59
4.1.8. Öğretmenlerin İletişim Durumları.....	61
4.1.8.a. Meslektaşlarla İletişimi.....	61
4.1.8.b. Ailelerle İletişimi.....	64
4.1.8.c. Okul Dışı Kurumlarla İletişimi.....	66
4.1.9. Öğrencilerin Davranış Problemleri	69
4.1.10. Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu.....	71

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA.....74

5.1. Destek Eğitim Odalarının Fiziksel ve Donanımsal Durumu.....	74
5.2. Destek Eğitim Odası Programının Öğretmen ve Öğrencilere Etkileri.....	76
5.3. Destek Eğitim Odasında Eğitim Alan Öğrencilerin Motive Olma Durumları, Tutumları ve Davranış Problemleri.....	77
5.4. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin İletişim Durumları.....	78
5.5. Destek Eğitim Odasında Zaman Yönetimi.....	79

ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	81
6.1. Sonuç	81
6.1.1.Fiziksel Durumları İle İlgili Sonuçlar.....	81
6.1.2.Zaman Yönetimi İle İlgili Sonuçlar.....	82
6.1.3.Programın Hedeflerine Ulaşması İle İlgili Sonuçlar.....	83
6.1.4.Öğrencilerin Motivasyon Durumları İle İlgili Sonuçlar.....	83
6.1.5.Materyal ve Teknolojik İmkanlar İle İlgili Sonuçlar.....	84
6.1.6.Öğretmenlerin Mesleki Bilgi Düzeyleri İle İlgili Sonuçlar.....	85
6.1.7. Uygulamaların Yeterliliği İle İlgili Sonuçlar.....	86
6.1.8. Öğretmenlerin Meslektaşlarıyla İletişimi İle İlgili Sonuçlar....	86
6.1.9. Öğretmenlerin Ailelerle İletişimi İle İlgili Sonuçlar.....	87
6.1.10. Öğretmenlerin Okul Dışı Kurumlarla İletişimi İle İlgili Sonuçlar.....	87
6.1.11. Öğrencilerin Davranış Problemleri İle İlgili Sonuçlar.....	88
6.1.12. Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu İle İlgili Sonuçlar...	89
6.2. Öneriler.....	90
6.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	90
6.2.2.Yapılacak İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	91
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	102
ÖZGEÇMİŞ.....	109

KISALTMALAR

BEP.....: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

MEB.....: Milli Eğitim Bakanlığı

MEBBİS.....: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

ÖEHY.....: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

KHK.....: Kanun Hükmünde Kararname

DEO.....: Destek Eğitim Odası

RAM.....: Rehberlik Ve Araştırma Merkezi

OÖEİKY.....: Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Konya İli Destek Eğitim Odası Sayıları İlçe Bazlı	16
Tablo 2. Kaynaştırma Eğitimine Tabi ve Özel Eğitim Sınıflarına Devam Eden Öğrenci Sayıları	22



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Destek Eğitim Odalarının Fiziksel Durumlarıyla İlgili Görüşler.....	38
Şekil 2. Sürenin Etkili Kullanılması İle İlgili Görüşler.....	42
Şekil 3. Programın Hedeflere Ulaşma Durumu İle İlgili Görüşler	45
Şekil 4. Öğrencilerin Motivasyon Durumu İle İlgili Görüşler	48
Şekil 5. Materyal ve Teknolojik Durumu İle İlgili Görüşler	52
Şekil 6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler	55
Şekil 7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler	56
Şekil 8. Branş Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler	57
Şekil 9. Destek Eğitim Uygulamalarının Yeterliliği İle İlgili Görüşler	59
Şekil 10. Öğretmenlerin Meslektaşlarla İletişimi İle İlgili Görüşler	62
Şekil 11. Öğretmenlerin Ailelerle İletişimi İle İlgili Görüşler	64
Şekil 12. Öğretmenlerin Okul Dışı Kurumlarla İletişimi İle İlgili Görüşler	67
Şekil 13. Öğrencilerin Davranış Problemleri İle İlgili Görüşler	69
Şekil 14. Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu İle İlgili Görüşler	71

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Gelişen dünya düzeni ile birlikte eğitime verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetlerine verilen önemin artması ile birlikte özel eğitim de önem kazanmaktadır (Talas vd., 2016). Eğitim sistemimiz içerisinde herhangi bir desteğe ihtiyaç hissetmeden öğrenim hayatına devam edebilen öğrenciler olduğu gibi; farklı özelliklerinden dolayı destek verilmesi gereken öğrenciler de vardır. Bireylerin gereksinimleri ve özellikleri farklı olduğundan genel eğitim sistemi içinde bazı bireyler için ayrı düzenlemeler yapmak gerekmektedir (Özkardeş Güngörmüş, 2012).

Özel gereksinimli öğrencilerin sayısının artması, özel eğitim alması gereken öğrencilerin genel eğitim sınıflarında eşit imkan görmesi gerekliliği dünyadaki eğitim sistemlerini değiştirmeye zorlamaktadır (Leyser, Zeiger, Romi, 2011). Günümüzde eğitim ile ilgili en çok üzerinde durulan konulardan biri eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi konusudur. Eğitimde fırsat eşitliğine en çok ihtiyaç duyan kesim ise özel gereksinimli öğrencilerdir (Sarı, 2003). Bu bireylerin, yetersizliklerden kaynaklanan engellerini en aza indirgeyerek eğitim görmesi, eğitimde fırsat eşitliği ile mümkün olmaktadır. Dolayısıyla eğitim öğretim faaliyetlerinin önemli bir amacı, fırsat eşitliği ilkesinden yola çıkarak özel gereksinimli bireylere gerekli bilgi ve becerileri sunarak, onları toplum hayatına kazandırmaktır (Avcıoğlu, 2013). Her bireyin eşit haklara sahip olduğu görüşleri benimsenmesiyle, akranları ile aynı ortamda eğitim gören özel gereksinimli öğrenciler, sınıflarında eşit şartlara sahip olmalarından çok, arkadaşları arasında saygı ve hoşgörü ile yaklaşmaları gereken bir öğrenci olarak algılanmaya başlandı. Özel gereksinimli bireylerin toplumun aktif üyesi olmaya başlaması, yaşadıkları çevrenin sınırlılıklarının en az düzeye indirilmesi şekilde düzenlemeler yapılması ile mümkündür (Sucuoğlu ve Kargın, 2010).

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramı sıkça karşılaşılan bir kavramdır. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, öğrencinin akranları ve ailesiyle en fazla birlikte olacağı ve aynı zamanda eğitim ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabileceği eğitim ortamında bulunması olarak tanımlanabilir (Batu ve Kırcaali İftar, 2005). En az kısıtlayıcı eğitim ortamını, özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile olabilecek en fazla zaman aralığında beraber olmaları şeklinde kısıtlamak doğru değildir. Özel gereksinimli öğrenciler için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı belirlenirken, çocuğun yaşadığı çevre, sosyal ve duygusal özellikleri hatta ailesinin yapısı göz önünde bulundurularak ortamın belirlenmesi gerekmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2010).

Özel gereksinimli öğrencilerin gereksinimlerine uygun olarak ve erken çocukluk döneminden başlayarak yoğun bir eğitim almaları gerekmektedir. Ülkemizde özel gereksinimli bireylere sunulan eğitim ve öğretim hizmetleri gün geçtikçe farklılaşmakta ve bu farklılaşma doğrultusunda zenginleşmektedir. Özel gereksinimli bireyler özel eğitim sınıflarında, iş okullarında ve normal gelişim gösteren akranları ile birlikte kaynaştırma ortamlarında eğitim öğretim faaliyetlerine katılmaktadır (Talas vd., 2016). Ayrı eğitim ortamları özel gereksinimli öğrencilerin toplumdan uzak kalmalarına ve normal akranları ile beraberliklerinde uyum güçlüğü çekmelerine neden olması, bu çocukların normal akranları ile birlikte ama bazı teknikler uygulanarak eğitim görmeleri gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Böylece bu çocukların eğitimlerinde "Kaynaştırma Eğitimi" uygulaması gündeme gelmiştir (Yıkılmış, 2006).

Özel gereksinimli öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinden biri olan kaynaştırma; özel gereksinimli olan öğrencilerin eğitimlerini, akranlarının devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda sürdürmesi ve öğrenciye toplumun bir bireyi olma fırsatı sunan eğitim yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Sucuoğlu vd., 2006). Kırcaali İftar (1992) ise "özel gereksinimli öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine gerek duyulması halinde destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencinin genel eğitim sınıflarında eğitilmesi" olarak tanımlanır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği' ne göre, kaynaştırma yoluyla eğitim, özel eğitime

ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim özel eğitim uygulamalarıdır (ÖEHY, 2018). Bütünleştirme, her birey için bireysel farklılıkları ne olursa olsun, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlardan tüm toplum üyelerinin eşit düzeyde yararlanmasını öngören bir üst kavram olup, içerik olarak çok boyutlu ele alınması gerekmektedir. Bütünleştirme, aktif ve kesintisiz olarak adım adım ilerleyen; ihtiyaç, olanak ve fırsatların değişimi ve gelişiminden etkilenerek bu çerçevede sürekli genişleyerek yenilenen bir süreci ifade eden, dinamik bir kavramdır (MEB, 2013).

Kaynaştırma uygulamaları tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olarak üç şekilde yapılmaktadır. Ülkemizdeki kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır (MEB, 2012). Bu bağlamda kaynaştırma eğitimi; özel gereksinimli öğrencilerin gerekli destek hizmetleri sağlanarak, tam ya da yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim öğretim faaliyetlerine katılması olarak tanımlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1992). Geçmişte, kaynaştırma özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarına yerleştirilmeleri olarak düşünülürken, yeni kaynaştırma anlayışı ise özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıfında öğretmenin sorumluluğunda eğitim alması, gerektiğinde özel eğitim öğretmeninden veya başka uzmanlardan ek destek sağlanması veya destek odasında eğitim almasını ifade etmektedir (Altun, 2016).

Kaynaştırma uygulaması ile özel gereksinimli çocuklarla gelişimleri normal olan çocukların beraber aynı ortamı paylaşmaları, bu öğrencilerin iletişim ve sosyal becerilerin gelişimini hızlandırmış ve bu etkileşim neticesinde normal gelişim gösteren öğrencilerin de özsaygılarının arttığı gözlemlenmiştir (Güven ve Aydın, 2007). Kaynaştırma eğitiminin destek hizmetleri olmaksızın uygulanması, hem sınıf öğretmenine, hem kaynaştırma öğrencisine hem de normal gelişim gösteren öğrencilere çok çeşitli zorluklar yaşatabilmektedir (Batu, 2000). Kaynaştırma eğitimi destek eğitimi hizmetleri ile birlikte sağlanmaktadır. Özel eğitim ihtiyaçları doğrultusunda özel gereksinimli öğrenciye, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlanması; destek eğitim hizmetleri olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve özel gereksinimli bireye yönelik sunulan destek hizmetleri; sınıf içi yardım, özel eğitim danışmanlığı ve destek odası eğitimi olarak adlandırılmaktadır. Sınıf içi yardım; destek eğitim uzmanının sınıf öğretmeni ile birlikte kaynaştırma eğitimi almakta olan öğrencinin sınıfına girmesi ve sınıf öğretmenine eğitim öğretim faaliyetlerinde destek olmasıdır. Sınıf öğretmenine yardımcı olmak için sınıfa girecek olan destek uzmanı kaynaştırma öğrencisinin gereksinim türüne göre dil ve konuşma terapisti, özel eğitim uzmanı ve fizik tedavi uzmanı olabilmektedir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2010).

Kaynaştırma eğitimi esnasında sunulabilecek diğer bir destek eğitim hizmeti ise özel eğitim danışmanlığıdır. Özel eğitim danışmanlığı, desteğin genellikle dolaylı olarak yapılması yönüyle diğer destek eğitim hizmetlerinden ayrılmaktadır. Özel eğitim danışmanlığı danışman, danışan ve hakkında danışılan olmak üzere üç temel öğenin dâhil olduğu bir süreçtir. Bu süreçte danışman özel eğitim danışmanını, danışan özel gereksinimli bireyin sınıf veya branş öğretmenini, danışılan ise özel gereksinimli öğrenciyi ifade etmektedir. Özel eğitim danışmanlığı normal sınıfa yerleştirilmiş özel gereksinimli öğrencinin öğretmenlerine ve okulun diğer personeline özel eğitim danışmanı tarafından destek hizmeti verilmesidir (Salend, 1998). Özel eğitim danışmanlığı desteğinin en büyük avantajı, özel gereksinimli öğrencinin davranış ve öğrenme ile ilgili sorunlarının çözülmesinde

uygulamaların sınıf öğretmeninin kendisi tarafından yapılmasıdır. Bu durum özel eğitim danışmanının dolaylı olarak daha fazla öğrenciye hizmet verebilmesini sağlamaktadır (Dowing ve Bailey, 1990). Ancak bu avantaj yanında bir dezavantajı da getirmektedir. Özel eğitim danışmanının özel gereksinimli öğrenciler ile yüz yüze etkileşime girememesi, uygulamaların başarı düzeyini etkilemektedir (Şafak, 2005).

Kaynaştırma eğitimi sürecinde kullanılan bir diğer destek hizmeti ise destek odası eğitimidir. Destek odası eğitimi, özel eğitime gereksinim duyan öğrencinin kaydının akranları ile birlikte eğitim aldığı normal sınıfta olduğu; ancak desteğe gereksinim duyduğu derslerde destek odasında özel eğitim öğretmeninden destek aldığı öğretim uygulamasıdır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2010). Destek odası eğitiminin amacı, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin akranları ile etkileşimini engelleyen sosyal, davranışsal ve akademik sorunlarını en az düzeye indirmektir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde destek eğitimi odası; tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim ortamı olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018). MEB (2015) tarafından yayımlanan Destek Eğitim Odası Kılavuzu'na göre destek eğitim odası; “okul ve kurumlarda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin, sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamları” olarak tanımlanmaktadır.

Özel gereksinimli öğrenciler hiçbir destek hizmet (sınıf içi yardım, özel eğitim danışmanlığı ve destek oda eğitimi) sağlanmaksızın sınıfa yerleştirildiğinde, ne yetersizliği olan öğrencilere ihtiyaçları olan beceriler öğretilir, ne de akranlar arkadaşlarına karşı daha saygılı ve duyarlı olmaya hazırlanabilirler. Öğretmen, bütün öğrenciler için, kaynaştırmanın hem akademik hem de sosyal katkılarının, artarak devam etmesini sağlamak zorundadır (Vuran, 2007). Kaynaştırmanın destek hizmet olmaksızın uygulanması, hem sınıf öğretmenine, hem kaynaştırma öğrencisine hem

de normal öğrencilere çok çeşitli zorluklar yaşatmaktadır (Batu, 2000). Öğretmenler destek servisinden yeterli desteği aldıklarında kaynaştırma eğitiminde daha başarılı oldukları, gereken destek hizmetleri öğretmene sağlanmadığı sürece kaynaştırma uygulamalarından yarar sağlanamayacağı görülmektedir (Kargın ve Sucuoğlu, 2006).

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin, genel eğitim sınıflarına akranlarıyla birlikte giderek daha fazla kabul edilmekte olduğu, bunun yanında uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşmakla ve bu nedenle istendik gelişmeler elde edilemediği görülmektedir. İlgili alanyazına baktığımızda bu engelleri; olumsuz öğretmen tutumları, uygun personel ve destek servislerinin olmayışı, genel ve özel eğitimin farklı algılanışı, fiziksel çevrenin yetersizliği başlıklarında incelemek mümkündür (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Destek eğitim odası uygulamasının bir çok yararı vardır. Öğrencinin özel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik imkanın sunulması öğrencinin yaşatlarından geri kaldığı konuları tamamlamasına ayrıca öğrenciyle özel ilgilenme şansının olması öğrencinin davranış sorunlarıyla ilgili çözüm yollarının bulunmasına neden olurken öğrencinin bu davranış sorunlarından kurtulduğunda sınıfı, okulu ve içinde bulunduğu toplumu tarafından kabul edilmesini ve değer görmesini sağlayacaktır. Yine özel eğitim gerektiren öğrencilerin davranış ve akademik yönden gerilikleri sınıf ve branş öğretmenlerini zor durumda bırakmaktadır. Öğrencilerdeki akademik alandaki gelişmeler ve öğrencinin davranışsal yönden sınıfla uyumlu hale gelmesi öğretmenlerin işini kolaylaştırarak, normal çocuklarla daha verimli ders yapmalarını sağlayarak yetersizlik gösteren bireylere karşı olumlu tutum sergileyerek onların toplumun bir parçası olmaları konusundaki katkılarından dolayı vicdani huzur duyacaklardır.

Yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak akademik yönden ve davranışsal açıdan gelişmesi normal gelişim gösteren öğrencinin bu gelişimi görmesi yetersizliğe sahip öğrenciyi kabullenmesini, sahiplenmesini ve toplumun bir parçası olduğu bilincine varmasını sağlayarak normal gelişim gösteren öğrenciyi daha duyarlı hale getirecektir. Ayrıca yetersizliğe sahip öğrencinin destek eğitim odasında eğitim alarak yaşatlarına yetişebilmesi normal sınıftaki işlenen dersin akışını bozmamasını sağlayacak böylece normal gelişim gösteren öğrenciler eğitim öğretim faaliyetlerinden en verimli şekilde istifade edebileceklerdir. Yetersizliğe sahip çocuğunun destek eğitim odasında eğitim almasıyla akademik yönden ve davranışsal açıdan gelişme göstermesi diğer veliler, öğretmenler ve sınıf arkadaşları tarafından çocuğu hakkındaki şikayetlerin ve velinin üzerindeki psikolojik baskının azalmasına neden olacaktır. Ayrıca çocuğunun sorunları ile özel ilgilenilmesi velide yerleşen değersizlik hissinin azalmasına neden olacaktır (Aydın, 2015).

Destek eğitim odası uygulamalarında kimi sorunlarla karşılaşmaktadır. Destek eğitim odasının başarısını etkileyen problemler arasında; programdan beklenen başarının bilinmemesi, programdan beklentinin çok yüksek olması dolayısıyla hayal kırıklığı yaşanması, destek eğitim odası programının özel eğitim sınıfı için destek olduğu sanıldığı için öğrencilerin burada bulunmak istememesi, okul müdürlerinin ilgisizliği, programın uygulandığı yerdeki sınıf öğretmenlerinin iletişim kurmaması ve programı anlamaması ile fiziksel olanakların uygun olmaması gösterilmektedir (McNamara, 1986). Destek eğitim odasında çalışan öğretmenlerin karşılaşılabileceği bazı problemler bulunmaktadır. Genel eğitim öğretmenleri özel gereksinimli öğrencilere karşı ilgisiz olabildikleri için okuldaki çalışanları programa yardımcı olmaları için hazırlamak sorun olabilmekte ve olumsuz tavır sergileyebilmektedirler (Black ve Morris, 1974). Destek eğitim odası öğretmenleri ile genel eğitim öğretmenleri arasında etkileşime ihtiyaç olduğu belirtilmesine rağmen araştırmalar, destek eğitim uygulaması modelinde bu etkileşimin yetersiz olduğunu göstermektedir (VOLTZ vd., 1995; aktaran: Akay, Uzuner ve Girgin 2014).

Kırcaali-İftar (1998)'e göre, kaynak odada öğretmen ile daha yakın çalışma fırsatı bulan öğrenci, genel eğitim sınıfında da benzer yakınlığı beklemeye başlayabilmektedir. Bu da, kaynaştırma öğrencisinin normal sınıfta zorlanmasına yol açmaktadır. Kaynak oda eğitimi özel gereksinimli öğrencinin belli sürelerle de olsa normal sınıftan ayrılmasını gerektirmesi, normal sınıfta ve kaynak odada benimsenen eğitim amaçları ve gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlanmasının zor olması, sınıf öğretmenin kaynak odayı, sorunlu öğrenciyi sınıftan çıkarabilme fırsatı gibi görmesine neden olması gibi nedenlerle (Kırcaali-İftar ve Batu, 2006), destek eğitim odası hizmeti öğrencinin sınıfın dışında eğitim almasının o an sınıfta verilen eğitimi kaçırmasına ve öğrenciler arasında damgalanmaya neden olması açısından eleştirilmektedir (Sığırtmaç ve Gül, 2010).

ÖEHY gibi yapılan yasal düzenlemelerde özel eğitim hizmetleri ile ilgili kurallara, çalışma esaslarına, özel eğitimin verileceği eğitim, ortam, tür ve kademelerine; öğretmen, yönetici ve diğer çalışanların görev ve sorumluluklarına kadar birçok detay yer almasına, özel eğitimde yapılan hizmet standartlarının yükseltilmesine rağmen, özel eğitim okul ve kurumlarında durum değişmemiş, bu duruma uygun yaklaşımlar henüz istenilen seviyeye getirilememiş, olumlu yönde yansımalar, hem kurumsal hem de toplumsal olarak hissedilememiştir (MEB, 2007). Araştırma öncesinde, daha önce yapılan çalışmalara baktığımızda DEO uygulamalarının genellikle öğrenci, ders başarısı, öğrenme ve gelişim durumları üzerindeki etkilerinin incelendiğini görmekteyiz. DEO uygulamalarının içeriğine, uygulama esaslarına ve destek eğitim odalarının niteliksel durumlarına yönelik araştırmaların sınırlı düzeyde olduğu daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda ülkemizde kaynaştırma uygulamalarında zorunlu olan destek eğitim odalarının mevcut durumları incelenerek niteliklerinin tespit edilmesi, eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin süreç içerisinde karşılaştıkları güçlüklerin ve nedenlerinin belirlenmesi ve çözüm önerileri getirmesi bakımından yararlı olacağı düşünülmüştür.

1.1.Problem

Bu araştırmanın problem cümlesi, kaynaştırma okullarındaki özel gereksinimli bireylere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin süreç içerisinde karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğunun belirlenmesidir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin süreç içinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesidir.

Alt Amaçlar;

1. Destek eğitim odalarının fiziksel özellikleri ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Destek eğitim odalarında sürenin etkili kullanılması ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Destek eğitim odalarında destek eğitim alan öğrencilerde program kazanımlarının gerçekleşme durumu ile ilgili öğretmen görüşleri nedir?
4. Destek eğitim odalarında destek eğitim alan öğrencilerin motivasyon durumları ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Destek eğitim odalarında kaynak, araç-gereç, materyal ve teknolojik imkanların durumu ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
6. Destek eğitim odalarında eğitim veren alan dışı öğretmenlerin mesleki bilgilerini özel eğitim alanına uyarlaması ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
7. Destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin diğer öğretmenlerle, aile ve diğer kurumlarla (hastane, fizik tedavi merkezi vb.) iletişim ve iş birliği düzeyi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3.Önem

Kaynaştırma uygulamalarının daha nitelikli ve doğru şekilde yapılabilmesi için destek özel eğitim hizmetlerinden olan destek eğitim odası hizmetinin uygulanabilirlik düzeyinin ve uygulamadaki kalitenin artırılması gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamalarının en az sorunla yürütülebilmesi için her okul bünyesinde bir destek hizmet servisine gereksinim vardır. Okullarda bu destek sağlanmadığı takdirde, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin genel sınıf ortamında bulunmasıyla kaynaştırma ile ulaşılmak istenen amaçlara varmak mümkün olmayacaktır (Aydın, 2015).

Özel eğitim bir ekip işi olduğundan dolayı destek eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin destek eğitim odalarında ne tür güçlüklerle karşılaştıklarının belirlenmesinin ve bu problemlerin irdelenmesinin, alan ile ilgili çalışmalar yapan personele rehberlik edeceğine ve destek oda eğitim sürecinin düzenlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevapların doğru ve yansız olduğu, destek eğitim uygulamalarında görev alan öğretmenlerin deneyimlerinin, görüş ve düşüncelerinin çıkarımda bulunmak için yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- a) 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile,
- b) Destek eğitim odalarında eğitim veren I. ve II. kademedeki 35 öğretmen ile,
- c) Uygulamada karşılaşılan güçlükleri belirlemeye yönelik hazırlanan görüşme formları ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Özel Eğitim: Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime özel eğitim denir (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987).

Özel Eğitime Gereksinimli Birey: Öğrenme ve/veya davranış problemleri gösteren çocuklar, bedensel özelliği ya da duyuşal yetersizliğı olan çocuklar olduğı kadar üstün ya da özel yetenekli çocukları da içine alan kapsamlı bir terimdir (Eripek, 2007).

Kaynaştırma: Yetersizliğı olan çocukların mümkün olduğı kadar çok, yetersizliğı olmayan akranları ile birlikte aynı ortamlarda eğitilmesi veya aynı aktivitelere mümkün olduğı kadar birlikte katılma fırsatlarına sahip olmasıdır (Sarı ve Pürsün, 2017).

Destek eğitim hizmeti: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğere personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetleridir (ÖEHY, 2018).

Destek Eğitim Odası: Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğı; ancak öğrencinin gereksinime ihtiyaç duyduğı derslerde kaynak odada özel eğitim öğretmenlerinden destek aldığı durumlardır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011).

Özel Eğitim Öğretmeni: Özel eğitim öğretmeni, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personeldir (Sarı ve Pürsün, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN

2.1. Destek Eğitim Odası

MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2018) 4. Maddesi ö bendinde kaynaştırma yoluyla eğitim, “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim özel eğitim uygulamaları” olarak tanımlanır. Kaynaştırma eğitiminin tanımlarına da baktığımızda destek özel eğitim hizmetlerinin kaynaştırmadan ayrıldığı ve kaynaştırmanın bir koşulu olarak tanımlandığını görmekteyiz. Kaynaştırma, sadece özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal gelişim gösteren akranlarının eğitim gördüğü sınıfa yerleştirilmesi demek değildir. Kaynaştırma eğitimi başarıya götüren etmenler arasında destek özel eğitim hizmetlerinin öğretmen ve öğrenciye sunulması önemli bir yer teşkil etmektedir (Aydın, 2015). Kaynaştırma uygulamalarında, özel gereksinime sahip öğrencilerin, güçlü zayıf taraflarını göz önünde bulundurularak onların ve öğretmenlerinin özel eğitim destek hizmetlerinden faydalandırmak, programlarında ve fiziksel ortamlarda düzenlemeler yapmak kastedilmektedir (Özgür, 2015).

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için (MEB, 2018) okul BEP biriminin önerdiği programlarda bireysel veya grup eğitiminin verildiği, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda Milli Eğitim Müdürlükleri onayıyla açılan öğrencilerin normal sınıflara başarılı bir şekilde katılmasını engelleyen sosyal, davranışsal ve akademik problemlerini ortadan kaldırmak (Haris ve Schutz'tan aktaran: Ünal, 2008) amacına uygun düzenlenmiş eğitim ortamlarıdır. Destek eğitim odası günün belli bir bölümünü kaynaştırma eğitimi olarak geçiren, ancak farklı öğretim desteğine ihtiyaç duyan özel eğitim gereksinimli öğrenciler için gereklidir (Black ve Morris 'den

aktaran: Akay, 2011). Destek eğitim odası eğitiminin öğrencinin genel sınıf ortamına devamını kolaylaştırdığı, eğitimsel ve duygusal gelişimi teşvik etmek için öğrenciye ve sınıf öğretmenine öğretimsel destek sağladığı belirtilmektedir (Hammill ve Wiederholt aktaran: Akay, 2011).

Uluslararası alanyazında kaynak oda (resource room) olarak adlandırılan çalışma, 573 sayılı KHK’de ise kaynak oda, destek eğitim odası olarak ifade edilerek “Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim öğretim ortamları” olarak tanımlanmaktadır. MEB Özel Eğitim Yönetmeliği’nde de (2018) destek eğitim odası olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple bu araştırmada “kaynak oda” yerine “destek eğitim odası” terimi kullanılmıştır. Destek eğitim odası, özel gereksinimli öğrencilere genel eğitim sınıfının dışında özel eğitim ve ilgili hizmetlerin sunulması anlamına gelmektedir (Lott, Hudak ve Scheetz, 1975 aktaran: Akay, 2011).

Destek eğitim odası, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel gereksinimli öğrencilerin, sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla, özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamıdır (MEB, 2015). Dolayısıyla, kaydı genel eğitim sınıfında olan özel gereksinimli öğrencinin eksik kaldığı alanlarda, desteğe gereksinim duyduğu derslerde günün belli bir kısmında destek aldığı oda, destek eğitim odası olarak adlandırılmaktadır (Özgür, 2015). Destek eğitim odası, özel gereksinimli öğrencinin bir okul gününün en az yüzde 21’ini en fazla yüzde 60’ını genel eğitim sınıfı dışında, özel eğitim hizmeti almak için geçirdiği yerdir (Özokçu, 2013). Özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla, okullarda yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimine devam eden üstün yetenekli öğrencilere de destek eğitim odası açılır (Batu vd., 2013).

Destek eğitimin amacı eğitime kaynaştırma yoluyla devam eden öğrencileri; birlikte eğitim gördüğü diğer öğrencilerin seviyesine ulaştırmak veya yaklaştırmaktır. Destek eğitim odası kaynaştırma uygulamasındaki öğrenciye dil becerilerinde ve akademik yönde destek vererek, davranışsal ve sosyal problemlerini önleyerek genel sınıf ortamına başarıyla katılmasını sağlamaktır (Glomb ve Morgan, 1991).

Destek eğitim odası uygulaması, normal sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin, ek bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğunda veya eksiklik olan derslerde sınıflarından çıkarılarak destek eğitim odasına alınması şeklinde olan bir kaynaştırma uygulamasıdır. Destek eğitim odasında tercihen özel eğitim öğretmeni veya uzman, öğrenciye bireysel destek hizmeti sunar (Kırcaali İftar, 1998). Bu destek hizmeti Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2006 yılında çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 28 ile zorunlu hale getirilmiştir.

Destek eğitim odasında özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların toplumsal normların getirdiği davranışları kazanmaları, sosyalleşmeleri için her öğrenciye yapabileceği oranda bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır. BEP’ nda kaynaştırmada en az kısıtlayıcı eğitim ortamı ilkesi göz önüne alınarak, öğrenciyi yetiştirmede kesin kurallar koymadan, çocukların genel eğitim sınıflarında ve yalnızca bireysel gereksinimler söz konusu olduğunda özel (ayrıştırılmış) ortamlara yerleştirilmesini öngörülür (Akçamete, 2010). Genel eğitim sınıflarında BEP uygulaması tek başına yeterli değildir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği madde 25’de “Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitim alacak öğrenciler, bu öğrencilere okutulacak dersler ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Bu planlama haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde yapılır.

b) Destek eğitim odasında görev alacak öğretmenlerin çalışma programları okul yönetiminin onayıyla yapılır.

c) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okullarda birden fazla destek eğitim odası açılabilir.

ç) Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak bire bir eğitim yapılır. Ancak, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda gerektiğinde eğitim performansı aynı seviyede olan öğrencilerle bire bir eğitimin yanında en fazla 3 öğrencinin bir arada eğitim alacağı grup eğitimi de yapılabilir.

d) Destek eğitim BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde haftasonu da planlanabilir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim verilir.

e) Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler destek eğitim odasında zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.

f) Destek eğitim odasında; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilir.

g) İlkokul ve ortaokullardaki destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir.

ğ) Okul müdürü ve müdür yardımcıları destek eğitim odalarında görevlendirilmez” (ÖEHY, 2018).

Tablo 1: Konya İli Destek Eğitim Odası Sayıları İlçe Bazlı (Konya MEM, 2018)

Sıra No	İlçe	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Toplam
1	Ahırlı	1	-	-	1
2	Akören	3	2	-	5
3	Akşehir	13	16	8	37
4	Altınekin	3	2	-	5
5	Beyşehir	16	15	7	38
6	Bozkır	4	7	2	13
7	Cihanbeyli	14	16	4	34
8	Çeltik	2	-	-	2
9	Çumra	19	6	5	30
10	Derbent	1	-	-	1
11	Derebucak	2	2	-	4
12	Doğanhisar	2	2	2	6
13	Emirgazi	-	1	-	1
14	Ereğli	31	25	9	65
15	Güneysınır	1	2	1	4
16	Hadim	2	-	-	2
17	Halkapınar	1	-	-	1
18	Hüyük	3	1	3	7
19	İlgin	3	7	3	13
20	Kadınhanı	6	5	-	11
21	Karapınar	7	5	2	14
22	Karatay	43	27	13	83
23	Kulu	9	3	-	12
24	Meram	64	37	11	112
25	Sarayönü	3	2	3	8
26	Selçuklu	42	41	16	99
27	Seydişehir	11	17	5	33
28	Taşkent	-	3	-	3
29	Tuzlukçu	1	-	-	1
30	Yalıhüyük	-	1	-	1
31	Yunak	3	1	1	5
Toplam		310	246	95	651

2.1.1. Destek Eğitim Odasının Yasal Dayanakları

Resmi gazete’ de yayınlanan 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde “özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır” hükmü yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 02/09/2008 tarihli ve 3601 sayılı yazısının (2008/60 Nolu Genelge) 8’inci maddesinde “Kaynaştırma uygulaması yapılan okul ve kurumlarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere bireysel ve grup eğitimi verilebilmesi için destek eğitim odası açılır” ifadesi yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 18/05/2015 tarihli ve 5157845 sayılı yazısında (2015/15 Nolu Genelge) “Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul ve kurumlarda ‘Destek Eğitim Odası’ açılmasının zorunlu olduğu” belirtilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nce yayımlanan “Destek Eğitim Odası” konulu kılavuz gereğince; “Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul ve kurumlarda ‘Destek Eğitim Odası’ açılması zorunlu olduğu” ifade edilmektedir. Belirtilen yasal zorunluluklar gereğince, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince yapılan tanılama sonucunda özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen, tam zamanlı kaynaştırma eğitimi kararı bulunan öğrenciler için kayıtlı bulundukları okul müdürlüklerinin destek eğitim odası açması zorunludur.

2.1.2. Destek Eğitim Odası Açılması İçin Gereken İşlemler

Destek eğitim odasının açılması için Okul BEP Geliştirme Birimi ve Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu karar alır. Alınan kararı okul/ kurum müdürlüğü resmi yazı ile İl veya İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kuruluna bildirir. İl veya İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kurulunun önerisi ile İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerince destek eğitim odası açılır. Bir okulda birden fazla destek eğitim odası açılabilir, destek eğitim odası hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi okul müdürlüklerince yapılır. Destek eğitim odalarından yararlanacak öğrenciler, Okul BEP Geliştirme Biriminin teklifi ile Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunca belirlenir. Destek eğitim odasında alınacak haftalık ders saati sayısı, okulun haftalık ders saati sayısının %40' ını aşmayacak şekilde öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlanır. Destek eğitim odalarında öğrencilerin performans düzeyleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak birebir eğitim yapılır ancak performans düzeyleri bakımından birbirine yakın ve benzer olan öğrencilerle grup eğitimi de yapılabilir. Destek eğitim odasında, öğrencilerin yetersizlik türlerine ve ihtiyaçlarına uygun eğitim materyallerinin ve teknolojilerinin bulundurulması gerekmektedir. Destek eğitim odalarında özel eğitim öğretmeni öncelikli olmak üzere, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, sınıf öğretmenleri ve alan / branş öğretmenleri görevlendirilir.

Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrencilerin, destek alacağı dersler ve beceriler, alınacak eğitimin ve derslerin süresi Okul BEP Geliştirme Biriminin yapacağı toplantıda belirlenir. Okul BEP Geliştirme Biriminin yaptığı toplantılara okul müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı başkanlık eder, öğrenci, öğrenci velisi, sınıf ve şube rehber öğretmenleri üye olarak katılır. Toplantılarda öğrenci velisinin ve sınıf-şube rehber öğretmenlerinin görüşleri mutlaka alınmalı ve karar tutanağında belirtilmelidir. Okul BEP Geliştirme Birimi toplantılarında alınan kararlar öneri olarak Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonuna sunulur. Sunulan karar ve öneriler Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunca değerlendirilerek karara bağlanır. Okul BEP Geliştirme Birimi toplantılarında öğrenci velisi öğrencisinin destek eğitim

odasında eğitim almasını istemiyorsa bu durumu yazılı dilekçesiyle Okul BEP Geliştirme Birimine bildirir ve bu durum toplantı kararları tutanağına işlenir.

Okul BEP Geliştirme Birimi ve Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunca gerekli kararların alınmasının ardından okul/kurum yönetimince öğretmen görevlendirmesi ve ücret onayı yapılarak İl ya da İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli onaylar alınır. Onay yazısına destek eğitim odası açma onayının bir örneği ile haftalık ders programı eklenir.

Bu işlemlerin yapılmasının ardından öğrencinin destek eğitim odasından yararlanacağı saatler; sınıf öğretmeni, destek eğitim verecek öğretmen ve veliye yazılı olarak bildirilir. Destek Eğitim Odası programı, işleyişi okul yönetimince izlenir, denetlenir. Destek Eğitim Odası ders takibi sınıf defteri ile yapılır. Destek Eğitim Odasında verilecek eğitim hizmetiyle ilgili tüm planlamalar okul yönetimince yapılır.

Eğitim ve öğretim yılı başında Destek Eğitim Odasında yapılacak çalışmalarla ilgili planlamalar yapılır. Eğitim ve öğretim yılı başında yapılan planlamalarda yer almayan durumlar, durumu değişen öğrenciler ve başka okullardan nakil gelen öğrenciler ile ilgili Okul BEP Geliştirme Biriminin kararları doğrultusunda kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim odasından faydalanması sağlanabilir.

2.1.3. Destek Eğitim Odasının Fiziksel Özellikleri ve Materyal Durumu

Destek Eğitim Odası Hizmeti için okul/kurumda ayrı bir derslik/bölüm ayrılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Öğretmenler Odası, Kütüphane, Laboratuvar, Rehber Öğretmen Odası, Çok Amaçlı Salon, Kurum Yöneticilerinin Odaları vb. uygun şekilde planlanarak Destek Eğitim Odası olarak kullanılabilir. Bu mekanlar destek eğitim amaçlı kullanılacak ise ortamda öğrencinin dikkatini dağıtacak fazla sayıda uyaran bulunmamasına, eğitim için ihtiyaç duyulan materyallerin ulaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir. Destek Eğitim Odası açılması için materyal bulunması zorunlu değildir. Kullanılacak materyaller öğrencinin eğitim

ihtiyacına ve destek eğitim aldığı derslere göre belirlenir (Konya MEM, 2016).
(Ek 2: Destek Eğitim Odasında Kullanılabilecek Araç – Gereçler)

2.1.4 Destek Eğitim Odası Hizmetinden Faydalanabilecek Öğrenciler

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde, Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu tarafından tanılanması yapılan ve Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu tarafından tam zamanlı kaynaştırma eğitimi raporu düzenlenerek özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler destek eğitim odası hizmetinden yararlanabilirler. Tam Zamanlı Kaynaştırma eğitimi raporu olmayan bir öğrenci kesinlikle destek eğitim odası hizmetinden yararlanamaz.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde incelemesi yapılan öğrenciler için düzenlenen Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu Raporları, öğrencilerin kademe geçişlerine kadar geçerlidir yani öğrencinin bulunduğu ve raporun düzenlendiği eğitim kademesinin sonuna kadar düzenlenen raporlar geçerlidir. Öğrenciye okul öncesi eğitim kurumunda/anasınıfında iken düzenlenen Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu raporu, öğrenci okul öncesi eğitimini tamamlayana kadar, ilkokulun herhangi bir sınıfında iken düzenlenen rapor, öğrenci ilkokulu bitirinceye kadar, aynı şekilde ortaokul veya lisenin herhangi bir sınıfında düzenlenen Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu raporu, öğrenci okulu bitirinceye ve mezun oluncaya kadar geçerlidir. Destek eğitim odasında eğitim alan öğrenciler, belirlenen seviyeye ulaştıklarında Okul BEP Geliştirme Birimi tarafından bağlı bulundukları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine yönlendirilir. Öğrencinin burada yapılan incelemesi neticesinde düzenlenen Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu raporu doğrultusunda kaynaştırma eğitimi kapsamından çıkarılabilir.

Fiziksel engelinden dolayı Tam Zamanlı Kaynaştırma raporu (bedensel, görme, işitme) almış öğrencilere bu engellerinden dolayı, okullarda engel türünde uzman personel yok ise Destek Eğitim Hizmeti verilmeyebilir. Bu durumdaki öğrenciler ancak Okul BEP Geliştirme Biriminin önerisi/kararı doğrultusunda ihtiyaçları olan derslerden destek eğitime alınabilirler. (örneğin; yalnızca bedensel engelinden dolayı

tam zamanlı kaynaştırma raporu bulunan bir öğrenci, ihtiyacı olması ve Okul BEP Geliştirme Birimi'nin kararı doğrultusunda Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Yabancı Dil vb. derslerden destek eğitim alabilir.)(Konya MEM,2016).

Okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında kaynaştırma öğrencileri ve özel yetenekli öğrencilere yönelik özel eğitim desteği verilmesi amacıyla okulun fiziki imkanları doğrultusunda destek eğitim odası açılabilir. Anasınıfları ve okul öncesi eğitim kurumlarında verilecek destek eğitim hizmeti için özel eğitim öğretmenleri veya okul öncesi öğretmenleri görevlendirilir.

Destek Eğitim Odasında üstün yetenekli öğrencilerde destek eğitim hizmeti almaktadırlar. Destek eğitim odasında destek hizmeti alan üstün yetenekli öğrenciler için Zenginleştirilmiş Eğitim Programı (ZEP) hazırlanarak uygulanır. Öğrencinin ilgi ve yeteneğine göre (fen bilimleri, matematik vb.) destek eğitim hizmeti uygulanabileceği gibi öğrencinin sınıfında uygulanan müfredat programı daha da ayrıntılandırılarak öğrenci inceleme ve araştırmaya yönlendirilebilir. Destek eğitim odası hizmetinde öğrencinin hayal gücünü, yaratıcılığını geliştiren etkinlikler düzenlenir.

Yurt dışından ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrenciler dil eğitimi için Destek Eğitim Odası hizmetinden yararlanamazlar. Bu öğrencilerimizin Destek Eğitim Hizmetinden yararlanabilmesi için bir yetersizlik türü nedeniyle Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince tanılanmış olması gerekir.

Tablo 2: Kaynaştırma Eğitimine Tabi ve Özel Eğitim Sınıflarına Devam Eden Öğrenci Sayıları (MEB, 2018)

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı
Kaynaştırma Eğitimi (Okul Öncesi)	2601
Kaynaştırma Eğitimi (İlkokul)	105 098
Kaynaştırma Eğitimi (Ortaokul)	108 753
Kaynaştırma Eğitimi (Ortaöğretim)	41 318
Özel Eğitim Sınıfı (İlkokul)	23 305
Özel Eğitim Sınıfı (Ortaokul)	22 510
Toplam öğrenci Sayısı	303 585

2.1.5. Destek Eğitim Odası Eğitiminin Türleri (Bireysel-Grup) ve Süreler

Destek Eğitim Odasında verilecek olan eğitimin bireysel olarak planlanması esastır. Öğrencilerin eğitsel performans düzeyleri ve ihtiyaçları belirlenerek her öğrenciye özel BEP' ları hazırlanır. Ancak süre veya diğer etmenlerden dolayı destek eğitim hizmeti bireysel olarak planlanamadığında eğitsel performans düzeyleri ve ihtiyaçları bakımından benzerlik gösteren öğrenciler için grup eğitimleri de planlanabilir. BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda eğitim performansları aynı seviyede olan en fazla 3 öğrencinin eğitim alacağı grup eğitimi uygulamaları yapılabilir.

Destek Eğitim Odasında alınacak ders saatleri Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde belirlenmiştir. İlgili yönetmelikte destek eğitim odasında alınacak haftalık ders saatleri, okulun haftalık ders saatinin %40 'ını geçemez şeklinde belirtilmiştir. Öğrencinin kayıtlı bulunduğu okulda haftada 30 saat ders işleniyorsa öğrenci destek eğitim odasında maksimum 12 saat ders alabilir, eğer öğrencinin kayıtlı bulunduğu okulda haftalık 35 saat ders varsa bu okuldaki öğrenciler destek eğitim odasında en fazla 14 saat ders alabilirler.

Okul BEP Geliştirme Biriminin kararıyla, öğrencinin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda ailesinin ve sınıf/şube öğretmenlerinin öneri ve istekleri neticesinde hangi derslerden ve haftalık kaç saat eğitim alacağı belirlenir. Görsel sanatlar, Beden eğitimi, Müzik, Teknoloji ve Tasarım, Rehberlik/Sosyal Etkinlikler, Seçmeli dersler vb. derslerden destek eğitim verilmez.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 24. maddesinin 1. bendinin ç fıkrasında; “İşitme yetersizliği, zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler, her tür ve kademede velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulabilirler. Bu öğrenciler merkezi sistem sınavlarında, yabancı dil dersi sınavından muaf tutulurlar. Öğrencilerin yabancı dil dersinden muaf olma durumu okul yönetimi tarafından e-Okul sistemine işlenir.” hükmü yer alır. Bu hükme göre yalnızca İşitme, hafif düzey zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ve otizmi olan öğrenciler Yabancı Dil dersinden muaf tutulabilir. İşitme yetersizliği ve/veya hafif düzey zihinsel yetersizliği ve/veya otizm tanınması yapılmış öğrenciyi Yabancı Dil dersinden muaf tutmak için öğrenci velisinden alınacak bir dilekçe ve BEP geliştirme biriminin kararı yeterlidir.

Destek eğitim odasında işlenecek ders, öğrencinin sınıfında aynı dersi işleyeceği ders saatlerinde verilmelidir. Öğrenci farklı bir derste sınıfından alınıp destek eğitime tabii tutulmamalıdır. Örneğin öğrencinin sınıf programında Görsel sanatlar dersi varken öğrenciye destek eğitim sınıfında matematik dersi verilmemelidir, yani o ders saatinde öğrenci sınıfından alınmamalıdır. Öğrenciye bir alana ait dersin tamamı destek eğitim odasında verilmemelidir. Yani öğrencinin ders programında haftalık 4 saat matematik dersi varsa, destek eğitim odasında matematik dersinin 2 saatini almalı diğer 2 saatini de kendi sınıfında akranları ile beraber almalıdır. İstisnai bir durum olarak ilkokullarda Yabancı dil dersinden muaf olan öğrenciler, derslerine branş öğretmenlerinin girmesinden dolayı sınıf öğretmeni tarafından destek eğitim odasında eğitime alınabilirler.

İkili (sabah-öğle) eğitim ve öğretim hizmeti yürüten okullarda sabahçı öğrenciye öğleden sonra, öğlenci öğrenciye de sabah destek eğitim odasında destek eğitim hizmeti sunulabilir. İkili eğitim ve öğretim yapan okullarda ters devrede (sabahçı öğretmen öğleden sonra, öğlenci öğretmen sabah) destek eğitim hizmeti verebilir. Tam gün eğitim ve öğretim hizmeti sunan okullarda öğrencinin ders saatinden sonra okulun çalışma saatleri içinde destek eğitim hizmeti sağlanabilir. Ancak bu şekilde uygulanan destek eğitim hizmetinde öğrencinin ders saatleri dışında da okulda bulunması gerektiğinden dolayı öğrenci velisinden bu durumla ilgili izin dilekçesi alınmalıdır.

Destek eğitim odalarında çeşitli sebeplerden dolayı örneğin; olumsuz hava şartları nedeniyle okulların tatil edilmesi, öğrencinin devamsızlık yapması, milli bayramlar, dini bayramlar ve resmi tatil gibi ders yapılmayan durumlarda destek eğitim odasındaki derslerin telafisi yapılmaz. Öğrencinin devamsızlığı ve tatiller nedeniyle yapılmayan dersler için destek eğitim odasında görevli öğretmene ek ders ücreti ödemesi yapılmaz.

2.1.6. Destek Eğitim Odasında Görevlendirilecek Öğretmenler

Destek Eğitim Odalarında öğrencilerin eğitsel ihtiyaçlarına göre öncelikli olarak özel eğitim öğretmenleri, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, sınıf öğretmeni ve alan öğretmenleri görevlendirilir. Destek Eğitim Odasına öncelikle okulun öğretmenleri görevlendirilir, ihtiyaç olması halinde Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görevli öğretmenler ya da diğer okul ve kurumlardaki öğretmenler görevlendirilebilir.

Destek eğitim odasında İlkokul, ortaokul ve liselerde görevli alan öğretmenlerinden; maaş karşılığı ders saatini dolduramayan öğretmenler veya maaş karşılığı ders saatini dolduran öğretmenlerden istekli olanlar görevlendirilebilir. İlkokullarda, sınıflarında branş öğretmenlerinin ders işlediği saatlerde (İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) sınıf öğretmenleri destek eğitim odasında destek eğitim hizmeti sunmak için görevlendirilebilir. Ortaokul ve liselerde öncelikle özel eğitim

öğretmenleri, özel eğitim öğretmenlerinin görevlendirilemediği durumlarda, hangi dersten destek eğitim veriliyorsa o dersin alan öğretmenleri destek eğitim odasında görevlendirilir. Sadece destek eğitim odasında görev yapması amacıyla; ek ders ücreti karşılığı öğretmen (ücretli öğretmen) görevlendirilmez. Örneğin bir okulda matematik dersi için ek ders karşılığı görevlendirilmiş bir öğretmen mevcut ise, bu öğretmene verebileceği maksimum ders saatini geçmemek kaydıyla destek eğitim odasında görev verilebilir. Destek eğitim odası için okul/kurumun mevcut öğretmenleri ile öğretmen ihtiyacı karşılanamıyorsa İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden öğretmen görevlendirilmesi istenir.

Branş öğretmenlerinin sınıflarında ders işlediği saatlerde destek eğitim odasında derse giren sınıf öğretmenlerine ayrı bir ek ders ücreti ödenmez. Sadece destek eğitim odasında eğitim verdiği o saatlerin ücreti %25 zamlı olarak ödenir. Sınıf öğretmenlerine maaş ve ek ders karşılığı girmek zorunda olduğu ders saatlerini tamamladıktan sonra istemeleri halinde 8 saate kadar destek eğitim odasında görev verilebilir. Maaş karşılığı ders saatini dolduramayan branş öğretmenine, maaş karşılığını dolduramadığı saat kadar destek eğitim odasında görev verilir. Ayrıca branş öğretmenlerine, 15 saat maaş karşılığı olan ders yükünün üzerine, 6 saat zorunlu ek ders kapsamında destek eğitim odasında görev verilebilir. Branş öğretmenin istemesi durumunda, 15 saat maaş karşılığı ve 6 saat zorunlu ek dersin üzerine, 9 saat daha destek eğitim odasında ek ders görevi verilebilir. Maaş karşılığı ders görevini tamamlayamayan atölye ve laboratuvar öğretmenine, tamamlayamadığı ders saati kadar destek eğitim odasında ders görevi verilebilir. Maaş karşılığı 20 saat ders görevini dolduran atölye ve laboratuvar öğretmenlerine destek eğitim odasında 4 saate kadar isteğe bağlı ek ders görevi verilebilir (Konya MEM, 2016).

2.1.7. Destek Eğitim Odasında Eğitim Alan Öğrencilerin Değerlendirilmesi

Destek Eğitim Odası hizmetinden yararlanan kaynaştırma öğrencilerinin başarısının değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

1) Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam, BEP Geliştirme Biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenir.

2) Destek eğitim alan öğrenci, kendi sınıfında, BEP 'na göre değerlendirilir. Yazma güçlüğü olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilir. Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilir. Sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenir. Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilir.

3) Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar. Az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanır. İşitme ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulurlar. Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilirler. Otistik bireyler ile duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, iletişim özellikleri ile sosyal-duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu

olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılır. Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar (Konya MEM, 2016).

İlköğretim Kurumlarında; kaynaştırma öğrencileri ve özel eğitim sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrencilere başarısızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılmaz. Ancak; velinin yazılı talebi ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Biriminin kararı doğrultusunda, ilkokulda kaynaştırma öğrencilerine bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir (OÖEİKY,2014).

İlkokullarda; okula hiç devam etmeyen öğrenciler ve ilkokul haftalık zorunlu ders saati sayısı kadar değerlendirilmesi yapılamayan/puanı girilmeyen öğrenciler ile Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 27 nci maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen mazeretler dışında okula en az bir dönem devam etmeyen öğrencilere sınıf tekrarı yaptırılır. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarında; eğitim ve öğretim yılında özürsüz 20 gün devamsızlık yapanların sınıf geçmesi veya sınıf tekrarına, ikinci dönemin son haftasında şube öğretmenler kurulunda karar verilir. Ortaöğretim Kurumlarında; kaynaştırma öğrencisinin BEP'ine göre yapılan değerlendirme sonucunda; doğrudan, yılsonu başarı puanıyla veya sorumlu olarak sınıf geçemeyenlerle devamsızlık nedeniyle başarısız sayılanlar sınıf tekrar eder. Sınıf tekrarı hazırlık sınıfı hariç, ortaöğrenim süresince en fazla bir defa yapılır. Öğrenim süresi içinde ikinci defa sınıf tekrarı durumuna düşen öğrencilerin ders yılı sonunda okulla ilişkisi kesilerek Açık Öğretim Lisesine veya Mesleki Açık Öğretim Lisesine kayıtları yapılır. Kaynaştırma ve özel eğitim gerektiren öğrencilerin özürsüz devamsızlık süresi 10 günü geçmemek kaydıyla toplam devamsızlık süresi 60 gün olarak uygulanır. Devamsızlık nedeniyle başarısız sayılan ve öğrenim hakkı bulunan öğrenciler takip eden öğretim yılında okula devam ettirilir. Öğrenim hakkı bulunmayanların ise okulla ilişkileri kesilerek Açık Öğretim Lisesi veya Mesleki Açık Öğretim Lisesine gönderilir (Konya MEM, 2016).

2.1.8. Destek Eğitim Odası İçin Gerekli Evraklar ve E-Okul İşlemleri

Destek Eğitim Odası için gerekli evraklar aşağıdadır:

1. BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı) Planı veya ZEP (Zenginleştirilmiş Eğitim Planı) Planı
2. Ders Planı (Bireyselleştirilmiş Öğretim Planı)
3. Okul BEP Geliştirme Birimi Dosyası
4. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu Dosyası
5. Haftalık Ders Programı
6. Öğretmen – Öğrenci Ders Dağılım Çizelgesi
7. Sınıf Defteri
8. Ek Ders Ücret Onayı

“Destek Eğitim Odasında kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için e-okul sisteminde; Sol menüde bulunan “Öğrenci İşlemleri” bölümüne girilerek okul no veya adı-soyadı ile öğrenci seçilir. Açılan ekranda yine sol menüden “Genel Bilgileri” bölümü tıklanır. Açılan ekranda “Özel Eğitim Durumu” bölümünden “Kaynaştırma Eğitimi Alıyor” seçilerek “Kaydet” tuşuna basılır” (Konya MEM, 2016). (Ek 3: Destek Eğitim Odası Haftalık Ders Programı Örneği)

2.2. Kaynaştırma Uygulamalarıyla ve Destek Eğitim Hizmeti İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Eripek (2004), yaptığı çalışmada ülkemizde kaynaştırma adı altında zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin normal sınıflara yerleştirilmesiyle yetinildiğinin, kaynaştırma uygulamaları için destek hizmetleri yönünden gerekli koşulların sağlanmadığını, bu konuda kurumsallaşmış bir tek uygulamanın dahi bulunmadığını bununda toplumun her kesiminde kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumsuz olan tutum ve davranışları daha kötüleştirdiği ve zarar getirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Batu ve Topsakal (2003), yapmış olduğu çalışmada yaygınlaşmakta olan kaynaştırma uygulamalarının başarılı bir şekilde uygulanması için özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Okta (2008), tarafından yapılan araştırmada işitme yetersizliği olan öğrencilere okul içinde destek hizmetler sağlanmadığı yalnızca okul dışında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerince destek hizmet sağlandığı, sınıf öğretmenlerine ise öğrencilerin eğitimiyle ilgili destek hizmetlerin sağlanmadığını bildirmişlerdir. Köse (2009), yapmış olduğu çalışmada kaynaştırma eğitime tabii öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteği, öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırmış, bilgisayara ve fen bilgisine yönelik olumlu tutumlar kazandırmıştır.

Çulha (2010), tarafından yapılan araştırmada eş zamanlı ipucuyla gerçekleştirilen bireysel destek eğitiminin dördüncü sınıf kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminin de etkili olduğu eş zamanlı ipucu yöntemiyle sunulan bireysel destek eğitim hizmetlerinin araç gereçler arası genellemede ve kalıcılıkta etkili olduğu görülmüştür. Canbulat (2010), yapmış olduğu araştırmaya göre destek eğitim uygulamasının öğrencilerin dil gelişimi, psiko-motor, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Akay (2011), gerçekleştirmiş olduğu araştırmanın sonucuna göre kaynaştırma eğitime devam eden işitme yetersizliği olan öğrencilere sunulan destek eğitimin, öğrencilere akademik, sosyal ve iletişimsel davranış ve becerilerinin gelişimine, görevli öğretmeninde kişisel ve mesleki gelişimine, derslerin niteliğine ve programlara katkı sağladığı görülmüştür. Gürgür, Kıs ve Akçamete (2012), tarafından yapılan “Kaynaştırma öğrencilerine bireysel özel eğitim destek hizmetlerinin sunulması” projesinde bireysel destek hizmetlerinin kaynaştırma eğitiminde gerekliliği vurgulanmıştır. Öğretmen adayları bireysel destek eğitimin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının artması ve sosyal becerilerinin gelişmesi gibi çok yönlü faydalar sağladığını belirtmişlerdir.

Ünay (2012), tarafından yapılan araştırmaya göre kaynaştırma öğrencilerine destek eğitim odasında verilen matematik eğitiminin öğrencilerin matematik başarılarını arttırdığını bulurken; öz yeterlilik açısından destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin uygulama sürecinde öz yeterliliklerinin, kendi sınıflarında eğitime devam eden öğrencilere göre düştüğünü belirtmiştir. Öğretmenlerin ise destek eğitim odasında kaynaştırma öğrencilerine verilen eğitimin matematik başarısına ve öz yeterliliğine katkı sağladığını belirtmiştir. Kış (2013), tarafından yapılan araştırmada rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenler destek eğitim odası uygulamalarını yararlı bulduklarını ancak uygulamanın başarısını etkileyen etmenler arasında okul yönetiminin, destek eğitim odasının fiziksel ortamının ve uygulanan eğitim programının olduğunu bildirmişlerdir.

Özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarından alınarak eğitim görmesine yönelik eleştiriler yapılmaktadır. Bu eleştiriler arasında özel gereksinimli öğrencilerin, DEO’nda iken genel eğitim sınıflarında verilen bazı derslere katılamamaları, akranları ile aynı ilgiyi genel eğitim sınıfında beklemesi, akranlarından ayrılmaları ve etiketlenmeleri yer almaktadır (Kırcaali İftar, 1998).

Bu eleştirilere rağmen Sucuoğlu ve Kargın (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimli bireylerin eğitimi için destek verilmesi koşulu ile kaynaştırma eğitimini destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için öğretmene gerekli imkanı sağlamak, aynı zamanda destek eğitim alan öğrenciye yönelik fırsat eşitliği sağlamada gerekli koşulları oluşturmak okul liderinin stratejisi olmalıdır. Okul yöneticilerinin, okullarındaki insan ve maddi kaynaklarının eş güdümlerinden sorumlu olmaları ve özel gereksinime ihtiyacı olan öğrenciler için bu sorumluluklarını kullanması zorunludur (Memişoğlu ve Sağır, 2012). Bu anlamda kaynaştırma uygulaması başlamadan önce, kaynaştırmada rol sahibi olan öğretmen ve yöneticilerin, eşgüdümlü olması, kaynaştırma uygulanmaya başladıktan sonra da yöneticinin gerekli destek hizmetleri sağlayarak, kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanmasını gerçekleştirmelidir (Batu, 2000).

Kaynaştırma öğrencilerinin sadece sınıf ortamında bulunması destek hizmetlerden yararlanamaması ile kaynaştırma uygulamalarında belirlenen hedeflere ulaşmak mümkün olmamaktadır. Kaynaştırma uygulamalarının tanımlarına baktığımızda destek özel eğitim hizmetlerinin kaynaştırmanın ayrılmaz bir parçası olduğunu görmekteyiz. Kaynaştırma uygulamalarının nitelikli bir şekilde yapılabilmesi için destek eğitim odası hizmetlerinin uygulanabilirliğinin ve kalitesinin artırılması gerekmektedir.

Araştırmanın Önemi;

Yapılan araştırmalara bakıldığında destek eğitim odalarının niteliksel durumlarıyla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu, daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda, destek eğitim odası uygulamalarının daha çok öğrenci üzerindeki etkilerinin incelendiği görülmektedir. Kaynaştırma ve destek eğitim hizmetlerine yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda genel olarak uygulama sürecinde bazı aksaklıkların olduğunu görmekteyiz. MEB tarafından 2006 yılında zorunlu hale getirilen destek eğitim odası uygulamalarının nasıl uygulandığına, yani uygulama aşamasında ne gibi durumların oluştuğuna dair, uygulamanın içeriğine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın amacı;

Destek eğitim odalarının niteliksel durumlarının belirlenmesine, destek eğitim hizmetlerinin uygulamasına yönelik durumların belirlenmesine, varsa eksikliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri getirmesi bakımından yararlı olacağı düşünülmüştür.

Alt Amaçlar;

1. Destek eğitim odalarının fiziksel özellikleri ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Destek eğitim odalarında sürenin etkili kullanılması ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Destek eğitim odalarında destek eğitim alan öğrencilerde program kazanımlarının gerçekleşme durumu ile ilgili öğretmen görüşleri nedir?
4. Destek eğitim odalarında destek eğitim alan öğrencilerin motivasyon durumları ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Destek eğitim odalarında kaynak, araç-gereç, materyal ve teknolojik imkanların durumu ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
6. Destek eğitim odalarında eğitim veren alan dışı öğretmenlerin mesleki bilgilerini özel eğitim alanına uyarlaması ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
7. Destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin diğer öğretmenlerle, aile ve diğer kurumlarla (hastane, fizik tedavi merkezi vb.) iletişim ve iş birliği düzeyi ile ilgili görüşleri nelerdir?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Araştırmada, kaynaştırma okullarında destek eğitimi veren öğretmenlerin görüş, düşünce ve deneyimleri ile destek eğitim odalarında karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve çözüm önerileri getirmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden ise, ‘Görüşme Yöntemi’ kullanılmıştır. Dolayısıyla bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme yönteminden ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği’ benimsenmiştir. Bu yöntemin kullanmasının nedeni ise, araştırmaya katılanların görüş, düşünce, duygu ve hislerinin derinliğine inilerek ortaya çıkarılması için en iyi teknik olmasıdır. Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniği, üzerinde araştırma yapılan kişilerin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı onların gözleriyle görme amacına hizmet edecek şekilde kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle görüşülenlerin, anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamak, nicel görüşmelerden farklı olarak yüzeysel değil, daha derinlemesine bilgi edinmek esastır (Tanrıöğen, 2014).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı I. ve II. kademe okullarda çalışan, destek eğitim odalarında görev yapan ve yapmış öğretmenler oluşturmaktadır. Bu araştırmaya Konya ilinde 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı I. ve II. kademe okullarda destek eğitim odalarında görevli ve halen görevde olan öğretmenler arasından gönüllülük esasına dayalı olarak katılan 35 öğretmen örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler araştırmaya katılanların verdikleri bilgilerin doğru ve içten olduğu varsayımına dayanmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

İlgili alanyazını incelenerek elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacı tarafından “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu geliştirilirken yapılan çalışmalar aşamalı olarak aşağıda belirtilmiştir.

- 1- İlgili alanyazını derinlemesine incelendikten sonra Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu taslak olarak hazırlanmıştır.
- 2- Araştırmacı ve Danışman tarafından Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu iki ana soru ve soruların içeriğini yansıtan on iki alt soru olarak düzenlenmiştir.
- 3- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun kapsam geçerliliği açısından özel eğitim alanında çalışan öğretim üyeleri tarafından değerlendirilmiştir. Alınan görüş ve geri bildirimler doğrultusunda araştırmacı tarafından sorular yeniden gözden geçirilmiş ve yeniden öğretim üyelerinin görüşlerine sunulurken alınan geri bildirimlerle görüşme formu pilot uygulama yapılacağı halini almıştır.
- 4- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun kapsam geçerliliği ve soruların açık ve anlaşılır olduğunun sınanması maksadıyla alanda ve destek eğitim odalarında çalışan üç gönüllü öğretmene uygulanarak pilot bir çalışma yapılmıştır.
- 5- Pilot uygulamadaki görüşmeler analiz edilebilmesi için kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Analiz edilen veriler danışmanla birlikte tartışılmıştır.
- 6- Uygulama esnasında anlaşılamayan sorular araştırmacı tarafından yeniden düzenlenerek, nitel araştırmalar konusunda uzman öğretim üyeleri tarafından yeniden değerlendirilerek düzenlemeleri yapılmıştır.
- 7- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna son şekli verilerek araştırmada kullanıldığı duruma getirilmiştir. (Ek 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu)

3.4.Verilerin Toplanması

1. Aşama: Görüşme formunda bulunan sorularla ve hatırlatıcılarla (promptlar) bireyin duygu ve düşüncelerinin derinliğine ulaşılmaya çalışılmıştır.
2. Aşama: Görüşme formu araştırmaya katılan öğretmenlerin uygun oldukları zamanlarda okuldaki boş sınıflarda bireysel olarak uygulanmıştır.
3. Aşama: Görüşme yapılmadan önce gerekçesi açıklanarak kayıt için izin alınmıştır.
4. Aşama: Görüşmeler ortalama 10-15 dakika kadar sürmüştür.
5. Aşama: Görüşmeler daha sonra analiz edebilmek için ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır.
6. Aşama: Ses kayıtlarının çözümlenmesi yapılarak ana kavramlar ortaya çıkarılmıştır.
7. Aşama: Ana kavramlar ve sayılar frekans ve yüzdeliklerin hesaplanabilmesi için forma işlenmiştir.
8. Aşama: Daha sonra ana kavramların yüzdelik değerleri hesaplanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden biri olan ‘görüşme’ yöntemine ait tekniklerden ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kayıt edilen veriler ‘betimsel analiz tekniği’ ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Ortaya çıkan temalar daha sonra araştırmanın amacına uygun şekilde düzenlenerek kesit alma

yöntemi ile bulgular kısmında sunulmuştur. Araştırmanın bulgularını oluşturan 10 tema şu şekilde aşağıda sunulmuştur:

1. Destek eğitim odalarının fiziksel durumu
2. Destek eğitim uygulamalarının zamanı ve süreleri
3. Programın hedeflere ulaşma durumu
4. Öğrencilerin motivasyonu
5. Destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik durumu
6. Destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin mesleki bilgileri
7. Destek eğitim odası uygulamalarının yeterliliği
8. Destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin iletişim durumları
9. Öğrencilerin davranış problemleri
10. Destek eğitim ortamlarının uygunluğu

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular sunulmaktadır. Araştırmadan ortaya çıkan bulgular analiz edilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin destek eğitim odasında verilen eğitimde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşlerinden ortaya çıkan bulguların analizleri frekans ve yüzdelikleri hesaplanarak sunulmaktadır.

4.1. Öğretmenlerin Görüşlerinden Ortaya Çıkan Bulgular

Bu ana bölümde özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri; fiziksel şartlar, zamanın kullanımı, uygulanan programın hedeflerine ulaşabilme oranları, destek eğitime alınmış olan öğrencinin motivasyonu, uygulama alanındaki materyal ve teknolojik imkanlar, uygulama öğretmenlerinin mesleki bilgileri, genel olarak destek eğitim odası uygulamaları, destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin (meslektaşlarıyla/eğitim-öğretim verdikleri öğrencilerin aileleri ile ve okul dışı kurumlar ile) iletişimlerini, destek eğitime tabi olan öğrencilerin olası davranış problemlerini ve son olarak destek eğitim ortamlarının genel olarak uygunluğu ile ilgili görüşler alt başlıklar halinde sunulmuştur.

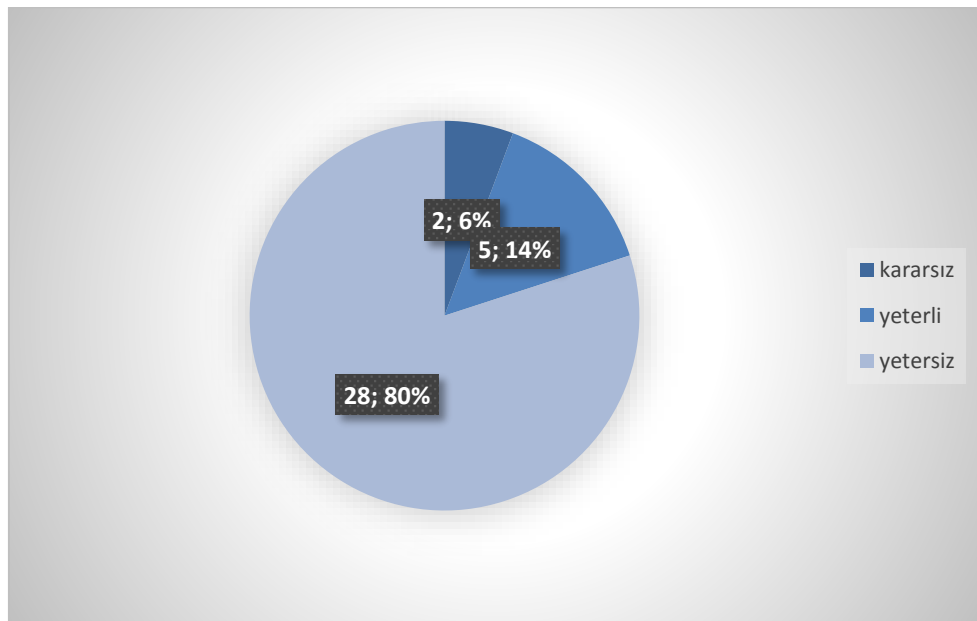
Özel eğitim öğretmenleri kendilerine yöneltilen “Bir özel eğitim öğretmeni olarak destek eğitim odasında verilen eğitimde karşılaşılan güçlükler nelerdir? ” sorusuna öğretmenler genel olarak; fiziksel şartların yetersizliğinden, materyal ve donanım eksikliğinden, öğretmenlerin ve öğrencilerin isteksiz davranmalarından, okul yönetiminin yeterli duyarlılığı ve hassasiyeti göstermemesinden, süre planlamalarının yetersizliğinden, öğretmenlerin özel eğitim alanında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamalarından, standart bir destek eğitim odasının olmaması öğretmenler odası, kütüphane gibi yerlerin destek eğitim odası olarak kullanılmasından, mevzuattan kaynaklanan aksaklıklardan, yönetmelik ve uygulamalar arasındaki farklılıklardan, ülkemizde yeni ve tam anlaşılmayan bir uygulama olmasından, okulların yapımındaki mimari eksikliklerden, destek eğitim odalarının fiziksel şartlarının öğrencileri teşvik etmemesinden, ücret durumlarının ise

öğretmenleri teşvik etmemesinden, öğretmenlerin ders programlarının yoğunluğundan, özel eğitimin genel eğitime nazaran ikinci planda kalmasından, Milli Eğitim Müdürlükleri ve Bakanlığımız tarafından öğretmenlere mesleki gelişimleri ile ilgili düzenlenen eğitim ve seminerlere öğretmenler tarafından gereken ilginin gösterilmemesinden, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimine bakış açılarının olumsuz olmasından ve ne yazık ki özel eğitimi ek bir yük olarak algılamalarından, ailenin, çocuğu destek eğitim odasında eğitim almasını etiketlenme olarak görmesinden, öğretmenlerin ve öğrencilerin ders programları arasındaki uyumsuzluklarından, uygun aralıkların mevcut olan sistemde ayarlanamamasından kaynaklı güçlükler şeklinde geri dönütler vermişlerdir.

4.1.1. Destek Eğitim Odalarının Fiziksel Durumu

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odalarının fiziksel şartların yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (%80; 28 kişi) destek eğitim odalarının fiziksel koşullarını yetersiz olarak değerlendirmekte; geriye kalan kısmı ise (%14; 5 kişi) yeterli bulmakta ve son olarak %6; 2 kişi) kararsız olarak görüş bildirmişlerdir.

Şekil 1: Destek Eğitim Odalarının Fiziksel Durumuyla İlgili Görüşler



Destek eğitim odalarının fiziksel şartlarını yetersiz bulan öğretmenler (25; %80), destek eğitim odalarının sabit bir yerleri olmamasından ya da olsa bile okul içinde en küçük ve kullanışsız yerlerin destek eğitim odası olarak kullanıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu odaların karanlık, köhne, havalandırılmayan bodrum katlarda olduklarını, bulundukları koridorlarda tuvaletlerin bulunmamasından kaynaklı sorunlardan bahsetmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğunluğu okullarında özel bir destek eğitim odası olmadığını belirtmişlerdir. Sabit bir odanın olmaması eğitimdeki verimliliğin azalmasına neden olduğunu savunmaktadırlar. Bu görüşlerini de destek eğitim saatleri içinde boş bir oda veya sınıfın aranmasının zaman kaybına neden olduğu, kütüphane veya öğretmenler odasında ders işlenmesi esnasında derslerinin, bu odaları kullananlar tarafından bölüldüğü bu sebepten de öğrencilerin ve öğretmenlerin konsantrasyonlarının dağıldığı, destek eğitimi yapılacak müsait yerler tespit edildikten sonra kullanılacak materyallerin buralara taşınması gerektiği, destek eğitim odasında kullanılacak materyallerin sabit bir oda olmamasından dolayı muhafaza edilmesinde zorlandıkları şeklinde örneklendirerek savunmaktadırlar. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Fiziksel yetersizlikler çok fazladır. Çünkü bu iş okullarda ikinci plana atılmaktadır. Genel eğitimin önceliği olduğunu düşünüyorum. Mevzuattaki zorunluluktan dolayı destek eğitim odaları açılıyor ama fiziki şartlar yerine getirilmiyor. Ülkemizde bu uygulama tam olarak oturmamıştır” (Öğretmen, 10).

“Hayır, yeterli değildir. Örneğin okulumuzda destek eğitim odası uygulaması için devamlı olarak boş sınıf ve boş odaları aramamız zaman kaybına neden oluyor. Destek eğitim için özel bir odamız yok bu yüzden de fiziksel şartları uygun bulmuyorum” (Öğretmen, 20).

“Sadece adı olan ama görünürde olmayan bir odanın fiziksel şartlarıyla ilgili olarak size ne söyleyebilirim ki. Biz bu uygulamayı öğretmenler odasında yapıyoruz çünkü kütüphanemiz daha aktif olarak kullanıldığından dersimiz daha çok bölünüyor ve biz ders anlatırken çevremizdekileri rahatsız ediyoruz. Yani ders yaptığımız yer öğretmenler odası, burada ne gibi öğrenme ortamı şartları ayarlanmalı ve düzenlemeler yapılmalı. Tabi ki hiç bir fiziksel şart öğrenme ortamı için uygun değil. Bence mevzuattan kaynaklı aksaklıklar mevcut” (Öğretmen, 31).

Araştırmaya katılan (5; %14) öğretmen ise destek eğitim odalarının fiziksel şartlarını yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Fiziksel şartları yeterli olarak kabul eden öğretmenlerin bazıları destek eğitim odalarının fiziksel durumlarını geçmişe göre kıyaslayarak yeterli olduğu kanısına varmışlardır. Ayrıca uygulamanın yeni olmasından dolayı aksaklık ve yetersizliklerin olabileceğini ama destek eğitim sürecinin olumlu yönde geliştiğini de belirtmişlerdir. Fiziksel şartların yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerinde bir kısmı, bu işin gönüllülük esasına dayandığını, idarelerin ve öğretmenlerin özverili çalışmaları neticesinde fiziksel şartların daha iyi olacağına fiziksel durumlarda bir yetersizlik kalmayacağına, okulun veya destek eğitim odasının fiziksel şartlarının durumunu okul idaresi ve öğretmenlerin çalışmalarının belirlediğini söylemiştir. Fiziksel şartları yeterli olarak gören bir diğer kısım ise görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır; destek eğitim odalarının fiziksel şartlarını çok fazla dikkate almadıklarını bunun yerine öğrencilerin fayda görmelerine gelişimlerine odaklandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrenci iletişim ve uyumluluğunun fiziksel şartların önünde olduğunu, her hangi bir yerde eğitimin yapılabileceğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Okul idaresinin ve öğretmenlerin desteğiyle destek eğitim odaları kuruluyor. Biz müdür yardımcısı odasını aynı anda 3 öğretmenin ders yapabileceği destek eğitim odasına çevirdik. Öğrencilerin seviyesine uygun kitaplar getirdik ayrıca 2 tane de bilgisayar ve yazıcı temin ettik. Fiziki şartları bizim için yeterli. Tabi bunları daha önceki idarecilerimizin destekleriyle başardık. Daha sonra bazı durumlardan dolayı destek eğitim odamız kapatıldı. Tamamen isteksizlik ve istek durumuna bağlı diyebilirim fiziki şartlar” (Öğretmen, 26).

“Fiziksel şartların geçmişe göre kötü bir noktada olmadığını düşünmüyorum. Çokta yeterli diyemem ama çokta yetersiz diyemem. TİP projesi ile son teknoloji ve mimaride okullar yapılıyor ve son dönemde bir standart getirildi ama yaygınlaşması bir süreç ister” (Görüşme, 6).

“Fiziksel şartların özel bir destek eğitim odası olduktan sonra yeterli olduğunu düşünüyorum. Çünkü özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere gerekli faydayı sağlayabilmemiz için herhangi bir sınıfın bu amaç doğrultusunda dizayn edilmesi bence yeterli “(Öğretmen, 33).

Araştırmamıza katılan (2; %6) öğretmen ise fiziksel şartların yeterliliği konusunda kararsız kalmışlardır. Fiziksel şartları yeterli veya yetersiz şeklinde değerlendirememişlerdir. Fiziksel düzenlemelerin çeşitli yardım ve desteklerle istenilen şekilde yapılabileceğini vurgulamışlardır.

“Fiziksel şartların şu an için yeterlidir de diyemem yetersizdir de diyemem. Öğretmen odalarında kütüphanelerden yararlanıldığını biliyorum o yüzden fiziksel olarak da pek yeterli değil ama ders işlenmeyecek düzeyde de değil. Bence asıl olan eğitimin kalitesidir” (Öğretmen,11)

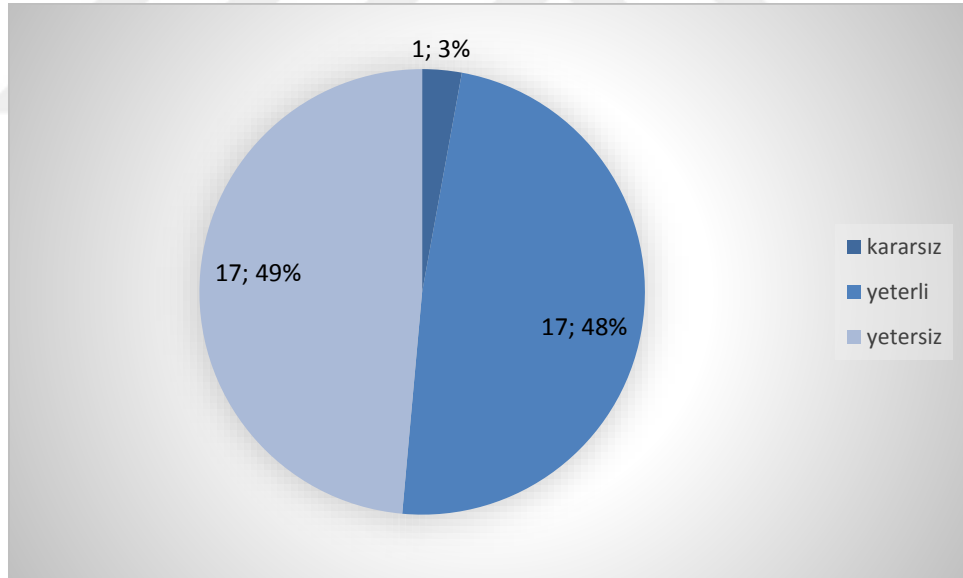
“Fiziksel şartlar yeterlidir veya değildir ama bunu bu şekilde bırakmamalıyız. Elimizden geleni yapmalıyız ortamların düzenlenmesi konusunu sadece idarenin sorumluluğuna bırakmamalıyız. Gerek dernek ve STK larla görüşerek gerek yerel yönetimlerle görüşerek uygunsuz olan fiziksel şartları düzenleyelim. Yeter ki bu işi

benimseyelim benimsedikten sonra çok fazla da sorun kalmayacağını düşünüyorum”(Öğretmen,32).

4.1.2. Sürenin Etkili Kullanımı

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odalarında sürenin etkili kullanımı ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenleri fikir birliğine ulaşamamıştır. Görüşülen öğretmenlerin (%49; 17 kişi) destek eğitim için öngörülen zamanlama ve süreleri yetersiz olarak değerlendirmekte; diğer bir kısmı ise (%48; 17 kişi) yeterli bulmakta ve son olarak %3’sı ise (1 kişi) kararsız olarak görüş bildirmişlerdir.

Şekil 2: Sürenin Etkili Kullanılması İle İlgili Görüşler



Araştırmamıza katılan öğretmenlerin (17; %48) öngörülen zamanlama ve süreleri yeterli bulduğunu, diğer (17; %49) öğretmenin ise sürenin yetersiz olduğunu, (1; %3) öğretmenin ise kararsız kaldığını görmekteyiz.

Öngörülen zamanlama ve süreleri yetersiz bulan (17; %49) öğretmenler bu konuyla ilgili olarak; ders programlarının yoğun olmasından dolayı özellikle özel eğitim öğretmenlerinin boş derslerinin olmamasını, boş derslerinin olduğu günlerde genellikle okul idaresi tarafından nöbet görevi verildiği için o gün okula gelmeyen öğretmenlerin (raporlu v.s.) derslerine nöbetçi öğretmenlerin girmesinin zorunlu olduğunu, destek eğitim odası uygulamalarının okul ders saatleri içinde yapılmasının zaman yönetimine olumsuz etkilerinden ancak bu sürenin okul ders saati dışına da yayılmasının gerekliliğinden, ders programlarının yoğunluğundan dolayı yorgun olan öğretmenlerin dinlenmeye ihtiyaç duyduklarından, zaten sınırlı olan boş vakitlerini de ders yapabilecekleri müsait bir oda aramakla geçirdiklerinden, boş derslerinin az olmasından dolayı öğrencileri bireysel eğitim yerine gruplayarak eğitime aldıklarından, boş derslerinin olmamasından dolayı özel eğitim öğretmenlerinin destek eğitim odası uygulamalarından uzaklaştırıldıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Hayır yeterli değil. Çünkü ben bir özel eğitim öğretmeni olarak programımda herhangi bir boşluğum ve boş dersim yok. Ancak öğle aralarında destek eğitim odasında derslere girebiliyorum. O yüzden bana göre süre yetersiz. Ama branş öğretmenlerinin süre konusunda çok fazla sorun yaşadığını düşünmüyorum. Yani bu uygulama hafta sonlarına, okul saati dışına yayılsa süre konusundaki yetersizliklerin ortadan kalkacağını düşünüyorum” (Öğretmen,4).

“Biz uygulamalarımızda da buna şahit olduk ne öğrencilerin ne öğretmenlerin zamanı yetiyor. Özel eğitim öğretmenleri 35 saat derse giriyorlar, maksimumda 40 saate kadar derslere girebiliyorlar. O yüzden bu geriye kalan 5 saatin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Özel eğitim öğretmenleri açısından zaman yönetiminin çok yetersiz olduğunu söyleyebilirim. En çok bizim girmemiz gerekirken en az özel eğitim öğretmenleri derse girebiliyor” (Öğretmen,26).

“Okullardaki kaynaştırma öğrencilerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin sayıları birbirinden çok farklı olduğu için, destek eğitim odası bireysel eğitim planlaması çok mümkün olmayabilir. Öğrencilere gruplama yapılarak eğitime başlanabiliyor. Bence bu eğitimi sadece okul ders saatleri içerisinde planlamak zaman yönetimi açısından yeterli zaman ayrılmasını olumsuz etkilediğini düşünüyorum” (Öğretmen,28).

Öngörülen zamanlama ve süreleri yeterli bulan (17; %48) öğretmenler ise; kaynaştırma öğrencilerinin okul dışı kurumlarda da eğitim almalarından dolayı sürenin yeterliliğinden, sürenin öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda planlanmasından, yeterli materyal, donanımın sağlanması ve öğretmenlerin kişisel mesleki bilgi ve deneyimleri de zaman yönetimini olumlu etkilediğinden bahsetmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Bence yeterlidir. Haftalık 12 saate tekabül eden bir süre var. Rehabilitasyon eğitim süresini de düşündüğümüzde zaman yeterlidir” (Öğretmen,5).

“Zaman yönetimi iyi bir planlama ve ihtiyaç analizi yapıldıysa , doğru ders ve öğretmen tespiti yapılırsa yeterli olacağını düşünüyorum” (Öğretmen,6).

“Zaman yönetiminin yeterli olduğunu düşünüyorum. Fakat bazı şartlarla tabi ki ilk başta destek eğitim odasındaki verilen dersin çocuk için verimli olması buda öğretmenin mesleki bilgilerinin yeterli olmasından kaynaklanıyor. İkincisi donanımın, materyallerin çocuktaki öğrenimi arttırır hale getirmesi bu şartlar eğer uygulanırsa zaman açısından yeterli görüyorum” (Öğretmen,29).

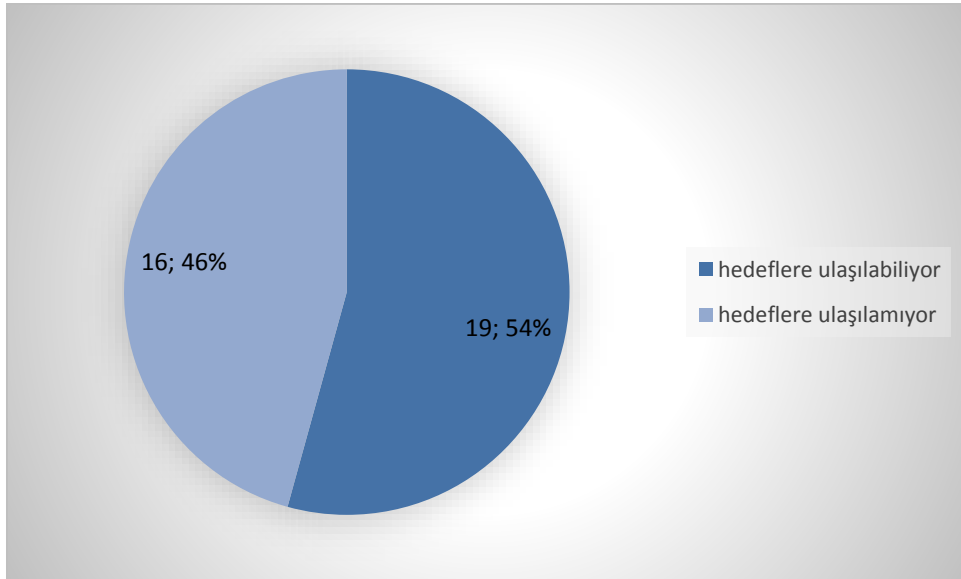
Bir (1; %3) öğretmenimiz de eğitimin belirli bir süreye bağlı kalıp kalmayacağı konusunda bunun öğrenciye göre değişim gösterdiğinden dolayı kararsız kaldığı fikrini belirtmiştir.

“Bunu ayarlamak çok zor. Bazı çocuklar için yeterli oluyor bazı çocuklar için yetmiyor çocuğun ihtiyacına göre değişiyor. Diğer öğrencilerle ders alım süresini göz ardı etmemeliyiz” (Öğretmen,7).

4.1.3. Programın Hedeflere Ulaşma Durumu

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odalarında program hedeflerine ulaşabiliyor mu?” diye sorulduğunda; araştırmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (%54; 19 kişi) destek eğitim odalarında uygulanan programların hedeflere ulaştığını belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (%46; 16 kişi) programın hedeflere ulaşamadığı şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 3: Programın Hedeflere Ulaşma Durumu İle İlgili Görüşler



Araştırmaya katılan ve destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerden (19; %54)'u programların hedeflerine ulaştığını bildirmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine okul dışı kurumlarda da destek eğitim verilmesinin, destek eğitim odasında derslerine özel eğitim öğretmenlerinin girmesinin, doğru analiz ve doğru tespitler neticesinde öğrenciye uygun planlamalar yapılmasının, öğrencilerin ve ailelerinin sürece adaptasyonu için yeterince motive edilmelerinin, materyal ve donanım eksikliklerinin giderilmesinin, öğrencilerle birebir olarak ilgilenilmesinden dolayı öğrencilerde istendik davranışlar gelişmesine, bilişsel ve sosyal becerilerin gelişmesine neden olduğunu bundan dolayı da programın hedeflere ulaştığını kabul etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Program hedeflerine ulaşabilir şöyle ki destek eğitim odası hizmetinden yararlanan öğrenciler rehabilitasyon hizmetinden de yararlanıyorlar belirli bir temel atılıyor bunun sonucunda da okulda da öğretmen küçük dokunuşlarla davranışları istendik şekilde değiştirebilir” (Öğretmen,11).

“Evet önemli ölçüde programın hedeflere ulaşabildiği kanaatindeyim. Birebir yakın ilgi öğrencinin hedeflere ulaşabilmesinde olumlu katkı sağlıyor diyebilirim” (Öğretmen,17).

“Branş öğretmenlerimiz BEP hazırlama konusunda yetersiz. Özel eğitim öğretmenlerinin desteği olmadan branş öğretmenleri destek eğitim sürecinde yetersiz kalıyorlar. Destek eğitim odasındaki öğrencilerin BEP' larını beraber hazırlıyoruz. BEP ve program hazırlama konusunda öğretmenler yetersiz bence eğitim almaları gerekiyor. Özel eğitim öğretmenlerinin desteğiyle yürüyor plan konusu. Özel eğitim öğretmenlerinin desteği alınarak plan hazırlanırsa program başarılı oluyor” (Öğretmen,26).

“Ders saatlerimizin az olması programın hedeflerine ulaşmamızda bize güçlükler yaşıyor. Ama buna rağmen programın öğrencilerimize katkı sağladığını kendine olan güvenlerini arttırdığını ve derslere katılmaya başladıklarını ayrıca iletişimlerini güçlendirdiklerini söyleyebilirim. Öğrenciler birebir yapılan dersler sayesinde kendilerini değerli hissettiklerini gözlemliyorum” (Öğretmen,34) .

Destek eğitim odalarında programın hedeflerine ulaşmadığını düşünen (16; %46) öğretmen vardır. Onlara göre de, öğretmen ve öğrencilerin isteksiz olmaları, zamanın yetersiz olması, sınıf ve branş öğretmenlerin özel eğitim alanında bilgi ve becerilerinin eksik olması, fiziki şartların, materyal ve donanımların yetersiz olması, ailelerin sürece yeterince katılmamaları ve destek vermemeleri, öğrencilerin kendi sınıflarından ayrılmaları nedeni ile kendilerini kapatmaları, öğretmenlerin program hazırlama becerilerinin zayıf olması, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değil de internetten hazır programlarla bu işi yürütmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Kesinlikle ulaşılamıyor. Destek eğitim odası eğitimi için kendi sınıfından ayrılan öğrenci bir handikap yaşamaktadır. Ayrı bir ortama geldiğinden dolayı kendini izole etmektedir. Bu da öğretmenin çalışmalarını kısıtlamaktadır öğretmen uygulamak istediği programı tam anlamıyla uygulamadığı için hedeflere ulaşmak oldukça zorlanıyor” (Öğretmen,10).

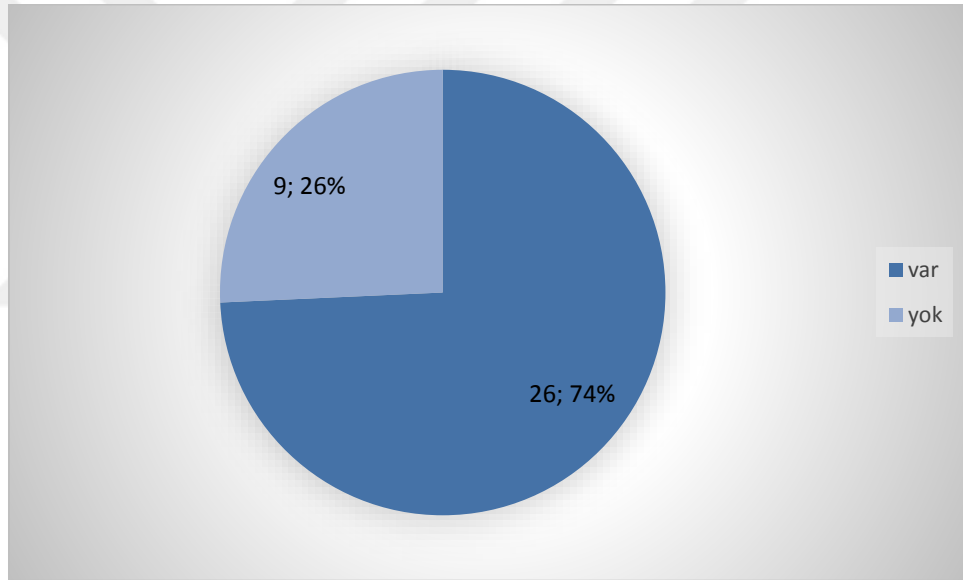
“Tam anlamı ile ulaştığımızı söyleyemem. Çünkü sınıf öğretmeni arkadaşlar farklı engel grupların da örneğin otizm gibi yetersiz kaldıklarını söylüyorlar” (Öğretmen,18).

“Yani öğretmenler destek eğitim odasında eğitime giriyorlar ama öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun doğru bir program hazırladıklarını söyleyemem. Genellikle programları internet üzerinden temin ettikleri için program kendi öğrencilerimizle örtüşmüyor” (Öğretmen,20).

4.1.4. Öğrencilerin Motivasyonu

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin yeterince motivasyonu sağlanabiliyor mu?” diye sorulduğunda; çalışmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (26; %74) destek eğitim odalarında eğitim alan öğrencilerin sürece motive olabildiklerini belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (9; %26) öğrencilerin sürece motive olamadıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 4: Öğrencilerin Motivasyon Durumu İle İlgili Görüşler



Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin motive olma durumlarını araştırmamıza katılan öğretmenlerin (26; %74)' ü öğrenciyi motive edebildiklerini belirtmişlerdir. Motive olma durumlarını da şu şekilde açıklamışlardır; birebir eğitimin öğrenciyi motive ettiğini, birebir eğitimle öğrencinin kendini değerli hissettiğini ve öğrencinin kendindeki gelişmeleri fark etmesinin motivasyon sürecini olumlu olarak etkilediğini, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin ilk başta tepkili olduklarını ancak öğretmen ve öğrenci ilişkilerinin etkisiyle tepkilerin ortadan kalktığını ve kendilerini özel hissettiklerini, ayrıca ailelerin ve öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerin, öğrencideki gelişmeleri görüp destek eğitim öğretmenine ve

öğrencilerine olumlu dönütler vermesinin hem öğrenciyi hem de öğretmeni motive ettiğini, öğrencinin motivasyon sorununu rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve aile ile bir ekip halinde çalışarak ortadan kaldırdıklarını, süreç hakkında hem öğrenciye hem aileye hem de sınıf arkadaşlarına bilgilendirmeler yapılarak süreci düzenlediklerini, ailenin destek eğitime olumlu bakmasını sağladıklarını, ailenin olumlu bakışının öğrencideki motivasyonu arttırdığını, destek eğitim odasında derse girmeyen ama öğrencinin kendi sınıfında derslere giren öğretmenlere de süreci anlattıklarını ve öğretmenleri bilgilendirdiklerini söyleyerek motive olma durumunun önündeki engelleri kaldırdıklarını ve öğrencileri sürece motive ettiklerini bildirmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Öğrenciler sınıflarından ayrıldıkları için destek eğitim odasına tepkili olabiliyorlar ancak eğitim süreci başladığında kendilerindeki değişimi ve gelişimi fark ettiklerinde motive olmaları kendiliğinden gerçekleşiyor” (Öğretmen,14).

“Ben yeterince motive olduklarını düşünüyorum. Bunun nedeni öğrenciler bir kere öğretmenle birebir eğitim aldıklarında, öğretmenin birebir ilgisini gördüklerin de öğrencinin kendisini değerli hissetmesini sağlamakta buda öğrenciyi motive eden önemli bir faktördür” (Öğretmen,22).

“Öğrencileri motive edebiliyoruz. Destek eğitimde başarı anlamında bir hayli yol aldık. Bunu gören öğretmenler ve ailelerde öğrencideki başarıdan dolayı gelip bize teşekkür ediyorlar bu da öğrencinin motive oluşunu arttıran bir etmendir. Derste artık oturuyor ve derse katılıyor şeklinde geri bildirimler aldığımızda hem biz motive oluyoruz hem de öğrenciler motive oluyor. Velilerinde gelişmeleri görerek olumlu yorumlar yapması motivasyonu oldukça arttıran bir unsurdur. Öğrenciler kendilerini değerli hissediyorlar ve birebir eğitim aldıkları için mutlular.” (Öğretmen,26).

Öğretmenlerin bir kısmı ise (9; %26) destek eğitim odasındaki eğitime öğrencilerin motive edilemediğinden bahsetmişlerdir. Öğrencilerin motive edilememelerinin sebeplerini de şöyle açıklamışlardır; destek eğitim odası sürecinin çok yönlü bir süreç olduğunu, bu süreç içinde ailelerin, öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin ve okul yönetiminin olduğu ama destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin yalnız bırakıldıklarını, bütün yükün bu öğretmenlere yüklendiğini, yardım alamadıklarını, ailelerin çeşitli bahanelerinden dolayı ailelerle yeterince iletişim kuramadıklarını ve aileyi sürece dahil edemediklerini, ayrıca destek eğitim odalarının fiziksel yetersizlikleri nedeniyle öğrencilere çekici gelmediğini söylemişlerdir. Bir diğer husus ve en önemlisi destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin ders saatleri içinde kendi sınıflarından alınmaları ve bu yüzden de akran tepkilerinden etkilendikleri diğer arkadaşlarının durumu bilmemeleri ve anlamamalarından dolayı öğrenciyle alay etmeleri, bu hususa da öğretmenlerin ilgisiz kalmalarından dolayı kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim odasında tedirgin olduklarını ve kendilerini iletişime kapattıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Motive olma konusunda çevresel şartlar ve destek eğitim ortamının çocuğa çekici gelmesi gerekmektedir. Materyal ve ortamın fiziksel yetersizlikleri motive etme sürecini olumsuz olarak etkilemektedir. Ayrıca motive etme sürecini olumsuz etkileyen bir diğer etmende öğrenciler arası alay olma konusudur. Çocuğun etkilenmemesinin sağlanması gerekmektedir. Aile ziyaretleri çocuğu motive etme sürecinde başarı sağlamaktadır. Motive olma sürecine devam ettiği sınıfta da öğretmenler tarafından çalışmalar yapılmalıdır. Sınıftaki arkadaşlarına da durumla ilgili açıklamalar yapılmalıdır” (Öğretmen,2).

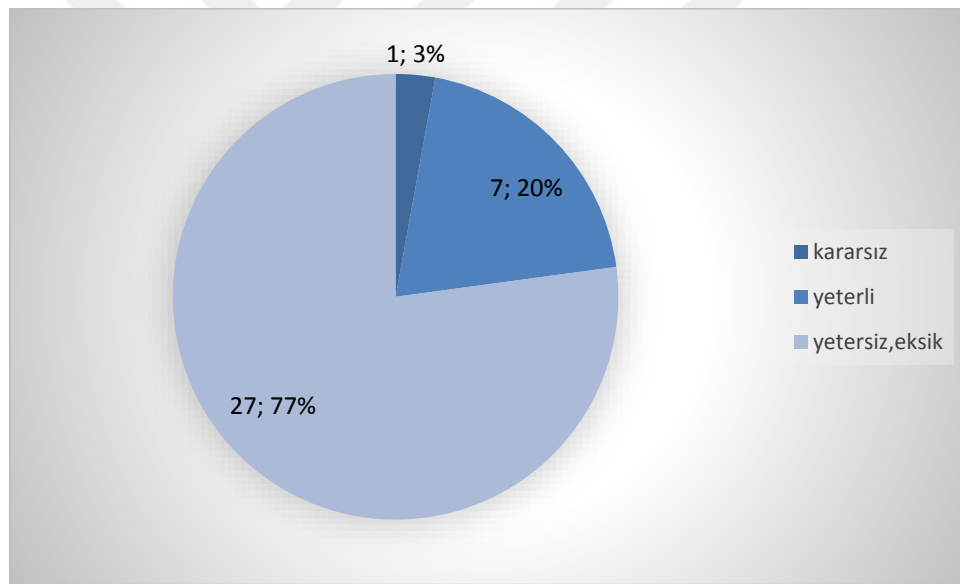
“Yani bu zorlu bir süreç oluyor bizim için. Öğrencinin sınıfından ayrılarak başka bir öğretmen tarafından eğitime alınması öğrenci için kabullenmesi zor bir durum oluyor. Ancak dersine giren bir öğretmenden destek eğitim odasında eğitim alıyorsa bu süreci daha rahat atlatabiliyor. Birde bunda ikinci bir husus daha var sınıf arkadaşlarının tepkisi motive olma sürecini olumsuz olarak etkiliyor. Burada da aile ve rehber öğretmenlerin koordinesinde çalışma yaparak süreci anlatmaya çalışıyoruz. Fakat çokta başarılı olduğumuzu söyleyemem” (Öğretmen,4).

“Yeterli olarak görmüyorum. Bir öğretmenin özel bir öğrenciye akademik anlamda eğitim verirken başka bir öğretmenin öğrenciyi ve eğitimi devralmasıyla yani öğretmen değişikliklerinin etkisini söyleyebilirim. Farklı öğretmenlerin dersine girmesi bazen avantaj olabileceği gibi çoğu zamanda dezavantaj olabiliyor. Öğretmenin kendini motive edememesi öğrencinin de motivasyonunu düşürebiliyor. Sınıflardan öğrenciyi alma şeklimizde öğrencinin motivasyonunu etkilemektedir. Bu gibi durumların öğrencilere çok iyi anlatılması gerektiğini düşünüyorum. Psikolojik olarak öğrencinin hazırlanması gerekiyor ayrıca öğretmenin de çok duyarlı davranması gerekiyor. Öğrenci ve öğretmen bazında bilinçlendirilerek daha iyi noktalara geleceğini düşünüyorum “(Öğretmen,24).

4.1.5. Destek Eğitim Odalarının Materyal ve Teknolojik Durumu

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik imkanlarının durumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (27; %77) destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik imkanlarını yetersiz ve eksik olarak değerlendirmekte; diğer bir kısmı ise (7; %20) yeterli bulmakta ve son olarak (1; %3) ise kararsız olarak görüş bildirmişlerdir.

Şekil 5: Materyal ve Teknolojik Durumu İle İlgili Görüşler



Destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik imkanları noktasında araştırmamıza katılan öğretmenlerin (27; %77)' si yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Materyal eksikliklerinin fazla olduğu, eksiklikleri de kendi imkan ve olanakları dahilinde çözmeye çalıştıklarını ancak çokta başarılı olamadıklarından bahsetmişlerdir. Okul yönetimlerinin de materyal temini noktasını tamamen özel eğitime bakış açılarının etkilediğini, bazı idarecilerin elinden geleni yaptığı ancak bazı idarecilerin ise duyarsız kaldıklarını, materyal ve teknolojik imkanlar konusunda yardım etmek isteyen idarelerin ise materyallerin maliyetlerini yüksek olmasından

dolayı zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca okullarında özel bir destek eğitim odası bulunmayan öğretmenlerde işin teknoloji boyutunu çözemediklerini, okul yönetimlerinin projeler yaparak okula maddi kaynaklar sağladıklarını ama bu durumda bile destek eğitim odalarının ihtiyaçları için gerekli hassasiyeti göstermediklerini, destek eğitim odalarına malzeme ve teknoloji alımı yapmadıklarını, okul yönetimlerinin destek eğitim odalarına materyal ve teknoloji konusunda gerekli özeni göstermemelerinin nedenini de gerekli denetimlerin yapılmamasıyla alakalı olduğunu söylemişlerdir. EBA da ki uygulamalarda özel eğitim ve kaynaştırma öğrencileri için yetersiz bulduklarını, öğretmenlerin teknolojiyi kullanma boyutunda ki yetersizliklerinin teknolojiyi kullanmaya karşı olumsuz tavır geliştirmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Materyal ve teknolojik imkanlar konusunda yeterli donanıma sahip değiliz. Materyalleri öğretmen arkadaşlar kendi aralarında halletmeye çalışıyorlar. Teknolojik olarak da öğretmenler odasını kullandığımız için çok fazla teknolojiye sahip değiliz. Yani kısaca bu imkanlarımız yetersiz diyebilirim” (Öğretmen,4).

“Materyal ve teknolojik imkanları yetersiz. Önceki sorularda da belirttiğim gibi hem fiziksel olarak hem de destek eğitim odasında kullanılacak olan materyal yetersiz. Genelde tahta, kalem ve defter gibi temel bazı şeyler sağlanarak onlarla bir şeyler yapılmaya çalışılıyor. Hal bu ki buradan faydalanan çocuklar kaynaştırma öğrencileri ve bu çocukların daha çok somut materyalle eğitimlerinin desteklenmesi gerekiyor. Materyal zenginliği oldukça önemli ama şuan da en azından bizim ilçemizde gördüğüm destek eğitim odalarında materyal konusunda oldukça eksiklikler var. Teknolojik olarakta destek eğitim odalarında mesela akıllı tahta bulunmamakta. Projeksiyon, bilgisayar gibi eğitimde kullanılacak materyaller noktasında da yetersizlikler var” (Öğretmen,12).

“Yeterli değil idarelerin ve Milli Eğitim Müdürlüklerinin materyal durumlarını kontrol etmeleri gerekiyor. Materyalleri var mı yok mu uygun mu şeklinde hiç kimse sormuyor. Okul İdareleri isterlerse yardımcı oluyorlar,

istememezlerse işin bütün sorumluluğunu öğretmenlerin omuzlarına bırakıyorlar” (Öğretmen, 26).

“Öğrencilerin farklı özellikte olmalarından kaynaklanan materyal ihtiyaçlarımızı karşılamakta zorluk yaşamaktayız. EBA da ki uygulamaların özel eğitim öğrencilerine yönelik düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum” (Öğretmen,34).

Destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik imkanlarının yeterli olduğunu düşünen (7; %20) öğretmen ise; materyal ve teknolojik eksikliklerinin eğitim ve öğretimi aksatacak düzeyde olmadığını, veli, öğretmen ve idarelerin iş birliği yaparak eksikleri temin edebildiklerini, okul yönetiminin ve öğretmenlerin okula çeşitli maddi kaynaklar sağlayabildiklerini ve okulların imkanlarını geliştirmek için yapılan tüm çalışmalara da Bakanlığımızın destek verdiğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Materyal konusunda çok büyük bir problem yaşanmadığını düşünüyorum. Öğretmenler, belirli bir zaman ayırarak öğrenci için çok iyi materyaller oluşturabilir” (Öğretmen,11).

“Benim sınıfımda yeteri kadar materyaller var. Kaynaklar sağlanırsa materyallerle başarılı olunuyor. Bakanlık materyal konusunda gerekli çalışmaları yapmaktadır. Yeterli diye düşünüyorum” (Öğretmen,25).

“Materyal anlamında yeterli seviyeye yakın diyebilirim. Uygun bence, çünkü eğitim öğretim araçları anlamında bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum. Teknolojik imkanlar da yeterli düzeyde diyebilirim” (Öğretmen,9).

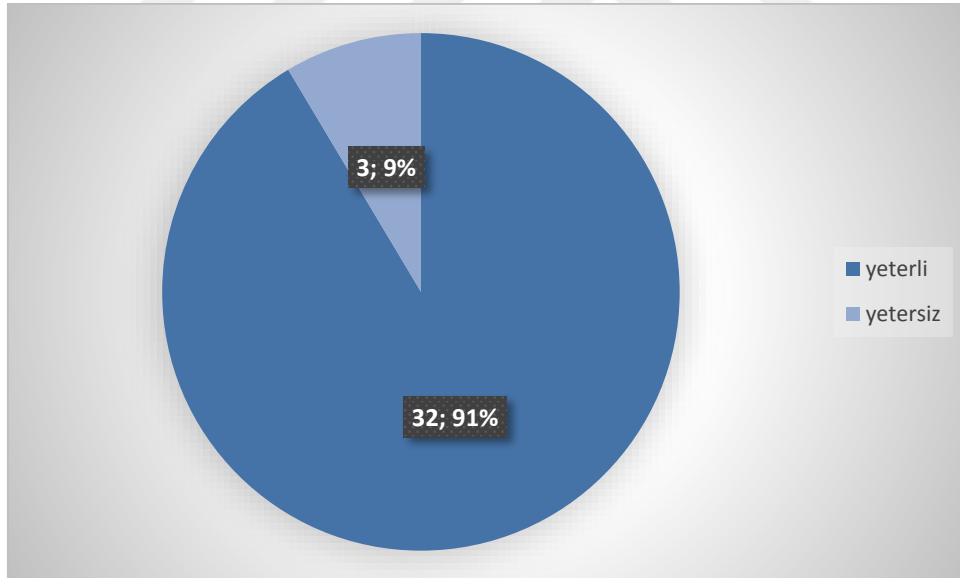
Destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik durumu ile ilgili (1; %3) öğretmenimiz durumla ilgili kararsız kalmıştır. Bu konuyu eksik ve yeterli olarak değerlendirmemiştir. Uygulamalarının yeni olmasından kaynaklanan aksaklıklar olabileceği ama bunun da Bakanlığımızın düzenlediği materyal geliştirme yarışmalarının ve Avrupa Birliği Projeleri ile aşılabileceğini belirtmiştir.

“Az önceki soruyla bağlantılı materyal yarışmaları yapılıyor. Avrupa birliği projeleri yapılıyor çok yeterli değil çok eksik de değil. Zaman içinde halledilecektir” (Öğretmen,6).

4.1.6. Öğretmenlerin Mesleki Bilgi Düzeyleri

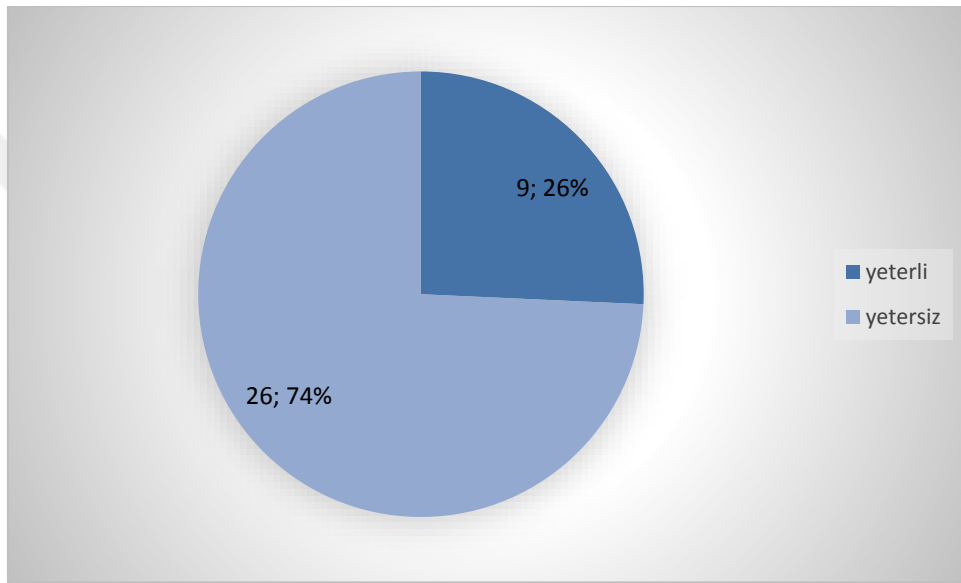
Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin mesleki bilgileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (32; %91) özel eğitim öğretmenlerinin mesleki bilgilerini yeterli bulmuşlardır. Diğer bir kısmı ise (3; %9) özel eğitim öğretmenlerinin mesleki bilgilerini yeterli bulmamışlardır.

Şekil 6: Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler



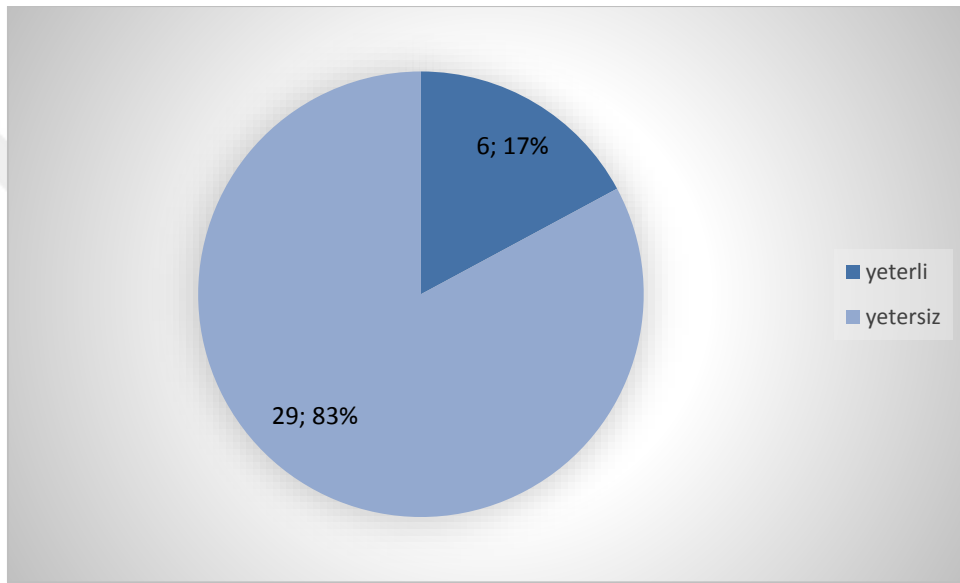
Sınıf öğretmenleri için durum değerlendirildiğinde ise (9; %26) sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alanındaki mesleki bilgilerini yeterli bulmakta fakat (26; %74) sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alanındaki mesleki bilgilerini yeterli bulmamaktadır.

Şekil 7: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler



Branş öğretmenleri için ise (6; %17) özel eğitim alanındaki mesleki bilgilerinin yeterli olduğu şeklinde görüş bildirmiştir. Diğer bir kısmı ise (29; %83) branş öğretmenlerinin özel eğitim alanındaki mesleki bilgilerini yetersiz bulduklarını bildirmişlerdir.

Şekil 8: Branş Öğretmenlerinin Mesleki Bilgileri İle İlgili Görüşler



Araştırmamıza katılan öğretmenlerin çoğunluğu (29; %83) branş öğretmenlerinin mesleki bilgilerini özel eğitim alanına uyarlamada güçlükler yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenlerini bu konuda branş öğretmenlerine nazaran daha başarılı bulmuşlardır. Mesleki bilgi anlamındaki eksikliklerini ise mesleki bilgilerini özel eğitim alanına uygulayamamalarının başlıca nedenleri olarak da, özel eğitimle ilgili yeterli hizmet içi eğitime ve seminerlere katılmamaları, kendilerini özel eğitim alanında geliştirmeye isteksiz olmaları, özel eğitimi yeterince anlamadıkları, genel eğitimdeki beklentilerini devam ettirdikleri (hızlı ilerlemeler vb.), rehber öğretmenlerden yeterli yardımı almamaları, ne tür çalışma yapacaklarını belirleyememeleri, öğrencilerin performans seviyelerinden ziyade yaş seviyesine odaklanmaları, özel eğitimde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini bilmemeleri ve çalışmalarında kendi kişisel eksikliklerinin ön plana çıkmaması için zorlandıkları alanda gereken yardımı istememeleri, kısaca özel eğitim alanında bilgi ve tecrübelerindeki eksikliklerine bağlamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Destek eğitimi odasında görev alan öğretmenlerin, kendi alandaki mesleki bilgileri yeterlidir ama özel eğitimle ilgili yani bu çocuklara kullanılacak yöntemler, teknikler, materyaller eğitim araçları noktasında eksiklerin olduğunu düşünüyorum. Bu noktada da eğitim almaları ve kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünüyorum” (Öğretmen,12).

“Mesleki bilgiler anlamında sınıf öğretmenlerini de dahil ederek özel eğitimi yeterince tanımadıklarını öğrenciden beklentilerini ve çalışmalarının içeriğini oluşturmada sorunlar yaşadıklarını, öğrencinin kapasitesinin üzerinde programlar hazırladıklarını söyleyebilirim. Öğretmenler çok hızlı ilerlemek istiyorlar ama bu iş genel eğitimdeki gibi yürümüyorlar. Elbette kendini geliştiren ve bilinçlendirilen öğretmenlerimiz var. Tabi mesleki bilgileri yeterli değil ama yeterli ve işlevsel hale getirilebilir diye düşünüyorum” (Öğretmen,24).

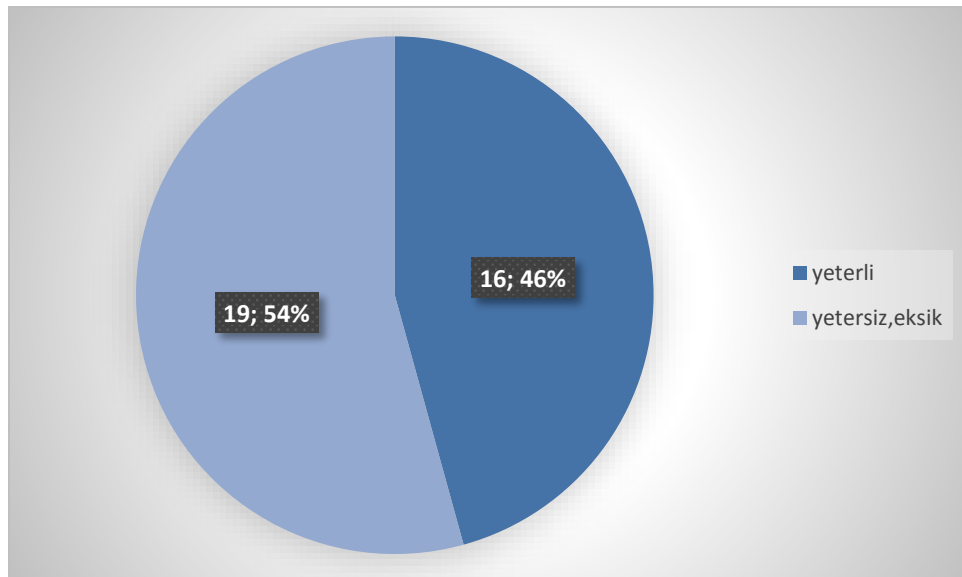
“Mesleki bilgiler açısından branş öğretmenlerinin yetersiz kaldıklarını biliyorum. Branş öğretmenleri öğrencilerin seviyelerinden ziyade yaşlarına odaklanarak hedefler belirlemeye çalışıyorlar. Mesela kaç yaşında ben buna hala

toplama ve çıkarmamı öğreteceğim, zamanımız boşa geçiyor gibi şeyler söylüyorlardı. Özel eğitim öğretmenleri de ellerinden gelen yardımı onlar için yapıyorlar. Desteğimizi aldıkça duruma alıştılar ve daha çok derse girmeye istekli oldular. Branş öğretmenlerinin özel eğitim alanında kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duymaktadırlar” (Öğretmen,26).

4.1.7. Destek Eğitim Odası Uygulamalarının Yeterliliği

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odası uygulamalarının yeterliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; çalışmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (19; %54) destek eğitim uygulamalarının yetersiz ve eksik olduğunu belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (16; %46) destek eğitim uygulamalarının yeterli olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 9: Destek Eğitim Uygulamalarının Yeterliliği İle İlgili Görüşler



Destek eğitim uygulamalarının yeterli olup olmadığı konusunda araştırmamıza katılan öğretmenlerden (16; %46) uygulamaların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerini de; destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerde istendik davranışların geliştiği, öğrencilerin ders başarılarının arttığı ve akademik becerilerde gelişmeler olduğu şeklinde açıklamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Destek eğitim odası uygulamalarını en alt şartlarda yerine getirmeye çalışıyoruz. Buna rağmen öğrencilerde bazı gelişmeler görüyoruz şartlar yeterince ayarlanabilirse uygulamaların daha verimli olabileceğini söyleyebilirim” (Öğretmen,4).

“Öğrencilerde yapılan planlar doğrultusunda eğer istendik gelişmeler elde edilebiliyorsa yeterli olduğu düşüncesindeyim” (Öğretmen,17).

“İstenilen düzeyde olmasa da yeterli olduğunu düşünüyorum. Çünkü burada ki asıl amaç öğrencide istendik ve olumlu gelişmeler sağlamak olduğu için yaralı olduğu düşüncesindeyim” (Öğretmen,31).

Araştırmaya katılan (19; % 54) öğretmen ise destek eğitim uygulamalarını yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Onlar da bu düşüncelerini; fiziksel şartların yetersizliğine, materyal ve donanım eksikliklerine, özel bir oda ve öğretmen temin edilememesine, öğretmenlerin özel eğitim alanındaki eksikliklerine, öğrencilerin kendi sınıflarından ayrılmalarından dolayı yaşadıkları psikolojik süreçlere, destek eğitim odasında ders yapmak için yeterli zamanın olmayışına, uygulamanın düzenli olmayışına ve disiplin içinde yapılmayışına yani öğretmenlerin ders programlarının değişmesiyle uygulamaların yarıda kalmasına, gerekli takip ve denetimlerin titizlikle yapılmamasına bağlamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Bu uygulamalar düzenli olmadığı için, öğretmenlerin ders programları değiştiğinde iptal olabilen yönlerinin olmasından dolayı gerekli bir düzen ve disiplin içinde yapılmamaktadır. Bu gibi sebeplerden dolayı da yetersiz olduğunu düşünüyorum” (Öğretmen,21).

“Destek eğitim odası uygulamaları yeterli değil. Ders veren öğretmenlerin mesleki anlamda yetersiz olması ve özel eğitimde kullanılması gereken öğretim yöntem ve tekniklerini bilmemesi, materyal eksikliği, velilerin bilinçsiz olması, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin akranlarından etkilenmesi gibi psikolojik süreçleri de kattığımız zaman uygulamalar yeterli değildir diyebilirim” (Öğretmen,24).

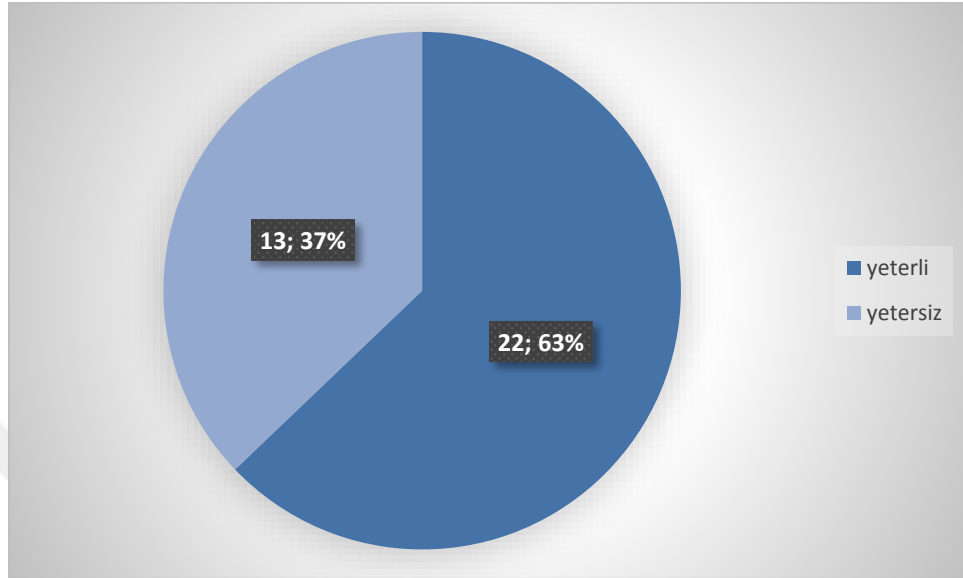
“Uygulamalar yetersizdir. Bazı şeyler idarenin eli altında olduğundan boş yer yok diyorlar bazı öğretmenler istemiyorlar biz özel eğitim öğretmeni değiliz diyorlar. Şu anki durum içler acısı çoğu okulda destek eğitim uygulamaları yok diyebiliriz. Bizim okulumuzda 30 tane kaynaştırma öğrencimiz var bazılarının aileleri problemlerden dolayı her gün okula geliyorlar, derste ki olan olumsuzluklardan dolayı. Biz özel eğitim öğretmeni olarak bu durumu görüyoruz fakat elimizden gelen bir şeyde yok. Bence yetersiz” (Öğretmen,26).

4.1.8. Öğretmenlerin İletişim Durumları

4.1.8.a. Meslektaşlarla İletişimi

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenin meslektaşlarıyla iletişimleriyle ilgili görüşleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; çalışmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (22; %63) meslektaşlarla iletişimin yeterli düzeyde olduğunu belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (13; %37) meslektaşlarla iletişimin yeterli düzeyde olmadığı şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 10: Öğretmenlerin Meslektaşlarla İletişimi ile İlgili Görüşler



Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin meslektaşlarıyla iletişimini (22; %63) öğretmen yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Bu konu hakkında; aynı okulun öğretmenleri olmasından dolayı istedikleri zaman iletişime geçebildiklerini, takıldıkları noktalarda birbirlerine yardımcı olabildiklerini, zümre bazında bu iletişimin daha iyi olduğunu, birbirlerine bilgi ve deneyimlerini aktarabildiklerini, destek eğitim odasındaki öğrencinin hem sınıf öğretmeni hem özel eğitim öğretmenin olmasından dolayı öğrenci hakkında gerekli koordinasyonun ve çalışmalarındaki paralellik açısından gerek okulda fazla kalarak gerekse telefonla iletişim kurabildiklerini, öğrencilerde ki gelişmeler konusunda öğretmenlerle iletişim kurarak geri dönütler aldıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Sağlanabilmeli bence. Çünkü kaynaştırma öğrencisinin bir sınıf öğretmeni var, bir de destek eğitim odasında öğretmeni var. Bence ikisi de iletişim halinde olmalı ki koordineli bir şekilde gidebilsinler” (Öğretmen,25)

“İletişimimiz yeterli düzeydedir. Rahatlıkla aramızda bilgi alışverişi yapabiliyoruz öğrenciler için. Yüz yüze görüşemediğimiz zamanlarda da bunu telefon ile gerçekleştiriyoruz” (Öğretmen,31)

“Yeterlidir. Gereken bilgi alışverişini ve paylaşımını yapabiliyoruz. Öğrencilerin gelişimine katkı sağlamak isteyen her öğretmen şartlarını zorlayarakta olsa gerek okulda fazla da kalsa iletişimi sağladıklarını söyleyebilirim” (Öğretmen,32)

Destek eğitim odasında eğitim veren bir kısım (13; %37) öğretmen ise meslektaşlarıyla iletişimlerinin yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Onlarda, özel eğitim öğretmenlerinin teneffüslere çıkamadıklarından dolayı iletişim kuramadıklarından, diğer öğretmenlerin özel eğitime olumsuz bakışları nedeni ile özel eğitim öğretmenine de aynı yaklaşımla yaklaştıklarından, öğretmenlerin ders yükünün fazla olmasından dolayı zamanlarının yetersizliğinden, öğretmenlerin dersini anlatıp okuldan ayrıldıklarından ve bazı okullar için sosyal imkanların yetersizliğinden, bazı öğretmenlerin ketum davranarak bilgi ve deneyimlerini paylaşmak istemediklerinden söz etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“En iyi hizmet içi eğitim öğretmenlerin kendi arasında yaptığı iletişimdir. Bu sadece özel eğitim için değil bilgi alışverişi konusunda okullarda bu atmosfer oluşturulamamıştır. Yeterli değildir” (Öğretmen,6).

“Özel eğitim öğretmenleri sınıftaki öğrencilerini yalnız bırakamadıkları için teneffüslerde diğer öğretmenlerle yeterince iletişim kuramıyorlar. Fakat öğretmenler aralarında gerekli istişareleri yapabilirlerse destek eğitim odası uygulamalarını başarıyı arttıracığını düşünüyorum. Kısaca iletişimde de sorunlarımız mevcut” (Öğretmen,8).

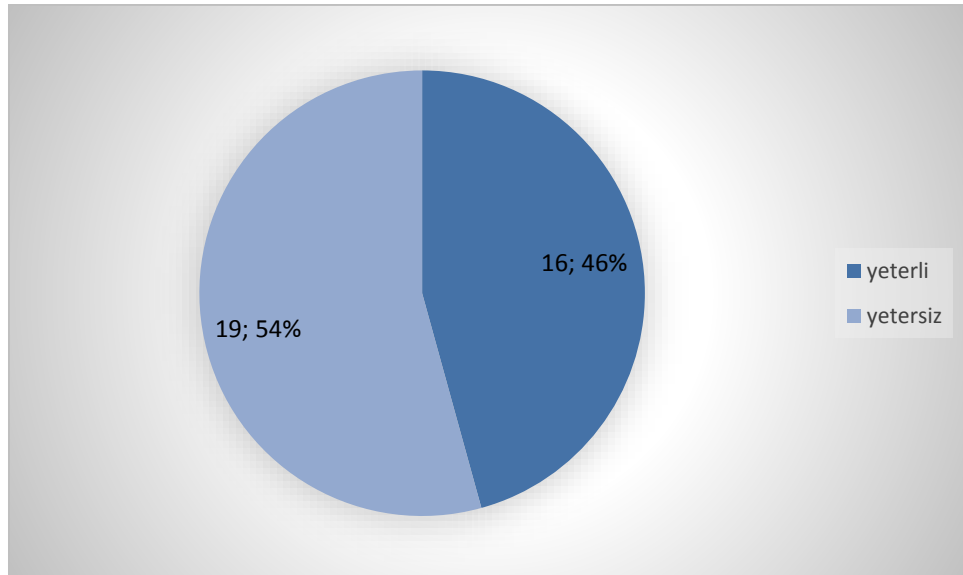
“Değil. Genel anlamda sadece destek eğitimi odası değil, bütün eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerimizin benim gözlemim birbirleriyle mesleki deneyim, bilgi aktarımı akademik bilgi veya kendi alanlarında ki yeni gelişmeler ile

ilgili bilgi aktarımlarında veya iletişimlerinde yetersizlik var. Öğretmen odalarında yani bu tür şeylerin yerine başka şeyler konuşuluyor. Ancak ihtiyacı olan ve zorunluluktan bir şey yapmak zorunda kalan öğretmenler bir arayış içine giriyor. Ve çoğu öğretmende bazen ketum davranıp, bazı bilgilerini paylaşmıyorlar. Bu yüzden yeterli değil” (Öğretmen,12).

4.1.8.b. Ailelerle İletişimi

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin ailelerle iletişimleri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; çalışmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (19; %54) ailelerle iletişimin yetersiz olduğunu belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (16; %46) ailelerle iletişimin yeterli düzeyde olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 11: Öğretmenlerin Ailelerle İletişimi İle İlgili Görüşler



Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerden (19; %54)'u aile ile iletişimlerinin yetersiz olduğunu, ekonomik şartlar nedeni ile anne ve babalarının çalışmalarına, eğitime ayırdıkları zamanın kısıtlı olmasına, öğretmenlerin zamanlarının yetersiz olmasına, ailenin kültürel seviyeleri nedeniyle eğitime ilgisiz davranmalarına, sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayılarının fazla olmasına, ikili eğitim yapılan okullarda teneffüs sürelerinin yetersiz olmasına, ailelerin eğitime gereken önemi vermemelerine dayandırmaktadırlar. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Ailelerle ilgili iletişim benim gözlemimde yeterli değil. Çünkü özel eğitim öğrencilerinin kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin genelde bizim bölgemizde sosyokültürel durumları düşük olduğu için çoğu zaman öğretmenler ya iletişim kuramıyor veya kurmak istemiyor. Aslında özel eğitimde en önemli boyut aile. Çünkü çocuk, okuldan daha çok zamanını evde geçiriyor. Eğer ailede en az anne ya da baba çocukla ilgilenebilecek birisi bu noktada eğitim sağlanabilirse aile işin içine katılabilirse çok daha iyi sonuçlar alınabileceğini düşünüyorum” (Öğretmen,12).

“Genel olarak yetersiz buluyorum. Velilerimizin ciddi bir kısmının ilgisiz olduğunu görüyoruz. Sadece telefonla iletişim kurulabilmekte yüz yüze iletişim kurmakta sıkıntı yaşıyoruz” (Öğretmen,22).

“Ailelerle iletişim yeterli düzeyde değil. Öğrencinin seviyesini öğretmenler veliye bildiriyor ama farklı öğretmenler girdiği için veliye farklı bilgilendirmeler yapılıyor. Bu da velinin kafasını karıştırabiliyor. Yeterli düzeyde değil. Zaten birçok ilkokulda öğrenci yoğunluğu çok fazla örneğin sınıfta 40 tane öğrencisi var ayrıca destek eğitim odasında dersine girdiği öğrencileri var. Bu gibi sebeplerden dolayı veli görüşmelerine fazla vakit ayırabileceklerini düşünmüyorum. Çoğu okulda ikili eğitim olduğu için beşer dakikalık teneffüsler var. Kendi velileriyle bile yeterince zaman geçiremiyor onun için destek eğitim odasındaki velilerle yetersiz olduklarını düşünüyorum” (Öğretmen,24).

Araştırmaya katılan (16; %46) öğretmenimiz ise aile iletişimini yeterli olarak yorumlamışlardır. Aile ile iletişimde öğretmen faktörü ön plana çıktığından eğer öğretmen ciddi bir iş yapacaksa aile unsurunu göz ardı edemeyeceğini ve aileyi de bir şekilde eğitime dahil edeceklerini söylemişlerdir. Ayrıca özel bir çocuğa sahip ailelerin iletişim boyutuna önem verdiklerini, çocuklarında oluşan gelişmeler nedeniyle öğretmenlerle gerek yüz yüze gerek telefonla gerek mesajlaşma yoluyla iletişim sağladıklarını, iletişim düzeyini ailenin eğitime gösterdiği ilgi ve alakanın belirlediğinden bahsetmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Ailelerle iletişim konusunda özel öğrenciye sahip öğrencilerin velileri bu konuda daha hassaslar bu yüzden iletişimimiz gayet iyi diyebilirim” (Öğretmen,10).

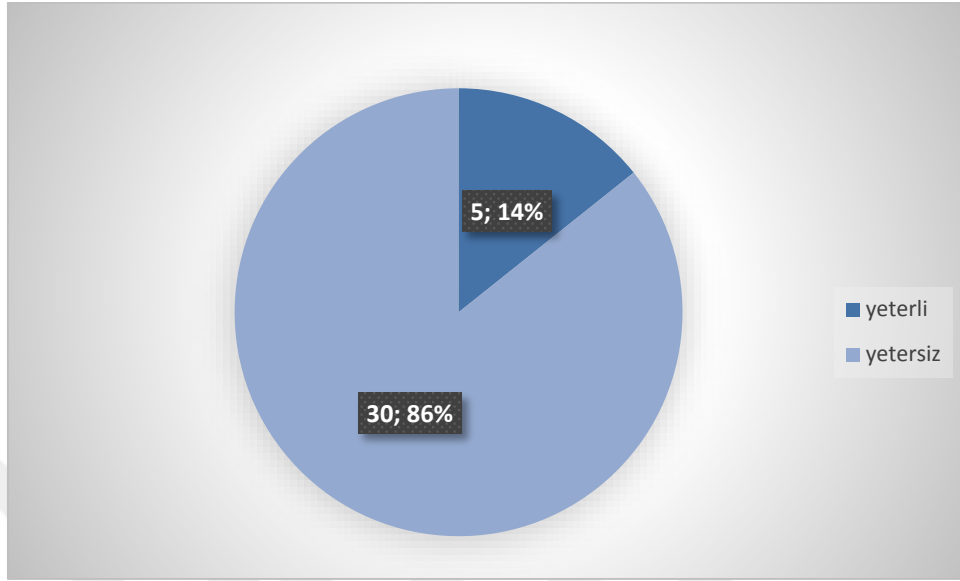
“Ailelerle iletişimimizin seviyesini ve düzenini ailenin gösterdiği ilgi düzeyi belirlemektedir. Aile ne kadar istekli ve ilgili olursa iletişimimizde o kadar kuvvetli olmaktadır” (Öğretmen,23).

“Aileler okulumuza geliyorlar ve memnun olduklarını söylüyorlar. Ailelerden teşekkür alıyoruz. Ailelerle yüz yüze görüşme şansımız çok olmasa da telefonla veya mesajlaşma yoluyla bilgi alış verişinde ve iletişimde bulunuyoruz” (Öğretmen,26).

4.1.8.c. Okul Dışı Kurumlarla İletişimi

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin okul dışı kurumlarla iletişimleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; çalışmamıza katılan özel eğitim öğretmenlerinin yarısından fazlası (30; %86) okul dışı kurumlarla iletişimin yeterli düzeyde olmadığını belirtmekte; geriye kalan kısmı ise (5; %14) okul dışı kurumlarla iletişimin yeterli düzeyde olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 12: Öğretmenlerin Okul Dışı Kurumlarla İletişimi İle İlgili Görüşler



Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin (30; %86)'sı okul dışı kurumlarla iletişimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu yetersizliğin sebebini de; hem öğretmenlerin hem rehabilitasyon merkezlerinin iş yoğunluklarına, öğretmenlerin ve rehabilitasyon merkezlerinin işlerini samimiyetle yapmadıklarına, öğretmenlerin çözüm üretme noktasında girişken davranmadıklarına, sorunlarını kurumlarla paylaşmadıklarına, Rehberlik ve Araştırma Merkezleriyle gerekli paylaşımların iş yoğunluğu nedeniyle yapılmadığına, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin de okulları ziyaret edip sorunları yerinde gözlemlene ve yol gösterme şanslarının olmadıklarına, iletişimin hep öğretmen tarafından başlatılmasının beklendiğine ayrıca öğretmenlerin kendi eksikliklerini ön plana çıkarmamak için iletişim kurmak istemediklerini neden olarak göstermişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Kesinlikle yeterli olduğunu düşünmüyorum. Biz düz yazı ile çalışırken rehabilitasyon merkezlerinin el yazısı ile çalışmasının aramızdaki iletişim bozukluğunun çocuğa ne denli zarar verdiğini gördüm. Kurumlar arası irtibatla gitmiyor bu işler. Çocuğun faydasına alınacak kararların hep beraber alınmadığını tecrübelerimle gördüm” (Öğretmen,6).

“Yok. Genel anlamda zaten öğretmenlerimizin böyle bir özelliği var. Kendi alanlarıyla ilgili ya da kendi sorunlarıyla ilgili başka kurumlarla veya kuruluşlarla irtibata geçip o anlamda çözüm üretme noktasında çok girişken davranmıyorlar. İşin genelde kolayına kaçıyorlar” (Öğretmen,12).

“Okul dışı kurumlarla da iletişimimiz yok denebilecek kadar azdır. Sadece RAM da arkadaşlarım olduğu için kişisel bazda bir iletişimimiz var kurumsal bazda iletişimimiz yetersizdir. İş yoğunluklarından dolayı bizi ziyaret edemiyorlar ve karşılaştığımız sorunları gözlemlene ve dinleme şansları olmuyor” (Öğretmen,35).

Okul dışı kurumlarla iletişimin yeterli olduğunu belirten (5; %14) öğretmen ise; görev sorumluluğunda olan öğretmenlerin ve kurumların iletişim sağladıklarını, Rehberlik Araştırma Merkezlerinden destek almaları gereken noktalarda iletişime geçip yardım alabildiklerini, rehabilitasyon merkezlerinden arayarak işlenen konuların paralelliği açısından iletişim kurabildiklerini son olarak ise öğrencinin gelişimi için her kurum ve kuruluşla iletişim kurabileceklerini ve yardım isteyebileceklerini söylemişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Genelde rehberlik araştırma merkezleriyle iletişime geçiyoruz. Diğer kurumlarla görüşmüyoruz” (Öğretmen,5).

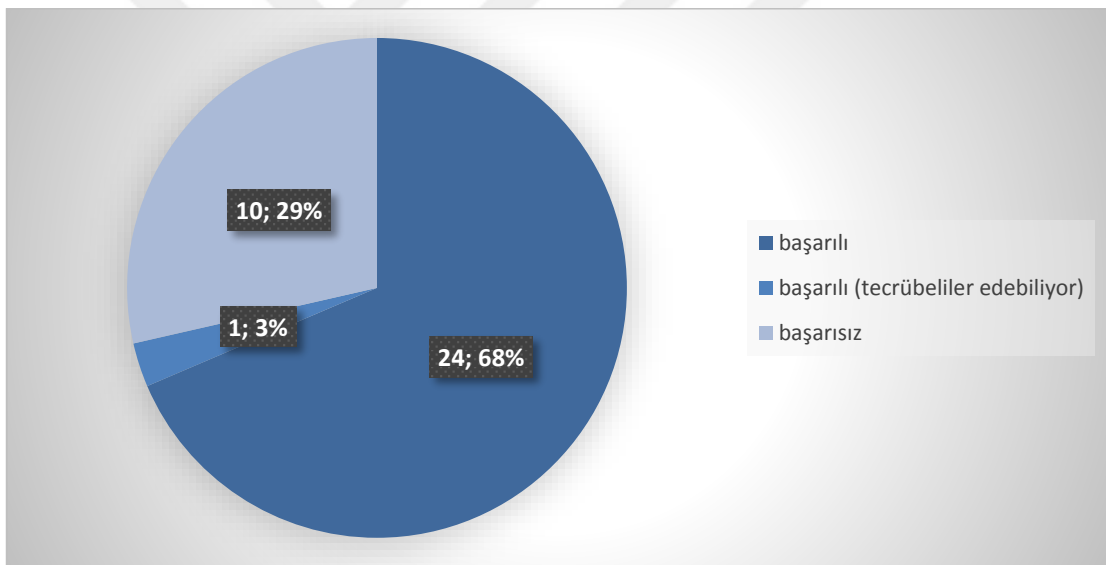
“Görev sorumluluğunda olan kurumlar ellerinden geleni bence yapıyorlar. Diğer kurumlarla eldeki imkanlarla iletişim kurulmalıdır diyebiliyorum” (Öğretmen,11).

“Rehabilitasyon merkezlerinden arada öğretmenleri arıyorlar. Hocam biz bunu işliyoruz siz hangi konudasınız, ne düşünüyorsunuz ne yapalım gibi fikir alışverişinde bulunuyoruz” (Öğretmen,26).

4.1.9. Öğrencilerin Davranış Problemleri

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce var olan veya oluşabilecek davranış problemleriyle ilgili görüşleriniz?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenleri fikir birliğine ulaşamamıştır. Büyük bir çoğunluğu (24; %68) davranış problemleriyle baş ettiklerini; diğer bir kısmı ise (1; %3) davranış problemleriyle tecrübeli öğretmenleri yeterli bulmakta ve son olarak (10; %29) davranış problemleriyle ilgili başarısız oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 13: Öğrencilerin Davranış Problemleri İle İlgili Görüşler



Araştırmaya katılan (24; %68) öğretmen öğrencilerde davranış problemlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır; aile, rehberlik servisi ve öğretmenlerle takım çalışması ile destek eğitim odasında yapılan birebir eğitim ve ilgilenme ile okul rehberlik servisinin sağaltım programları ile mevcut davranış problemlerini çözdüklerini belirtmişlerdir. Destek eğitim odası sürecinde bazı davranış problemlerinin ortaya çıkabildiğini, destek eğitim odasında öğrencinin öğretmenden birebir ilgi görmesi hoşuna gitmesi nedeniyle kendi sınıfındaki öğretmenlerden de bu şekilde bir yaklaşım beklmelerine neden olduğunu (devamlı

teşvik ve ilgi beklentileri) belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Kaynaştırma öğrencilerimizde davranış problemleri mevcut. Okul idaresinin, ailenin genel isteğiyle akademik becerilerinin daha ön plana çıkmasından dolayı problem davranışları zaman içine yayararak çözmeye çalışıyoruz” (Öğretmen,15).

“Kaynaştırma öğrencileri oldukları için zaman zaman davranış problemleri ile karşılaşıyoruz. Fakat destek eğitim odalarında birebir eğitime aldığımız öğrencilerle bu sorunları aşmak konusunda çok sorun yaşamıyoruz açıkçası” (Öğretmen,17).

“Öğrencilerle destek eğitim odasında birebir ilgilenilmesinden dolayı öz güvenleri gelişiyor. Ancak bu ilgiyi genel eğitim sınıflarında da bekliyorlar. Devamlı sınıfta ders noktasında birebir ilgilenmemizi ve kendi başlarına başarabilecekleri şeylerde bile teşvik etmemizi bekliyorlar. Bence bu da destek eğitim odasından kaynaklanan davranış sorunu haline geliyor” (Öğretmen,21).

Araştırmaya katılan (10; %29) öğretmen ise; aile ve öğretmenlerin beklentilerinin akademik yönde olmasından dolayı problem davranışlar üzerine yeterince gidemediklerini ve davranış eğitimine önem veremediklerini, çözüm için başvurdukları rehberlik servisinden yardım alamadıkları, öğretmenlerin davranış problemleriyle baş etmede yetersiz kaldıklarını, davranış değiştirme eğitimlerine katılamadıkları şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Diğer çocuklardan ayrılması onur kırıcı oluyor, arkadaşlar arasında alay konusu oluyor buda davranış problemlerine neden oluyor. Okul rehberlik servisi de bu konuda yardımcı olmuyor” (Öğretmen,5).

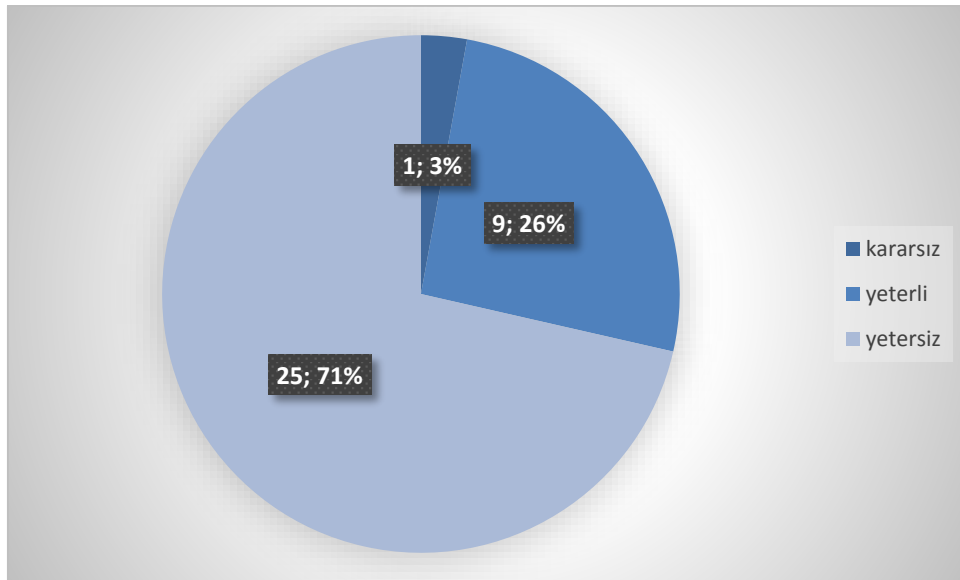
“Eğitim sistemimiz davranış üzerine değil de akademik başarı üzerine yoğunlaştığı için davranış problemlerini geri plana atıyoruz. Davranış eğitime çok fazla bakılmıyor. Aslında önceliğin davranış olması gerektiğini düşünüyorum ama öyle olmuyor” (Öğretmen,8).

“Okul kademelerine göre öğrencilerin gösterdikleri davranışlar farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin davranış değiştirme programlarına katılarak kendilerini geliştirmeleri gerekir diye düşünüyorum” (Öğretmen,10).

4.1.10. Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu

Destek eğitim odasında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten özel eğitim öğretmenlerine “Sizce destek eğitim ortamlarının uygunluğu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda; özel eğitim öğretmenleri fikir birliğine ulaşamamıştır. Büyük bir çoğunluğu (25; %71) destek eğitim ortamlarının uygunluğunu yetersiz bulmuşlardır. Diğer bir kısmı ise (9; %26) destek eğitim ortamlarını uygun buldukları yönünde görüş beyan etmişlerdir. Son olarak (1; %3) destek eğitim ortamlarının uygunluğu konusunda kararsız kalmıştır.

Şekil 14: Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu İle İlgili Görüşler



Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (25; %71) destek eğitim ortamlarının uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu görüşlerini de; fiziksel şartların yetersizliğine, sabit odaların olmayışına, olsa bile kenarda köşede kalmış yerlerin destek eğitim odası yapıldığına, materyal ve donanım eksikliklerinin olmasına bağlayarak açıklamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Bana göre yetersizdir. Biraz önce de belirtmiş olduğum sebeplerden dolayı. Gerek fiziki şartlar, gerek materyal ve eğitim malzemeleri açısından, gerek teknolojik imkanlar açısından ve gerek burada görev alan öğretmenlerin özel eğitim alanında yeterlilikleri açısından bence yetersiz” (Öğretmen,12).

“Destek eğitim odası içerisine çok daha fazla amaca ve gelişime uygun materyal konulmalıdır. Fiziki şartları iyileştirilmelidir, bir masa ve bir sandalye şeklinde olmamalıdır. Böylece uygunluk oluşmaya başlayacaktır” (Öğretmen,13).

“Destek eğitim odasında şahsi fikrim özel eğitimci olarak uygulamada yetersizlikler var. En önemlisi fiziksel şartlar. Biraz sembolik olarak kalıyor daha böyle hayatın içine giren, çocukların sorunlarını çözen, akademik ve davranış problemlerinin çözümüne yönelik daha çok adımlar atılması gerektiğini düşünüyorum” (Öğretmen,16).

Araştırmaya katılan diğer öğretmenler (9; %26) ise destek eğitim ortamlarını uygun bulmuşlardır. Bu görüşleri ise; okullarda destek eğitim odalarının olması gerektiğini, uygulamaların devam etmesi gerektiğini ve öğrencilerin gelişimleri açısından faydalı olduğunu şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen kesitlerine yer verilmiştir.

“Ben genel anlamda olumlu buluyorum bu ortamları, uygun olduğunu düşünüyorum. Sadece bazı konularda eksiklikler var materyal gibi bunlar desteklenirse öğretmenlere de bu konuda eğitim verilirse tam anlamıyla yeterli olacağını düşünüyorum” (Öğretmen,22).

“Uygun değil ama kullanılmayacak düzeyde de değildir. Şartların çok iyi olmasını herkes ister ama önemli olan eldeki malzemeyle en iyisini yapmaktır. Öğrenciye yeter ki faydası olsun her yerde bu destek hizmetini yapabilirim. Faydalı bir uygulamadır” (Öğretmen,32).



BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA

Araştırma bulguları 5 ana başlık altında birleştirilmiştir. Araştırma bulguları, alanyazın ve yönetmelik ile karşılaştırılarak beş başlık altında tartışılmıştır. Tartışma sonrasında araştırma bulgularına dayanarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Destek Eğitim Odalarının Fiziksel Ve Donanımsal Durumu

Destek eğitim odalarının öğretmenler odası ve kütüphane gibi büyük alanlarda olduğundan ya da küçük ve uygun konumda olmayan yerlerde özel oda olarak açıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu da Black ve Morris'in (1974) (Aktaran: Aydın, 2015) “destek eğitim odasının okulun içinde bulunması gerektiği” sonucuyla örtüşmektedir.

Destek eğitim odalarının konumunun uygun olmadığı; bodrum kat, çıkışlara ve tuvaletlere yakın olmayan yerlerde olduğu tespit edilmiştir. Deshpande' e (2013) göre “destek eğitim odası için en mantıklı konum özellikle öğrencilerin bulunduğu kat yani öğrencilerin devam ettiği normal sınıfın yakınında olmalıdır. Bu yakınlık, normal sınıftan destek eğitim odasına gidiş süresini kısaltır ve normal sınıf öğretmeni ve destek odası öğretmeni arasındaki iletişimin daha fazla olmasını sağlar” şeklindeki ifadesiyle araştırmamızın bulguları örtüşmemektedir.

Destek eğitim odalarının ya küçük ya da öğretmenler odasının veya kütüphanenin kullanılması nedeniyle büyük yerler olduğu araştırmaya katılanların verdiği bilgiler neticesinde öğrenilmiştir. Destek eğitim odalarının boyutları MEB' nin (2008) yayınlamış olduğu Kaynaştırma Uygulamaları Genelge'sinde destek eğitim odası düzenlenirken “Odada birebir eğitim için ayrılan kısmın 2*2 metre karelik bir alandan az olmamasına dikkat edilmelidir” şeklinde ifadeye araştırmamızın bulguları uygun düşmektedir. Ayrıca Deshpande' e (2013) göre “Bir kaynak odası isteğe bağlı bir büyüklükte olmalıdır. Belki oda küçük olabilir ancak en azından bireysel ders ve grup dersleri yapmak için ve sınıf ihtiyaçlarını karşılayan malzemeleri rahatça yerleştirilebilir bir büyüklükte olmalıdır” sonucuyla örtüşmekte

yine destek eğitim odalarının büyüklükleri, grup çalışması yapılabilmesi düşüncesinden yola çıkılarak (Batu ve Topsakal, 2003) grup eğitimi yapmaya da elverişli durumdadır.

Destek eğitim odalarının ısı, ışık, havalandırma, tuvaletlere yakın olma, çıkışlara yakın olma vb. unsurlar açısından elverişsiz olarak değerlendirilmektedir. Ama destek eğitim odalarının fiziksel şartlarının düzenlenmesi öğrencinin motivasyonu ve gelişimi üzerinde etkilidir. Fiziksel düzenlemeye dikkat edilmesi öğrencinin akademik ve sosyal yönden ilerlemesini kolaylaştırabilir.(Ne Namara, 1989 aktaran: Almusa, 1999)

Destek eğitim odalarının boyutları ile ilgili bazı sorunlara neden olduğu ancak eğitimi olumsuz yönde aksatacak problemlerin olmadığı, destek eğitim odalarının fiziksel gereksinimleri noktasında düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre özel eğitim öğretmenlerinin, yarıdan fazlası destek eğitim odası materyal ve donanım durumlarının yetersiz ve eksik olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Aydın'a (2015) göre "Destek eğitim odası içerisinde bulunması gereken araç ve gereçlerin eksik olduğu, öğrencinin yaşına, performansına ve yetersizliğin türüne göre uygun olarak temin edilmediği ayrıca hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin eğitiminde çok önemli bir yer tutan araç-gereç ve eğitim materyallerinin olmadığı varsa da eksik olduğu" sonucuyla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin destek eğitim odalarında eğitim alan öğrencilerin yetersizlik türlerine ve ihtiyaçlarına yönelik materyal teminini genellikle kendi imkanlarıyla temin etmeye çalıştıkları görülmüştür. MEB, (2008) Kaynaştırma Uygulamaları Genelgesinde "Materyal ve donanım ihtiyacı yerel imkanlar kullanılarak temin edileceği" şeklindeki ifadeyle uygulama örtüşmektedir. Alanyazın, mevzuatlar ve araştırmanın bulguları karşılaştırıldığında destek eğitim odalarında materyaller ve teknolojik imkanların yetersiz olduğu ve ihtiyaçların temininde güçlükler yaşandığı görülmüştür.

5.2. Destek Eğitim Odası Programının Öğretmen ve Öğrencilere Etkileri

Destek eğitim odalarında kaynaştırma öğrencileri için hazırlanması 1997 yılında yayınlanan 573 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile yasal bir zorunluluk haline getirilen BEP'nin hazırlandığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Aydın (2015), tarafından yapılan araştırmanın “Destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin destek eğitim odasında eğitim verdikleri öğrenciyle ilgili BEP hazırladıkları ancak araç gereçlerin temin edilmesi ve uygun eğitim yöntem ve tekniklerin kullanılmasında yetersiz oldukları görülmüştür” sonucuyla örtüşmektedir.

Destek odalarında görev alan sınıf ve branş öğretmenlerinin özel eğitim alanında BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme gibi eksiklikleri olduğunu ancak destek eğitim odalarında istekli olan alan dışı öğretmenlerin kişisel çalışmalarıyla zorlukları aşmaya çalıştıklarını görmekteyiz. Nizamoğlu (2006), tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimli öğrencinin özel gereksinimlerini ve işlevde bulunma düzeylerini belirlemeye yönelik olarak sınırlı çalışmalar yaptıkları, amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri, öğrencilerin etkileşimini kolaylaştırmak amacıyla yöntem ve etkinliklerde bir planlama yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaların sonuçları birbirleriyle örtüşmektedir. Akay (2011), yaptığı araştırmanın sonucuna göre kaynaştırma ortamında eğitime devam eden işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitimin, destek eğitim öğretmenin de kişisel ve mesleki gelişimine destek olduğu, mesleki bakış açısına, programlara ve derslerin niteliğine olumlu katkılar sağladığı destek eğitim alan öğrencilerin ise akademik, sosyal ve iletişimsel davranış ve becerilerinde gelişme göstermiş oldukları gözlenmiştir.

Destek eğitim odalarının fiziksel ve donanımsal yetersizliklerine rağmen destek eğitim odalarında uygulanan programlarla öğrencilerde istendik davranışların olduğu sonucuna varılmıştır. Aydın (2015), tarafından yapılan araştırmanın “Destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencinin bilişsel, matematik, okuma-yazma, davranışsal becerileri, özgüven gelişimi ve dil gelişimi ve okula karşı tutum alanlarında öğrencide olumlu değişikliklere neden olduğu görülmüştür” sonucuyla

örtüşmektedir. Canbulat (2010), gerçekleştirmiş olduğu araştırmanın sonucuna göre öğrencilere sağlanan bireysel destek eğitimin öğrencilerin dil gelişimi, psiko-motor, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

5.3. Destek Eğitim Odasında Eğitim Alan Öğrencilerin Motive Olma Durumları, Tutumları ve Davranış Problemleri

Destek eğitim odalarında eğitim almak için sınıflarından ayrılan öğrencilerin sürece kaygıyla yaklaştıkları, akranlarının tepkilerinden ve alay edilmekten çekindikleri ve rahat olamadıkları öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Kış' a (2013) göre destek eğitim odasında çalışmak amacıyla öğrenciyi sınıfından sevdiği etkinlikten alınması, destek eğitim odasının düzenli ve planlı şekilde çalıştırılmaması, öğrencilerin ve ailelerin çocuklarını damgaladıklarını belirterek, öğrencilerin kendilerini kötü hissetmesine neden olduklarını belirtmişlerdir. İlgili alanyazınla bulgularımızın örtüştüğünü görmekteyiz.

Öğretmenler, destek eğitim odası sürecinde bazı sorunların ortaya çıktığını, destek eğitim odasında öğretmenden gördüğü yakın ilgiyi, kendi sınıfından da beklediklerini belirtmişlerdir. Özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarından alınarak eğitim görmesine yönelik eleştiriler yapılmaktadır. Kırcaali – İftar' a (1998) göre kaynak odada öğretmen ile yakından çalışma fırsatı bulan öğrenci, genel eğitim sınıfında da benzer yakınlığı beklemeye başladığını belirtmiştir, bu da bulgularımız ile örtüşen bir durumdur.

5.4. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin İletişim Durumları

Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin meslektaşlarıyla olan iletişimlerinin genel olarak yeterli olduğu görülmüştür, istedikleri zaman iletişim kurabildikleri belirtilmiştir. Aydın'a (2015) göre "Destek eğitim odasında eğitim yapan öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencinin sınıf öğretmenini, velisini ve okul idaresini bilgilendirdikleri ancak bunun bir toplantı sonucunda yazılı olarak değil sözlü olarak yaptıkları tespit edilmiştir" sonucuyla örtüşmektedir.

Bazı katılımcılar ise özel eğitim öğretmenlerinin teneffüsler çıkmamaları sebebiyle meslektaşlarıyla yeterli iletişimi kuramadıklarını belirtmişlerdir. Arno, a. (2009) (Aktaran: Aydın, 2015), tarafından yapılan "Genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin kalitesini inceleyen araştırmanın sonucunda çoğunluğu genel eğitim ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olduğunu söylemiş, bazı katılımcılar ise genel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri arasındaki iletişimin yeterli olmadığını ve iletişim hatlarının iyileştirilebileceğini belirtmiştir."sonucuyla örtüşmektedir.

Destek eğitim odasındaki eğitim ile sınıfındaki eğitimin tutarlı olabilmesi ve destek eğitim odası uygulamasının amacına ulaşabilmesi için sınıf öğretmeni ile destek odası öğretmenin yakın iletişim ve işbirliği içinde olması gerekir. (Black ve Morris, 1974 aktaran: Aydın, 2015; MEB,2010)

Araştırma bulgularına baktığımızda görüşleri alınan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu destek eğitim alan öğrencinin öğretmenleriyle iletişimlerinin yeterli olduğunu söylemektedirler ve bulgular alanyazın ile uyushmaktadır.

Öğretmenlerin ve velilerin zamanlarının yetersiz olmasından dolayı yüz yüze görüşme imkanlarının sınırlı olduğu ama telefon vb. şekilde iletişime geçebildikleri fakat bununda yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ailenin çocuklarındaki gelişmeleri fark etmeleriyle öğretmenlerle iletişimlerinin arttığı görülmüştür. Kış'ın (2013), yapmış olduğu çalışmanın bulgularına göre öğretmenler tarafından aile eğitim programları yapılmadığı, yalnızca bireysel görüşmelerin yapıldığı, öğretmenlerin

ailelerle yalnızca sorun olduğu zaman görüştüğü, BEP değerlendirme toplantılarına yönelik aileye geri bildirimler verilmediği görülmektedir.

Vural'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilmediği ortaya çıkmıştır. Ailenin eğitime bakış açısının ve öğretmenin mesleğini hakkıyla yapmasının bu süreci etkilediği ama ailelerin mevcut ekonomik durumları nedeniyle de öğrencilerin hem anneleri hem babaları çalışmakta olduğu ve bu yüzden okulu yeterince ziyaret edemedikleri ve eğitime olması gereken bilinçle yaklaşmadıkları öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Vural'ın (2006), yapmış olduğu araştırmada özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilmediği ortaya çıkmıştır sonucuyla örtüşmektedir.

Özel eğitim gereksinimli öğrencinin ailesinin, çocuklarının eğitim gereksinimleri ile ilgili bilgilendirmeleri, ailenin beklentilerini gerçekçi düzeyde tutmalarını, çocuklarındaki gelişmeleri fark edebilmelerini, çocuklarının eğitimi ile ilgili konuları ve eğitimlerine nasıl yardımcı olabileceklerini öğrenmelerini sağlar. (Batu ve Kırcaali-İftar 2005)

5.5. Destek Eğitim Odasında Sürenin Etkili Kullanılması

Destek eğitim, BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim verilir (ÖEHY, 2018). Araştırma bulgularında öğretmenlerin okul ders saatleri içinde destek eğitim odasında derse girdikleri tespit edilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin okul ders saatleri içinde destek eğitim odasında derse girecek zamanlarının olmamasından dolayı tekli eğitim yapan okullarda öğle aralarında destek eğitim çalışmaları yaptıkları görülmüştür. Bulgularımız mevzuatla uyumludur.

Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrenciler, bu öğrencilere okutulacak dersler ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Bu plana haftalık ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde yapılır (ÖEHY, 2018). Yönetmeliğin belirlediği yüzdeliğe göre ilkokullarda bu süre haftalık 12 ders saati yapmaktadır. Bu 12 saatlik süre kadar okul saatleri içinde öğretmenlerin ve öğrencilerin boşlukları olmadığı ve genel olarak da bu sürenin tamamlanamadığı belirtilmiştir. Aydın (2015), “Destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin okul çalışma saatleri içerisinde yapıldığı fakat ders sürelerinin yetersiz olduğu, ders yapma zamanlarının uygun olmadığı görülmüştür” sonucuyla örtüşmektedir.

ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Destek eğitim odalarında kaynaştırma öğrencilerine eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin süreç içinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla yapılmış olan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

6.1.1. Fiziksel Durumları İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim uygulamalarına başlamak için okul idareleri il ya da ilçe Özel Eğitim Hizmetleri kuruluna başvurarak il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin onayını aldıktan sonra eğitime başladıkları görülmüştür.

2) Destek eğitim odalarının genel olarak fiziksel durumlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Okul yönetimlerinin fiziksel düzenlemelere gerek duymadıkları tespit edilmiştir.

3) Destek eğitim odalarının sabit yerleri olmadığı, o ders saati içinde müsait olan okul içindeki yerlerin öğretmenler tarafından belirlenerek oralarda derslerin yapıldığı ve bunun beraberinde bazı olumsuzlukları getirdiği öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. Sabit bir destek eğitim odasının olmamasının verimliliği azalttığı, müsait bir yer aranmasının zaman kaybına neden olduğu, kütüphane veya öğretmenler odası gibi yerlerde ders işlenirken derslerinin bölündüğü ve bununda otomatik olarak konsantrasyon sorunlarına neden olduğu görülmüştür.

4) Sabit bir destek eğitim odası bulunan okullarda ise en küçük ve kullanışsız yerlerin destek eğitim odası olarak kullanıldığı öğretmen görüşleriyle tespit edilmiştir.

5) Destek eğitim odalarının fiziki şartlarıyla ilgili denetlemelerin titizlikle yapılmadığı tespit edilmiştir.

6.1.2. Sürenin Etkili Kullanımı İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim odası uygulamalarının okul ders saatleri içinde yapılmasından dolayı özel eğitim öğretmenlerinin de boş dersleri olmaması sebebiyle destek eğitim odasında derse giremedikleri girseler bile öğle arası gibi dar zamanlarda bu hizmeti yürüttükleri ve eğitimi de öğrencileri performans düzeylerine göre gruplayarak yapabildikleri tespit edilmiştir.

2) Destek eğitim odası uygulamalarında görev alan branş ve sınıf öğretmenlerinin ise özel eğitim öğretmenlerine göre zaman yönünden daha rahat oldukları ancak onların boş derslerinin olduğu günlerde genellikle nöbet görevleri olduğu, o gün okula gelmeyen (raporlu vb.) öğretmenlerin yerine derslere girmelerinden dolayı destek eğitim çalışmalarında aksamalar olduğu belirlenmiştir.

3) Destek eğitim hizmetlerinin okul ders saatleri dışında yapılabileceği Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği' nde belirtilmesine rağmen okul idarecileri ve öğretmenler tarafından konunun bilinmediği ve uygulamalarda aksamalar (hafta sonu öğrencinin gelmek istemeyeceği, okulun tatil günlerinde açılmasının ekonomik boyutu, ailenin tatil günlerinde çocuğu okula getirmeyeceği) olacağı düşünülmesinden dolayı okul ders saatleri dışında uygulanmadığı ve öğretmenlerin uygulanabilirlik yönünü de zayıf gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.3. Programın Hedeflerine Ulaşması İle İlgili Sonuçlar

1) Öğretmenlerin genel olarak program hazırlama ve uygulamada istekli davranmadıkları, program hazırlamayı yasal zorunluluklardan ve yaptırımlardan dolayı yaptıkları, genel olarakta bu işi sevmedikleri için kolaycılığa kaçarak hazır planlar temin etmeye çalıştıkları görülmüştür.

2) Destek eğitim odasında görevli öğretmenler, özel eğitim öğretmenlerinden gereken noktalarda yardım alarak plan hazırlama konusundaki sorunlarını aşmaya çalıştıkları belirlenmiştir.

3) Destek eğitim odasındaki öğrencilere uygun olarak hazırlanan program doğrultusunda çalışmalar yapıldığında, öğrencilerde gelişmeler gözlemlendiği için destek eğitim odası programlarının hedeflerine ulaştığından söz edebiliriz.

4) Destek eğitim odalarının fiziksel ve donanımsal yetersizliklerine rağmen destek eğitim odalarında uygulanan programlarla öğrencilerde istendik gelişmelerin olduğu tespit edilmiştir.

5) Öğrencilerin kendi sınıflarında ve devam ettikleri özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde aldıkları derslere ilave olarak destek eğitim odasında birebir eğitim almalarının bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür.

6.1.4. Öğrencilerin Motivasyon Durumları İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim odasında eğitim almaya başlayan öğrencilerin sürece ilk başta tepkili yaklaştıkları, ders saatleri içinde kendi sınıflarından alınmalarından dolayı akran tepkilerinden çekindikleri ve alay edilme korkusu yaşadıkları görülmüştür.

2) Destek eğitim odalarının fiziki şartlarının iyi olmamasından dolayı, öğrencilere çekici gelmemesi, öğretmenler odasının destek eğitim odası olarak kullanıldığı okullarda, boş dersi olup o an öğretmenler odasında olan öğretmenlerden öğrencilerin çekinmeleri ve rahat olamamaları öğrencilerin motive olmasını engellediği görülmüştür.

3) Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerle, özel eğitim öğretmenleriyle, okul rehberlik servisiyle yapılan ortak bilgilendirme çalışmaları ile ailelerin ve sınıf arkadaşlarının olumlu yaklaşımlarıyla öğrencilerin motive olma durumunun önündeki engellerin ortadan kalktığı görülmüştür.

4) Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin birebir ilgiyle kendilerini değerli hissettikleri, kendilerinde olan gelişmelerden dolayı aileden ve öğretmenlerden geri bildirimler almalarıyla sürece motive olmaları sağlandığı tespit edilmiştir.

6.1.5. Materyal ve Teknolojik İmkanlar İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim odalarının genelinde materyal ve donanım eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir.

2) Okul yönetiminin özel eğitime bakış açısının destek eğitim odalarındaki materyal ve donanım durumunu doğrudan etkilediği, okul yönetimlerinin materyal temini konusunda duyarsız kaldıkları görülmüştür.

3) Materyal ve donanım konusunda yardım etmek isteyen okul idarelerinin de materyallerin maliyetlerinin yüksek olmasından dolayı zorlandıkları görülmüştür.

4) Özel eğitim öğretmeni olmayan okullarda destek eğitim odasında görevli sınıf ve branş öğretmenlerinin farklı yetersizlik türlerinde ne gibi materyallere ihtiyaç duyduklarını bilmedikleri ve bu durumu okul yönetimiyle paylaşmadıkları tespit edilmiştir.

5) Destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik durumu ile ilgili gerekli takip ve denetimlerin titizlikle yapılmadığı tespit edilmiştir.

6) Ortaokullardaki destek eğitim odalarında okuma ve yazma bilmeyen öğrencilerin olduğu ancak okullarının ortaokul olması nedeni ile okuma-yazma öğretimi ve ilkököl seviyesi matematik kitaplarının ve ilkököl seviyesi diğer ders kitaplarının Bakanlık tarafından okullarına gönderilmediği bu yüzden de ilkökullardan idarenin ve öğretmenlerin kitap temin etmeye çalıştıkları ve genel

olarak öğretmenlerin materyal eksikliklerini kendi imkan ve olanakları dahilinde çözmeye çalıştıkları görülmüştür.

7) Sabit bir destek eğitim odası bulunmayan okullarda teknolojik eksikliklerin giderilemediği, öğretmenler odası ve kütüphane gibi ortamlarda teknolojik düzenlemelerin yapılamadığı tespit edilmiştir.

8) EBA' da ki uygulamaların özel eğitim ve kaynaştırma öğrencileri için yetersiz kaldığı öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

9) Destek eğitim odalarına açılış izinleri verilirken odanın fiziksel ve donanımsal durumuyla ilgili incelemelerin yapılmadığı görülmüştür.

11) Materyal ve donanımların teminini okulların kendi imkanlarıyla çözemediği görülmüştür.

6.1.6. Öğretmenlerin Mesleki Bilgi Düzeyleri İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim odasında eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenler içinde özel eğitim öğretmenlerinin mesleki bilgi ve becerilerinin yeterli olduğunu görmekteyiz.

2) Branş ve sınıf öğretmenlerinin özel eğitimi yeterince tanımamaları, özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim ve seminerler almamaları nedeniyle mesleki bilgilerini özel eğitim alanına uyarlamada güçlükler yaşadıkları belirlenmiştir.

3) Branş öğretmenlerin büyük bir bölümü üniversitedeki lisans eğitiminde teorik olarak özel eğitim dersleri aldıkları ancak uygulamaya yönelik herhangi bir çalışma yapmadıkları için alanı ile ilgili mesleki bilgi ve becerileri kaynaştırma öğrencilerine aktarmada başarısız oldukları görülmüştür.

6.1.7. Uygulamalarının Yeterliliği İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim uygulamalarının fiziksel ve donanımsal yetersizlikleri, gerekli düzen ve disiplin içinde yapılmaması, takip ve denetimlerin eksik olması destek eğitim uygulamalarının yeterlilik düzeyini olumsuz etkilemektedir.

2) Bütün bu eksikliklere rağmen destek eğitim odası uygulamalarının öğrencilerde olumlu yansımaları olduğu, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkı sağladığı için uygulamaların faydalı olduğu belirlenmiştir.

3) Destek eğitim uygulamalarının genelinde bazı aksaklıkların olduğu, aksaklıkların bazılarının öğretmenlerin, okul yönetimlerinin ve velilerin gayretleriyle aşılmaya çalışıldığı, aşılamayan noktalarıyla bile destek eğitim uygulamalarının kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerine katkı sağladığı görülmüştür.

6.1.8. Öğretmenlerin Meslektaşlarıyla İletişimi İle İlgili Sonuçlar

1) Öğretmenlerin genel olarak meslektaşlarıyla iletişimlerinin iyi olduğu, gerekli bilgi alışverişini sağladıkları ve iletişim noktasında zümre bazında daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

2) Özel eğitim öğretmenlerinin ise teneffüse çıkamamaları nedeniyle öğretmenler odasına gelemedikleri bundan dolayı da meslektaşlarıyla genel olarak iletişimlerinin zayıf olduğu görülmüştür. Ancak destek eğitim odası uygulamaları hakkında telefon, okul mesaj grubuyla veya özelden mesajlaşma yoluyla iletişime geçtikleri belirlenmiştir.

6.1.9. Öğretmenlerin Ailelerle İletişimi İle İlgili Sonuçlar

1) Ülkemizdeki yasal düzenlemeler ailenin eğitime bizzat katılımının sağlanması gerektiğini bildirmektedir ancak ailelerin genel olarak okul ve öğretmenle olan iletişimlerinin zayıf olduğu görülmüştür.

2) Ailelerin eğitime gösterdikleri ilginin, iletişim düzeyini belirlediği tespit edilmiştir.

3) Destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin ailelerinin, çocuklarındaki gelişmeleri fark etmeleriyle iletişim boyutuna biraz daha fazla önem verdikleri görülmüştür.

4) Okul BEP geliştirme birimi toplantılarının düzenli olarak yapılmamasından dolayı ailelerle toplantı bazında öğrenci hakkında yeterince görüşülemediği, toplantı bazında sadece veli toplantılarında sınıfın genel durumunun görüşüldüğü belirlenmiştir.

5) Ailelerle olan iletişimin genellikle telefon aracılığıyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

6.1.10. Öğretmenlerin Okul Dışı Kurumlarla İletişimi İle İlgili Sonuçlar

1) Öğretmenlerimizin genelinin aynı amaç için çalışan kurumlarla (özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri) iletişimlerinin olmadığı görülmüştür.

2) Öğretmenlerin kurumlarla iletişim başlatabilmek için herhangi bir girişimde bulunmadıkları görülmüştür.

3) Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili çözüm üretme konusunda girişken davranmadıkları, okul dışı kurumlarla iletişime geçme gereği duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.11. Öğrencilerin Davranış Problemleri İle İlgili Sonuçlar

1) Özel eğitim destek hizmetlerinin kaynaştırma öğrencilerine sağlanmamasının davranış problemlerinin ortaya çıkmasına neden olduğunu görmekteyiz.

2) Destek hizmetlerden faydalanamayan öğrenciler normal sınıflarda ilgi görmemeleri nedeniyle içine kapandıkları ve dikkat çekmek için uygunsuz davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir.

3) Destek eğitim hizmetinden faydalanan kaynaştırma öğrencilerine karşı akranlarının olumsuz tutumlarının problem davranışların oluşmasına neden olduğu görülmektedir.

4) Destek eğitim odası uygulamalarının öğrencilerde var olan davranış problemlerini birebir eğitim ve ilgilenme imkanı ile en aza indirdiği veya söndürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

5) Destek eğitim odalarında yakın ilgi gören bazı öğrencilerin aynı ilgiyi kendi sınıfında da bekledikleri görülmüştür. Destek eğitim odası sürecinden de kaynaklı bazı istenmedik davranışların ortaya çıkabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.12. Destek Eğitim Ortamlarının Uygunluğu İle İlgili Sonuçlar

1) Destek eğitim odaları maalesef sadece bir masa ve iki sandalyenin atılıp eğitime başlanacağı veya hazır masa ve sandalyeleri olan öğretmenler odası veya kütüphane gibi yerler olarak algılandığı görülmektedir. Yani fiziksel özellikleri ve donanımları gibi unsurların göz ardı edildiği görülmektedir.

2) Kaynaştırma öğrencilerinin eğitim ve öğretiminde somut materyaller olmadan öğretmenlerin ve öğrencilerin zorlandıkları görülmüştür.

3) Fiziki şartlardan, materyal ve teknolojik imkanların yetersizliğinden kaynaklı sorunlardan dolayı destek eğitim ortamlarının uygun olmadığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, eğitime, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

1) Destek eğitim odası uygulamalarının sorunlarını ortadan kaldırmak için gerekli takip ve denetimler yapılmalı, eksiklikler hakkında okul yönetimleri ve öğretmenler bilgilendirilmeli ve rehberlik edilmelidir.

2) Destek eğitim odasında bulunması gereken materyal, donanımlarla ve teknolojik düzenlemelerle ilgili gerekli yardımlar merkez ve taşra teşkilatlarınca yapılmalıdır.

3) Özel eğitim öğretmenlerinin destek eğitim odası uygulamalarına daha fazla katılımlarının sağlanması için zaman yönünden gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

4) Destek eğitim odalarına gerekli hassasiyetin gösterilmesi ve farkındalığın oluşturulması için üniversitelerle iş birliği sağlanarak okul yönetimlerine ve öğretmenlere eğitim ve seminerler düzenlenmelidir.

5) Destek eğitim odası uygulamalarına ailelerinde katılımlarının sağlanarak verimin artırılması için Rehberlik ve Araştırma Merkezi veya diğer kurumların koordinesiyle düzenli olarak aile eğitim seminerleri düzenlenmeli ve ailelerin katılımları sağlanmalıdır.

6) Kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim odasında alacakları eğitim ile ilgili zaman planlamaların ve ders programlarının E-okul sistemi üzerinden yapılabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

7) İl ve ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu destek eğitim odası açılması için yapılan başvuruları bizzat gezerek ve görerek değerlendirmeli, mevcut açılmış destek eğitim odaları da incelenerek durumu hakkında okul idarelerine gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır.

6.2.2. Yapılacak İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma Konya ilindeki üç ilçede destek eğitim uygulamalarına katılan 35 öğretmenle sınırlıdır. Genelleme yapılabilmesi için farklı ilde, farklı okullarda ve farklı öğretmenlerle de yapılması önerilir.

2. Bu araştırma destek eğitim uygulamalarına katılan öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Okul yöneticileriyle de aynı çalışma yapılabilir.

3. Bu araştırma destek eğitim uygulamalarına katılan öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Destek eğitim sürecinin aileler tarafından değerlendirilmesiyle ilgili de çalışma yapılabilir.

4. Bu araştırma I. ve II. kademedeki görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır. Aynı araştırma III. kademedeki görev yapan öğretmenlerle de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, E. (2011), *Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Akay, E., Uzuner, Y., & Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Öğrencilerle Gerçekleştirilen Destek Eğitim Odası Uygulamasındaki Sorular Ve Çözüm Gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 42-66
- Akçamete, G. (Ed.) (2009). *Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler Ve Özel Eğitim* (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akçamete, G., Gürgür, H., & Kış, A. (2003). Kaynaştırma Programlarına Yerleştirilmiş Özel Gereksinimli Öğrencilerin Okuma Yazma Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(2), 10-25.
- Akkoyun, A. K. (2007). *Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Almusa, A. (1999). *Comparison Between Inclusion And Resource Room Of Student With Learning Disabilities*. Special Education Department Ohio University.
- Arno, A. (2009). *General Education Classrooms And Resource Rooms: What Is Taught And The Quality Of Commucation Between Teachers*. March, 2009. (Advisor: Dr. Dianne Gut).
- Aslan, E. (2010). *Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Ataman, A. (2009). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Ataman, A. (2011). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Araç-Gereç Kullanımına İlişkin Görüşleri. *İnternatiol Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(2).*Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*.
- Aydın, A. (2015). *Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04).
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04), 35-45.
- Batu, S. ve Topsakal, M. (2003). Özel Eğitim Danışmanlığı Süreci ve Bir Danışmanlık Örneği. *Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(01), 19-29.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04).
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G. (2007). *Kaynaştırma (3. Baskı)*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma (6. Baskı)*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bedur, S., Bilgiç, N., Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) Yetenekli Öğrencilere Sunulan Destek Eğitim Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(01).

- Black, R. S., Morris, C. C. (1974). The Resource Room: A Pratical Approach to Providing Instruction For Mildy Handicapped Children. *South Carolina Department Of Education*.
- Bıyıklı, L. (1997). Özel Eğitim Gereksinimi Duyan Çocuklar. *Milli Eğitim Sanat-Kültür Dergisi*. Sayı:136, 31-32.
- Canbulat, A. (2010). *Okula Destek Eğitiminin Etkililiği*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Cavkaytar, A. (1999). Zihin Engellilere Özbakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Eğitimi Programının Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(03).
- Cavkaytar, A. (2005). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Özbakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretimi: Uygulamalı El Kitabı*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Cavkaytar, A., Diken, H. İ. (2006). *Özel Eğitime Giriş*. (2.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çağlar, N. (2017). *İlköğretim Kurumlarındaki Destek Eğitim Odası (DEO) Uygulamasına İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çulha, S. (2010). *Zihinsel Yetersizliği Olan İlköğretim Kaynaştırma Öğrencilerine Yabancı Dil Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Sunulan Bireysel Destek Eğitimin Etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Deshpande, A. A. (2013). Resource Rooms İn Mainstream Schools. *International Journal of Education And Psychological Research*. Issue 2, Pp: 86-91, April 2013.
- Diken, H. İ., Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların

Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumların Karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(03), 25-39.

Diken, İ. H. ve Batu, S. (2010). *Kaynaştırmaya Giriş İlköğretimde Kaynaştırma*, 2-23 Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Dikici-Sığırtmaç, A. (2010). *Kaynaştırma Eğitimi Okul Öncesinde Özel Eğitim*.(2. Baskı). Ankara: Pegem Kök Yayıncılık.

Diler, N. (1998). Kaynaştırma Kavramı, Kaynaştırma Uygulamaları ve Etkili Kaynaştırma İçin Yapılması Gerekenler. 8. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi*, Edirne.

Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1987). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.

Eripek, S. (1993). *Zihinsel Engelli Çocuklar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Eripek, S. (1998). *Zihinsel Engelli Çocuklar*. (2. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Eripek, S. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Eripek, S. (2004). Türkiye’ de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02).

Eripek, S. (2005). *Zeka Geriliği*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Eripek, S. (2009). *Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar*. Ankara: Maya Akademi.

Eripek, S. (2012). *Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınevi.

- Eripek, S. (2013). Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:946.*
- Ersoy, Ö., Avcı, N. (2000). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri Özel Eğitim.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Güleryüz, Ş. O. (2009). *Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Engelli Öğrencilerin Akranları İle İlişkilerinde Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi.* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gürkan, T. (2010). *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri.* R. Zembat (Editör). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürgür, H. (2008). Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğretim Yaklaşımının İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.*
- Gürgür, H. (2005). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğretim Yaklaşımının İncelenmesi.* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürgür, H., Kış, A., Akçamete, G. (2012). *Kaynaştırma Öğrencilerine Sunulan Bireysel Destek Hizmetlere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi.*
- Güzel, Ö. R. (2009). *Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler.* Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Kale, M., Demir, S. (2017). İlkokullardaki Destek Oda Eğitiminin Türkçe ve Matematik Derslerindeki Başarı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı, 10(04).*
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(02).*

- Kargın, T. (2009). *Bugünün Okullarında Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yerleştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, M. (2007). *Aktif Öğrenme İçin Etkili Öğretmen*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel Eğitimde Kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16(86), 45-50.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri. *Özel Eğitim (17-22)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G., Uysal, A. (1999). Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma-Yazma Öğretiminin Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(03).
- Kırcaali-İftar, G. (2003). *Otistik Özellik Gösteren Çocuklara İletişim Becerilerinin Kazandırılması*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Kırcaali-İftar, G., Batu, S. (2006). *Kaynaştırma*. (2. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kış, H. (2013). *Destek Eğitim Odalarındaki Uygulamalara İlişkin Rehber Öğretmenler ve Özel Eğitim Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kuz, T. (2016). *Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi*. Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- MEM, (2016). *Destek Eğitim Odası Klavuzu*. Konya: İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- MEB, (2018). *Özel Eğitim Hizmetler Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (1997). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- MEB, (2007). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi: Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Kaynaştırma Eğitimi.*
- MEB, (2008). *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları.* Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Genelge 2008/60.
- MEB, (2008). *Özel Eğitim Hizmetleri Kılavuzu. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB, (2009). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (Megep), Çocuk Gelişimi ve Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi.* Ankara.
- MEB, (2010). *Okullarımızda Neden, Niçin, Nasıl Kaynaştırma? Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu.* Ankara.
- Mcnamara, B. E. (1986). *The Resource Room: A Guide For Special Educator.* New York: State University Of Ny Press.
- Mcnamara, B. E. (1989). *The Resource Room: A Guide For Special Educators.* Albany: Stateuniversity Of New York Press.
- Nizamoğlu, N. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlilikleri.* Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Okta, A. D. (2008). *Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden İşitme Engeli Olan Öğrencilere Ve Sınıf Öğretmenlerine Sağlanan Özel Eğitim Hizmetlerinin Belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, O. (2010). *Aileye Sunulan Destekler ve Hizmetler. A. Cavkaytar (Ed.) Özel Eğitimde Aile Eğitimi ve Rehberliği.* Ankara: Maya Akademi.
- Özgür, İ. (2004). *Özel Eğitim Engelli Çocuklar ve Eğitimi.* Adana: Karahan Kitabevi.

- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1997). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (1983). *Birlikte ve Ayrı Eğitimin Etkililiği*. Ankara: Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Temelleri ve Geliştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Temelleri ve Geliştirilmesi*. (5.Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Saraç, T., Çolak, A. (2012). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1).
- Sarı, H. (2003). *Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*. (2.Baskı). Ankara: Pegema Yayınları.
- Sarı, H., Pürsün, T. (2017). *Özel Eğitimde Etkili Kaynaştırma Bütünleştirme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sığırtmaç, A.D., Gül, D.E. (2010). *Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim*. (2.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B., Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(01).41-57
- Sucuoğlu, B. (2006). *Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri, İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2008). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler*. İstanbul: Morpa Yayınları.

- Sucuoğlu, B. (Ed.), Kırcaali-İftar, G., Tekin-İftar, E., Kaner, S. ve Bakkaloğlu, H. (2009). *Zihin Engelliler ve Eğitimleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şafak, P. (2005). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Görme Yetersizliğinden Etkilenmiş Öğrencilere Gezici Öğretmenlik Düzenlemesine Göre Verilen Destek Hizmetin Etkililiği*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı*. Ankara: HYB Yayınları.
- Talas, S., Kaya, F., ve Yıldırım, N. (2016). Destek Eğitim Odaları ve Öğretmenler Üzerine Betimsel Bir Çalışma: Tokat İli Örneği. *Journal Of European Education*, 6(03).
- Tüfekçioğlu, Ü. (1997). İşitme Engelli Çocukların Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Ortamında Eğitimleri. *Milli Eğitim Kültür-Sanat Dergisi*, 136.
- Uzuner, Y. (1999). *Niteliksel Araştırma Yaklaşımı, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1081.
- Ünal, H. (2008). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Destek Eğitimin Etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vural, E. D. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitim Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vuran, S. (2005). *İlköğretim Düzeyindeki Kaynaştırma Sınıflarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Sosyometrik Konumları, Eğitim Araştırmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Vuran, S. (2007). *İlköğretim Düzeyindeki Kaynaştırma Sınıflarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Sosyometrik Konumları, Eğitim Araştırmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüş ve Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğen, S. (2008). *Çocuğu İlköğretim Kademesinde Kaynaştırma Uygulamalarına Devam Eden Anne-Babaların Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yiğit, A. (2007). *Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu, Tükenmişlik ve Ruh Sağlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

İNTERNETTEN YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Kale, M., Demir, S. (2017). İlkokullardaki Destek Oda Eğitiminin Türkçe ve Matematik Derslerindeki Başarı üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. <https://dergipark.org.tr>. Html Erişim Tarihi: 25.06.2018
- Talas, S., Kaya, F., ve Yıldırım, N. (2016). Destek Eğitim Odaları ve Öğretmenler Üzerine Betimsel Bir Çalışma: Tokat İli Örneği. www.eu-journal.org. Html Erişim Tarihi: 05.11.2018

EKLER LİSTESİ

Ek 1- Destek Eğitim Odalarında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükleri Belirleme Görüşme Formu

Ek 2- Destek Eğitim Odasında Kullanılabilecek Araç – Gereçler

Ek 3- Destek Eğitim Odası Haftalık Ders Programı Örneği



EKLER

EK 1- YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

DESTEK EĞİTİM ODALARINDA ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİ BELİRLEME GÖRÜŞME FORMU

Sayın Öğretmen;

Bu görüşme formu sizlerin, kaynaştırma eğitimine tabii öğrencilerin faydalanması gereken destek eğitim odası hizmetini hangi şartlarda gerçekleştirdiğinizi ve bu süreç içinde karşılaştığınız güçlüklerin belirlenmesi için hazırlanmıştır. Görüşme formu iki ana başlıktan oluşmaktadır. Ana başlıklara ait alt başlıklar veya hatırlatmalar (promptlar) belirlenmiş ve görüşmeler bu ana sorular sorulduktan sonra promptlar izlenerek cevaplar aranacaktır.

Elde edilen veriler KAYNAŞTIRMA OKULLARINDAKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERE DESTEK EĞİTİM ODASINDA EĞİTİM VEREN ÖĞRETMENLERİN SÜREÇ İÇERİSİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN BELİRLENMESİ tez çalışması için kullanılacaktır.

Katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Özgür KAPTAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Eğitim Durumunuz:

3. Mezun Olduğunuz Bölüm:

4. Mesleki Kıdeminiz:

5. Destek Eğitim Odasında Görevli Olduğunuz Süre:.....

6. Destek Eğitim Odasında Eğitim Verdiğiniz Öğrencilerin Yetersizlik Türleri:

.....

II. BÖLÜM

1. Bir özel eğitim öğretmeni olarak destek eğitim odasında verilen eğitimde karşılaşılan güçlükler nelerdir?

Neden?

Neden Değil?

☐ Sizce destek eğitim odalarının fiziksel şartlarının yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim odalarında sürenin etkili kullanılması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim odasında uygulanan program hedeflerine ulaşılabilir mi; neden, neden değil?

☐ Sizce destek eğitim odasında eğitim alan öğrenci yeterince motive olabiliyor mu; neden, neden değil?

☐ Sizce destek eğitim odalarının materyal ve teknolojik imkanlarının durumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenlerin mesleki bilgileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim odası uygulamalarının yeterliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenin;

a) Meslektaşlarıyla iletişimleri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

b) Ailelerle iletişimleri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

c) Okul dışı kurumlarla iletişimleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

☐ Sizce var olan veya oluşabilecek davranış problemleriyle ilgili görüşleriniz nelerdir?

☐ Sizce destek eğitim ortamlarının uygunluğu ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

2. Destek eğitim odasında verilen eğitimde karşılaşılan güçlüklerle baş etmek için önerileriniz ve görüşleriniz nelerdir?

EK 2- DESTEK EĞİTİM ODASINDA KULLANILABİLECEK ARAÇ – GEREÇLER (Konya MEM, 2016)

Görme Yetersizliği Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Sesli ekran okuyucu programlarla desteklenmiş bilgisayar ve bilgisayar masası	☐ Çeşitli nesnelerin kabartma üç boyutlu resimleri
☐ Tarayıcı	☐ Sesli hikâye kitapları
☐ Braille (Kabartma yazı) tablet, kalem ve braille yazı kartonu	☐ Abaküs
☐ Kabartma alfabe kılavuzu	☐ Küp taş
☐ Kabartma yazıyı tanıtmak için 6 nokta takozu, bilye	☐ Kasa takımı
☐ Kabartma yazıcı	☐ Çizim lastiği
☐ Bağımsız hareket öğretimi için beyaz baston	☐ İletki
☐ Kabartma Daktilo	☐ Gönye
☐ Kabartma yazı ders kitapları	☐ Cetvel
☐ Kabartma yazı hikâye kitapları	☐ Ruler
☐ Kabartma yazı romanlar	☐ Pergel
☐ Şekilleri kabartılmış hikâye kitapları	☐ Geometrik şekilleri yapabilmek için takılıp çıkarılabilen çubuklar
☐ Maketler ve figürler (Takılıp çıkarılabilen vücut maketi, hayvan, nesne maketleri, bitki figürleri vb.)	☐ Kesirleri öğretmek için takılıp çıkarılabilen bütün çeyrek, yarım, geometrik şekiller
☐ Zilli top	☐ Kabartma saat
☐ Kabartma haritalar (Türkiye, Dünya vb.)	☐ Kabartma çizilmiş üç boyutlu vücut resimleri
☐ Kabartma atlas	☐ Kabartma yerküre
☐ Okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için uyarlanmış sembol kartları ... vb.	
Az Gören Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Büyük puntolu basılmış kitaplar	☐ Bilgisayar ve ekran büyütücü program, CCTV
☐ Masa lambası	☐ Büyüteçler
☐ Portatif yazı tahtası ve kalemleri	☐ Ders kitapları, yardımcı ders kitapları
☐ Okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için uyarlanmış sembol kartları vb.	☐ Çalışma kâğıtları
İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Sınıf içi veya grup FM sistem	☐ Tepegöz vb. yansıtma araçları
☐ Bireysel işitme cihazları	☐ Ayna
☐ Bireysel dinleme cihazları (mp3 çalar, I-pod, walkman)	☐ Resimli kartlar,
☐ Ses kayıt cihazı	☐ Resimli hikâye kitaplar
☐ Bilgisayar ve bilgisayar programları	☐ Eşleme kartları
☐ Sıralama kartları	☐ Olay kartları
☐ Resimli afişler, panolar	☐ Ders kitapları, yardımcı ders kitapları
☐ Hesap Makinesi	☐ Ev-okul iletişim defteri

☐ Alt yazılı ve görüntülü eğitim videoları	☐ Elektronik ajanda
☐ Işıklı veya titreşimle işaret veren cihazlar	☐ Elektronik sözlük
☐ Maketler (Takılıp çıkarılabilen vücut maketi vb.)	☐ Okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için uyarlanmış sembol kartları vb.
☐ Ajanda	☐ Çalışma kâğıtları

Ortopedik Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Öğrenciye göre ayarlanabilir masa ve sandalye	☐ Ajanda
☐ Kolu destekleyecek araçlar	☐ Eşleme kartları
☐ Televizyon ve VCD	☐ Olay kartları
☐ Okuma ayaklığı	☐ Ders kitapları, yardımcı ders kitapları
☐ Öğrencinin kullanımını kolaylaştıracak şekilde uyarlanmış kalemler, makas vb.	☐ El göz koordinasyonu için geliştirilmiş kartlar
☐ Bilgisayar ve öğrencinin kullanımını kolaylaştıracak şekilde uyarlanmış diğer bilgisayar ekipmanları (fare, ekran klavyesi vb)	☐ Öz bakım becerilerini desteklemeye yönelik materyaller (Elastik ayakkabı bağları, düğme kancaları, yükseltilmiş WC oturakları)
☐ Konuşan saatler	☐ Sesli kitaplar.
☐ Maketler (Takılıp çıkarılabilen vücut maketi vb.)	☐ Okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için uyarlanmış sembol kartları... vb
Öğrenme Güçlüğü, Zihinsel Yetersizliği ve Otizmi Olan Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Ses kayıt cihazı,	☐ Eşleme kartları,
☐ Resimli kartlar,	☐ Olay kartları,
☐ Olay kartları	☐ El göz koordinasyonu için geliştirilmiş kartlar
☐ Abaküs	☐ Çalışma kâğıtları
☐ Bilgisayar ve öğrencinin kullanımını kolaylaştıracak şekilde uyarlanmış diğer bilgisayar ekipmanları	☐ Televizyon ve VCD/DVD gösterici
☐ Hesap makinesi (büyük ekranı ve tuşları olan, konuşan hesap makinesi)	☐ Kavramların öğretimi için nesneler ve resimli kartlar
☐ Okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için uyarlanmış sembol kartları	☐ Öz bakım becerilerini desteklemeye yönelik materyaller (elastik ayakkabı bağları, düğme kancaları, yükseltilmiş WC oturakları) ... vb.
Maketler (Takılıp çıkarılabilen vücut maketi vb.)	
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılabilecek Araç ve Gereçler	
☐ Fosforlu kalemler	☐ Ajanda
☐ Renkli etiketler	☐ Elektronik hatırlatma cihazları
☐ Ev-okul iletişim defteri	☐ Bilgisayar
☐ Eğitim yazılımları	☐ Bireysel dinleme cihazları (mp3 çalar, İ-pod, walkman)
☐ Çalışma kâğıtları	☐ Kayıt cihazı (farklı hızlarda dinlemeye elverişli)
☐ Ekran okuyucu bilgisayar programı	☐ Tarayıcı
☐ Hesap makinesi (büyük ekranı ve tuşları olan, konuşan hesap makinesi)	☐ Hafıza kartları
☐ Abaküs	☐ Konuşan saatler

EK 3- DESTEK EĞİTİM ODASI HAFTALIK DERS PROGRAMI ÖRNEĞİ
(Konya MEM, 2016)

3. Sınıf 2. Grup					
Ders	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
1					
2	Hayat Bilgisi Öğretmen Adı Derslik: Destek E.Odası				
3				Matematik Öğretmen Adı Derslik: Destek E.Odası	
4				Okuma Yazma Öğretmen Adı Derslik: Destek E.Odası	
5		Fen Bilimleri Öğretmen Adı Derslik: Kütüphane		Fen Bilimleri Öğretmen Adı Derslik: Kütüphane	Matematik Öğretmen Adı Derslik: Destek E.Odası
6		Hayat Bilgisi Öğretmen Adı Derslik: Kütüphane		Türkçe Öğretmen Adı Derslik: Kütüphane	Türkçe Öğretmen Adı Derslik: Destek E.Odası
	ÖĞRENCİLER	SINIFI			
	Rabia	3/D			
	Hüseyin	3/H			
	Umut	3/I			
	Nazmiye	3/I			
	Tebliğ Eden				Tebellüğ Eden
	/03/2015				/03/2015
					
	Okul Müdürü				Öğretmen

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Özgür KAPTAN

Uyruğu: Türkiye (T.C)

Doğum tarihi ve Yeri: 16/02/1984- Soma

Medeni Durumu: Evli

Tel: 05065030652

e-mail: ozgurkaptan45@gmail.com

Yazışma Adresi: Selçuk Mahallesi Hadımköy Sokak NO:11/C Çağlarkent Sitesi
D/Blok Kat:3 Daire:6 Selçuklu/KONYA

EĞİTİM:

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	N.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2019
Lisans	S.Ü. Eğitim Fakültesi	2006
Lise	Rıfat Dağdelen Anadolu Lisesi	2002

Çalıştığı Kurumlar:

İsa Can Bezirci Ortaokulu	2018- ...
Mehmet Bayır İmam Hatip Ortaokulu	2013-2018
19 Mayıs İlköğretim Okulu	2011-2013
Karatay Rehberlik ve Araştırma Merkezi	2009-2011
Kırklareli Rehberlik ve Araştırma Merkezi	2007-2009

